

T.C
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANS EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

PANDEMİ SÜRECİNDE KÜÇÜK METREKARELİ KONUTLARDA ÇALIŞMA
ORTAMLARININ OLUŞTURULMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EMİNE AYLİN TURNA
1900000492

Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Program: İç Mimarlık

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülay USTA

HAZİRAN 2022

T.C
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANS EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

PANDEMİ SÜRECİNDE KÜÇÜK METREKARELİ KONUTLARDA ÇALIŞMA
ORTAMLARININ OLUŞTURULMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EMİNE AYLİN TURNA
1900000492

Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Program: İç Mimarlık

Tezin Savunulduğu Tarih: 23.07.22

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülay USTA

Diğer Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Derya ADIGÜZEL ÖZBEK

Doç. Dr. Özge CORDAN

HAZİRAN 2022

ÖNSÖZ

Öncelikle gerek yüksek lisans eğitim döneminde gerekse tez yazma sürecinde tecrübesiyle desteğini ve engin bilgilerini ve ilgisini esirgemeyen sayın danışmanım Prof. Dr. Gülay Usta'ya çok teşekkür ederim.

Tüm eğitim hayatım boyunca bana güvenerek ve inanarak, maddi-manevi her türlü desteği bana sağlamış olan sevgili babam Hızır Okyavuz Turna, annem Neşe Turna ve abim Mustafa Doğan Turna'ya, lisans eğitiminden beri yanımda olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen lisans eğitiminde sınıf arkadaşım sevgili eşim Berent Ali Mumyalmaz'a sonsuz teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Haziran, 2022

Emine Aylin TURNA

Mimar

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	4
1.2 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.3 Araştırmanın Yöntemi	7
2 COVID-19 PANDEMİSİNİN ORTAYA ÇIKARDIĞI KAVRAMLAR VE MEKÂN ORGANİZASYONLARINA ETKİSİ.....	10
2.1 Tarihsel Süreçte Pandemiler ve Covid-19 Pandemisi.....	10
2.1.1 Covid-19 Pandemisinin Dünyadaki Süreci.....	15
2.1.2 Covid-19 Pandemisinin Türkiye’de Süreci.....	18
2.2 Covid-19 Pandemisinin Ortaya Çıkardığı Kavramlar ve Mekâna Etkisi	24
2.3 Covid-19 Pandemisinde Ev Kavramı.....	29
2.3.1 Ev Kavramının İrdelenmesi.....	29
2.3.2 Covid-19 Pandemisinin Evin Mekânsal Kurgusuna Etkisi	34
3 COVID-19 PANDEMİSİNDE KÜÇÜK METREKARELİ KONUTLARDA ÇALIŞMA ORTAMLARININ İRDELENMESİ.....	39
3.1 Konutun Tarihsel Gelişimi	39
3.2 Küçük Metrekareli Konutların Tarihsel Süreçteki Gelişimi ve Tanımı	43
3.3 Covid-19 Pandemisinde Evde Çalışma Ortamlarının Oluşturulması	51
3.3.1 Ofislerin Tarihsel Süreçteki Gelişimi.....	51

3.3.2	Covid-19 Pandemisi Sürecinde Evden Çalışma Kavramı	54
4	COVID-19 PANDEMİSİNDE KÜÇÜK METREKARELİ KONUTLARDA ÇALIŞMA ORTAMLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK ANALİZ ÇALIŞMASI.....	59
4.1	Çalışma Alanına İlişkin Bilgiler.....	60
4.2	Anket Kurgusu, İçeriği ve Verilerin Analizi	62
4.3	Anket Bulguları ve Analizleri	65
5	SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	90
	KAYNAKLAR	99
	İNTERNET KAYNAKLARI	104
	EKLER.....	106

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ATM: Automatic Teller Machine

AVM: Alışveriş Merkezi

BTS: Büyük Türkçe Sözlük

ICT: Information and Communications Technologies

WHO: World Health Organization

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

YY: Yüzyıl

DR: Doktor

M2: Metrekare

M.Ö: Milattan Önce

NY: New York

TBK: Türk Borçlar Kanunu

TDK: Türk Dil Kurumu

TOKİ: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

TV: Televizyon

HES: Hayat Eve Sığar

USA: United States of America

VB: Ve Benzeri

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 Covid-19 Kapsamında Türkiye’deki Alınan Önlemler	20
Tablo 2.2 Covid-19 Döneminde Önem Kazanan Kavramlar ve Mekanlara Etkisi....	28
Tablo 3.1 House 77 (Bauten 2014).	48
Tablo 3.2 Sol Duc Cabin (Bauten,2014).	49
Tablo 3.3 Gulf Island Cabin (Bauten,2014).	49
Tablo 3.4 Studio G+A Convertible Studio (Chan,2007).	50
Tablo 3.5 Home Office (Chan,2007).	50
Tablo 3.6 Ofis Tipolojileri	53
Tablo 4.1 Site İçerisindeki Daire Tipolojileri ve Blok Dağılımları	60
Tablo 4.2 Daire Plan Tipolojileri ve Pandemi Öncesi Kullanım Analizleri	61
Tablo 4.3 Katılımcı-Metrekare Sayısı.....	74
Tablo 4.4 Konutların Pandemi Sürecinde Değişen İşlev Analizi	76
Tablo 4.5 Çalışma Ortamı Oluşturulması ile Verim ve Memnuniyet Oranları.....	83
Tablo 4.6 Çalışma Ortamı Oluşturulması İle Verim ve Memnuniyet Oranları Dağılımı	84
Tablo 4.7 Ortalama Metrekare	84
Tablo 4.8 Metrekare, Verim ve Memnuniyet Korelasyonu	85
Tablo 4.9 Katılımcılardan Gelen Çalışma Alanları.....	87
Tablo 4.10 Katılımcılardan Gelen Çalışma Alanları-2	88

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Araştırma Süreci	8
Şekil 2.1 Tarihsel Süreçte Önemli Pandemiler	13
Şekil 2.2 Covid-19 Tedbirleri Kapsamında 14 Kural (URL-8)	25
Şekil 2.3 New York Williamsburg, Domino Park'a Çizilen Mesafe Çemberleri (URL-9).....	26
Şekil 2.4 ATM Önü Sosyal Mesafe Sağlamak Amaçlı Bekleme Noktaları (URL-10)	26
Şekil 2.5 Maske Kullanımı Zorunlu Açık Hava Konseri (URL-11).....	27
Şekil 2.6 Şeffaf Sosyal Temas Önleyici Paneller (URL-12)	27
Şekil 2.7 Kamusal Eğlence ve Kültür Mekanlarında Covid-19 Oturma Düzeni (URL-13).....	28
Şekil 2.8 Covid-19 pandemisinden Sonra Evin İşlevleri	36
Şekil 3.1 Tarihsel Süreçte Konut Dönüşümü (URL-17,18,19,20).....	42
Şekil 4.1 Küçük Metrekareli Konut Cinsiyet Oranı.....	65
Şekil 4.2 Küçük Metrekareli konut Yaş Oranı.....	65
Şekil 4.3 Küçük Metrekareli Konutlarda Medeni Hal Durumu Dağılımı.....	66
Şekil 4.4 Küçük Metrekareli Konut İçinde Yaşayan İnsan Sayısı ve Dağılımı	67
Şekil 4.5 Konut İçindeki Pozisyon Dağılımı.....	67
Şekil 4.6 Konut İçindeki Çocuk Sayısı.....	68
Şekil 4.7 Konut İçindeki Mesleki Dağılım	68
Şekil 4.8 Konut İçindeki Mesleki Sektör Dağılımı	69
Şekil 4.9 Meslekte Günlük Çalışma Süresi.....	70
Şekil 4.10 Pandemi Döneminde Evden Çalışma Drumu	70
Şekil 4.11 Konut Tipi.....	71
Şekil 4.12 Konut Metrekaresi	71
Şekil 4.13 Pandemi Evde Geçirilen Süre Artışı	72
Şekil 4.14 Çalışma Ortamı Oluşturulması	73
Şekil 4.15 Evde Çalışılan Mekanlar	73

Şekil 4.16 45 ve 59m ² 'li Konutlarda Çalışma Ortamı Dağılımı	74
Şekil 4.17 66 ve 67m ² 'li Konutlarda Çalışma Ortamı Dağılımı	75
Şekil 4.18 99m ² 'li Konutlarda Çalışma Ortamı Dağılımı	75
Şekil 4.19 Pandemi Döneminde Evden Çalışma Organizasyonu	77
Şekil 4.20 Pandemi Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak Amacıyla Mobilya Alınması.....	77
Şekil 4.21 Pandemi Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak İçin Yapılan Değişiklikler.....	78
Şekil 4.22 Pandemi Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak İçin Yapılan Değişiklikler-2	79
Şekil 4.23 Konut İçinde Birden Fazla Kişinin Aynı Anda Çalışma Oranı	79
Şekil 4.24 Birden Fazla Kişinin Aynı Çalışma Durumuna Çözüm Yöntemi	80
Şekil 4.25 Pandemi Döneminde Evde Yapılan Ek Değişiklikler.....	80
Şekil 4.26 Evden Çalışma Zorunluluğu Verim İlişkisi	81
Şekil 4.27 Katılımcı Verim Dağılımı Oranı.....	82
Şekil 4.28 Çalışma Ortamı Memnuniyet Oranı.....	82
Şekil 5.1 Duvara Monteli Katlanır Çalışma Masası Brown, 1993 (Kaynak: Kürşat, 2006).	93
Şekil 5.2 Dolap İçi Çalışma Alanı Bauten,2014	93
Şekil 5.3 Dolap İçi Çalışma Alanı-2 Origami House (Dikeç, 2013)	94
Şekil 5.4 Dolap İçi Çalışma Ortamı Şeması.....	94
Şekil 5.5 Yapı Elemanlarından Bağımsız Çalışma Modülü (Altınok, 2007).....	95
Şekil 5.6 Kayar Mekanizmalı Yatma-Çalışma Alanı (Kürşat,2006)	95
Şekil 1.1: Araştırma Süreci	

Enstitüsü	:	Lisansüstü Eğitim
Anabilim Dalı	:	İç Mimarlık Çevre Tasarımı
Programı	:	İç Mimarlık
Tez Danışmanı	:	Prof. Dr Gülay USTA
Tez Türü ve Tarihi	:	Yüksek Lisans- Haziran 2022

ÖZET

PANDEMİ SÜRECİNDE KÜÇÜK METREKARELİ KONUTLARDA ÇALIŞMA ORTAMLARININ OLUŞTURULMASI

Emine Aylin Turna

Bu çalışmada Covid-19 pandemisi döneminde küçük metrekareli konutlarda çalışma ortamlarının oluşturulması incelenmektedir. Son dönemlerde çeşitli nedenlerden dolayı tercih edilen küçük metrekareli konutların özellikle salgın gibi olağan dışı durumlarda karantina ve evlere kapanma dönemi ile birlikte veya sonraki dönemlerde nasıl verimli kullanılacağı sorgulanmaktadır.

Bu nedenle çalışma kapsamında ilk olarak geçmişten günümüze pandemiler ve Covid-19 pandemisi kavramları incelenmiştir. Daha sonrasında pandemi döneminin dünya üzerindeki etkileri ve bu etkilere karşı alınan önlemler üzerinde durulmuştur. Covid-19 pandemisi dönemi üzerinde durulduktan ev kavramı üzerinde durularak evin fiziksel anlamı ve duyuşsal anlamı anlatılmıştır. Evin çeşitli anlamları üzerinden ev kavramının Covid-19 pandemisi ile birlikte değişen fiziksel ve duyuşsal anlamları üzerinde durulmuştur. Pandemi döneminde hayatımıza girmiş yeni düzenler aktarılmıştır. Covid-19 döneminde ev kavramının etkisi, eve düşen görevler ve insanlara sağladığı imkanlar ile pandemi döneminde eve yüklenen yeni işlevler ve evin fiziksel değişimi anlatılmıştır. Özellikle pandemi döneminde ön plana çıkan ve desteklenen evden çalışma prensibi üzerinde durulmuş ve çalışma kapsamında kısa bir ofis gelişimi ve evden çalışma kavramının gelişimi aktarılmıştır. İncelenen başlıklar doğrultusunda konut kavramına geçilerek kısa bir konut kavramının gelişimi ve tarihi özet şeklinde aktarılmıştır. Daha sonrasında küçük metrekareli konut kavramına geçiş yapılmış, gelişimi ve ortaya çıkış nedenleri araştırılarak tasarım prensipleri açıklanırken dünya üzerinden birkaç örnek verilerek konu başlığı desteklenmiştir. Son bölümde ise küçük metrekareli konutlarda evden çalışma ortamlarının oluşturulması üzerine durum küçük metrekareli konutlar üzerinden değerlendirilerek aktarılmaya çalışılmıştır. Küçük metrekareli konutlarda evden çalışma alanlarına dair geçmişte tasarlanmış örnekler sunulmuştur.

Covid-19 salgını ve bu salgın ile birlikte oluşan yeni düzenler ile insan hayatına yeni girmiş kavramlar, evden çalışma sistemi ile birleştirilerek küçük metrekareli konutlarda çalışma ortamlarının oluşturulması üzerine belirlenen bir alanda anket çalışması yapılmıştır. Küçük metrekareli konut oranlarının yüksek olduğu İstanbul içinde yer alan yaşam alanı seçilmiş ve burada yaşayan sakinlerden rastgele bir grup oluşturularak bu gruba çevrim içi kanallardan 23 soruluk çevrim içi bir anket çalışması yapılmıştır. Daha sonrasında literatür araştırması ve anket sonuçları birleştirilerek yapılan analizler sonucunda küçük metrekareli konutlarda çalışma alanları oluşturulabilecek bir tasarım önerisi sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Covid-19, Salgın, Ev, Evden Çalışma, Konut, Küçük Metrekare, Küçük Metrekareli Konut

University	:	Istanbul Kültür University
Institute	:	Institute of Graduate Studies
Department	:	Interior Architecture and Environmental Design
Program	:	Interior Architecture
Literature Supervisor	:	Prof. Dr Gülay USTA
Degree Awarded and Date	:	MA- June 2022

ABSTRACT

CREATING WORKING ENVIRONMENTS IN SMALL SQUARE METERS HOUSING DURING THE PANDEMIC PROCESS

Emine Aylin Turna

In this study, working environments in small square meter residences during the Covid-19 Pandemic period are examined. School education, such as the prices of small houses to be bought at affordable prices for the last price, is examined free of charge and before it is delivered to the home or with reasonable fees

For this reason, within the scope of the study, the concepts of pandemics and Covid-19 Pandemics from the past to the present were examined first. Afterwards, the effects of the pandemic period on the world and the measures taken against these effects were emphasized. After the Covid-19 pandemic period was emphasized, the physical meaning and sensory meaning of the house were explained by emphasizing the concept of home. Through the various meanings of home, the changing physical and sensory meanings of the concept of home with the Covid-19 pandemic are emphasized. During the pandemic period, new orders that have entered our lives have been transferred. The effect of the concept of home in the Covid-19 period, the duties falling to the home and the opportunities it provides to people, the new functions loaded into the home during the pandemic period and the physical change of the home are explained. In particular, the principle of working from home, which came to the fore and supported during the pandemic period, was emphasized, and a short office development and the development of the concept of working from home were conveyed within the scope of the study. In line with the titles examined, the concept of housing has been passed and the development and history of the concept of housing has been summarized. Later, the concept of small square meter housing was changed, the development and the reasons for its emergence were investigated and the design principles were explained, and the topic was supported by giving a few examples from the world. In the last part, the situation on the creation of working environments from home in small square meter residences has been tried to be evaluated by evaluating the small square meter residences. Previously designed examples of work-from-home spaces in small-square-meter residences are presented.

A survey was conducted in a determined area on the creation of working environments in small square meters of housing by combining the Covid-19 epidemic and the new orders formed with this epidemic and the concepts that have just entered human life with the home working system. The living area in Istanbul, where the rate of small square meters of housing is high, was selected and a random group of residents living here was formed and an online survey of 23 questions was conducted to this group through online channels. Afterwards, as a result of the analyzes made by combining the literature research and the survey results, a design proposal was presented to create working areas in small square meter residences.

Key Words: Pandemic, Covid-19, Epidemic, Home, Home Office, House, Small, Small Square, Small Square Meter House

1. GİRİŞ

Salgın hastalıklar insanlık tarihi boyunca yaşamın tüm katmanlarına etki etmiştir. Hastalıklar bir yandan ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel, değişimlere sebep olurken yaşam alanlarının değişimine de neden olmuştur. Pandemi sürecinden en fazla etkilenen mekânlar ise evler olmuştur. Kolera, Veba, İspanyol Gribi gibi pandemi dönemlerinde insanlar kentsel alt yapı değişimlerine giderek evlerin daha hijyenik ve sağlık açısından verimli hale getirilmesi üzerine çalışmışlardır (Özbek, 2020). 2019 yılından itibaren tüm dünyada ve ülkemizde etkilerini gösteren ve hızla yayılarak bulaşan koronavirüs toplumların yaşamlarını oldukça yoğun bir şekilde etkilemiştir. Yakın geçmişte başlayan ve hala etkileri devam etmekte olan, dünya çapında hızla yayılarak etkisini gösteren Covid-19 pandemisi insanların yaşam alışkanlıklarının değişmesine neden olmuştur.

Covid-19 pandemisi diğer adıyla koronavirüs pandemisi, 1 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Vuhan'da ortaya çıkan virüs salgını (tr.wikipedia.org) olarak gündemde yer almış ve insan sağlığına bir tehdit olarak ortaya çıkmıştır. Üst solunum yolu enfeksiyonu olarak kendini gösteren ve solunum yollarıyla akciğerleri etkileyen bu virüs yeni Sars olarak nitelendirilmiş ve Covid-19 adını almıştır. Hastalık insandan insana bulaşma özelliği nedeniyle hızla yayılmıştır (Tiftikçi, 2020). Ağız, burun ve nefes yoluyla saçılan taneciklerin solunması ve bu taneciklere dokunulmasıyla bulaşan bir hastalık olduğu tespit edilmiştir. Covid-19'a dair vakalar Mart 2020 başından beri dünya genelinde 100'ün üzerinde ülkede bildirilmiştir (Tiftikçi, 2020). Türkiye 'de ise ilk Covid-19 vakası 11 Mart 2020'de saptanmıştır (Tiftikçi, 2020) (www.ttb.gov.tr). Yine aynı tarihte Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization) yeni gelişen virüsün pandemi olduğunu açıklamıştır. Yeni ortaya çıkan koranavirüs daha önce dünyada var olan korona virüslerden (Sars ve Mers virüsleri) daha güçlü bir virüs olarak tanımlanmıştır.

Covid-19 pandemisi döneminde Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization) birçok yardım, dayanışma ve hastalıkla mücadele stratejileri

başlatmıştır. DSÖ ile devlet liderleri ülkelerinde yaşayan insanların evde kalmaları için ve teması azaltmak amacıyla kampanyalar düzenlemişlerdir. DSÖ'nün ön gördüğü şekilde her ülke salgınla mücadele etmek, salgın sürecini planlayabilmek ve bu zorlu dönemi en az hasarla atlatabilmek amacıyla salgınla mücadele komiteleri kurmuşlardır. Kurulan her komite salgınla mücadele kapsamında ülkelerini korumak için sosyal mesafeyi sağlayacak kararlar çıkartmışlardır. Sosyal mesafe, hastalığın yayılma olasılığını azaltmak için insanlar arasındaki boşluğu arttırma çabasıdır (Sen-Crowe, Elkbuli, 2020). Sadece kişisel güvenliğin sağlanması için değil, aynı zamanda hastalığın ciddi problemler geliştirme riski yüksek olan kişilere yayılmasını önlemek amacıyla da temasın azaltılması önemlidir (Sen-Crowe, Elkbuli, 2020). Komitelerin sosyal mesafeyi korumak için aldığı önlemler arasında dışarıda bulunan yemek yeme alanları, kafeler, restoranlar, parklar, spor merkezleri, konser salonları, sinemalar, tiyatrolar gibi insanların bir araya gelebilecekleri kapalı alanları kapatmak ilk sırada yer almıştır. Sonrasında sahillerde ve mesire alanları gibi açık alanlarda bile toplanmak bir araya gelmek, topluca bu mekânlarda buluşmak yasaklanmıştır.

Covid-19 salgını süresince birçok ülke belirli aralıklarla salgından korunmak için ve virüsün bulaş riskini azaltmak amacıyla ülkesini karantina altına almıştır. Ayrıca birçok şirket bulaş riskini azaltmak için çalışanlarını mümkün olduğunca evden çalışma uygulamalarını kullanmaya teşvik etmiştir. Evde kalmayı ve çalışanlarının virüsten korunmasını desteklediğini belirtmiştir (Göker ile Turan, 2020). Değişen dünya koşulları altında yeni bir döneme başlanmış, günlük yapılan her eylem evlere ve dijital ortama taşınmıştır. İnsanların evlerine kapandığı salgın döneminde ev kavramı anlam değiştirmiş ve daha çok önem kazanmıştır. Salgın dönemi boyunca dünyada evde kalma ve karantina önem kazanmış, günlük aktivitelerin hepsi evlerin içine taşınmıştır. Türkiye'de ise 23 Mart 2020 tarihinde Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca "*Hayat Eve Sığar*" sloganıyla evde kalmayı teşvik etmiş ve evde kalmanın Covid-19 virüsünden korunmanın yanında virüsün yayılma hızını da düşüren en önemli yollardan biri olduğunu vurgulamıştır. Böylelikle Covid-19 pandemisi döneminde birçok alanda olduğu gibi evlerin mekânsal organizasyonları da etkilenmek durumunda kalmıştır.

Hayatın eve taşındığı Covid-19 pandemisi sürecinde insanların yaşam alışkanlıkları değişmek durumunda kalmış ve bu tür değişimler insanların yaşamlarını

sürdürdükleri konut mekânlarına da yansımıştır. Konut iç mekânları yeni yaşam alışkanlıklarına göre biçimlenmeye başlamıştır. Aynı zamanda bu dönemde evin içinde yaşayan tüm aile bireyleri daha çok birlikte vakit geçirmeye başlamış, aile üyelerinin bireysel günlük aktivitelerinin birbirleri içine geçtiği görülmüştür. Pandemi sürecinde evlerin mekânsal kurguları evlere yüklenen farklı işlevler sonucunda değişime uğramıştır. Evler insanların sadece barınma, yatma, yeme-içme gibi ihtiyaçlarını karşıladıkları mekânlar olmaktan çıkmış; salgınla gelişen yeni düzende okul, ofis, AVM (alışveriş merkezi), market, spor merkezi, hobi bahçeleri, ekmek fırını gibi farklı işlevler sunan birimlere dönüşmüştür.

Pandemi sürecinde özellikle uzaktan eğitim ve evden çalışma kavramları ön plana çıkmıştır. Anne-babanın evden çalışmaya başlaması, çocuğun derslere bilgisayar veya televizyon üzerinden çevrimiçi olarak katılması evlerde farklı işlev alanlarına gereksinim duyulmasına neden olmuştur. Pandemi döneminde evlerin 7/24 kullanılabilir olması sebebiyle evlerdeki mekân organizasyonları pandemi sürecinde farklı şekillerde organize edilmek durumunda kalmıştır. Evlerin aynı anda birden fazla işlevi karşılayabilmesi için evlerin mekânsal organizasyonlarında farklı işlevler kurgulanmaya çalışılmıştır. Örneğin bazı kullanıcılar çalışma alanları oluşturmuş, bazı kullanıcılar çalışma alanı oluşturmak için yeni donatılar edinmiş, bazı kullanıcılar ise aynı anda aynı çalışma alanlarını kullanmak mecburiyetinde kalmıştır. Evin mekânlarının bu değişime uyum sağlaması konusunda en fazla kullanım alanı 45-99 m² arasında değişen küçük metrekareli konutlarda sorun yaşandığı düşünülmektedir. Küçük metrekareli konutlarda kullanım mekanları kısıtlı olduğundan mekân organizasyonunda zorlukların yaşandığı düşünülmüştür.

Bu nedenle bu tez çalışmasında pandemi sürecinde küçük metrekareli konutlarda çalışma ortamlarına yönelik ne gibi mekân düzenlemelerin yapıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Covid-19 sürecinde evden çalışmak zorunda kalan veya evden eğitim alan bireylerin bu gereksinimlerini karşılanması durumunda amacı barınma ve temel ihtiyaçları karşılamak olan küçük metrekareli evlerinde, verimli çalışma alanları oluşturabilmek için yaptıkları değişiklikler incelenmiştir. Bu dönüşümlerden nasıl verim alıp memnun kaldıkları, farklı mekân ve eylem alanlarını nasıl kullandıkları irdelenmeye çalışılmıştır. Böylelikle şimdi veya daha sonrasında oluşabilecek

pandemi gibi benzeri durumlar karşısında konut mekânlarının bu tür durumlara kolay uyum sağlayabilmesi için mekânsal anlamda ne tür düzenlemeler yapılabilir sorusuna yanıt aranmıştır. Yabancı kaynaklardan yararlanılarak daha önceden tasarlanmış küçük metrekaireli konutların mekânsal düzenlemeleri ve farklı işlevlerin bir arada kullanımına dair öneriler açıklanmıştır. Bu sayede küçük metrekaireli konutların pandemi vb. gibi durumlarda daha aktif ve etkili biçimde kullanılabilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Belirtildiği üzere pandemi sürecinde ortaya çıkan durumlar ve korunma önlemleri nedeniyle insanların günlük yaşantılarında ve evlerindeki eylemlerinde değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklerden en önemlisi evin çalışma işlevini de karşılaması gerektiğidir. Bu nedenle tez çalışması dört soru etrafında şekillenmiştir:

- Covid-19 pandemisi sürecinde evden çalışma durumu evin mekânsal kurgusunu ne şekilde etkilemiştir?
- Covid-19 sürecinde konutlarda çalışma eylemi alanı yaratmak için ne tür düzenlemeler yapılmıştır, evlerin fiziksel dönüşümü nasıl olmuştur?
- Covid-19 sürecinde konutlarda çalışma ortamı yaratmak için kullanıcılar ne gibi düzenlemeler ve değişiklikler yapmıştır?
- Küçük metrekaireli konutlar Covid-19 döneminde nasıl etkilenmiştir, küçük metrekaireli konutlarda evden çalışma ortamları nasıl organize edilmiştir. Yaratılan çalışma ortamlarındaki memnuniyet ve verim oranı nedir?

Bu dört soru doğrultusunda tezin alt amaçları aşağıdaki gibidir:

- Covid-19 salgınında ortaya çıkan yeni kavramları ve alışkanlıkları ev kavramı üzerinden açıklamak.
- Covid-19 pandemisinde evlerin kazanmış olduğu yeni işlevleri ve görevleri ortaya koymak.
- Covid-19 pandemisi sürecinde ön plana çıkan evden çalışma kavramını incelemek.

- Salgın döneminde küçük metrekareli konutlarda çalışma ortamlarının oluşturulması için konutlarda yapılan değişim ve dönüşümleri ortaya çıkarmak.
- Daha sonraki dönemlerde ortaya çıkabilecek pandemi vb. gibi durumlarda küçük metrekareli evlerde çalışma ortamı oluşturabilmek amacıyla önerilerde bulunmak.

Araştırma kapsamında birinci bölümde ilk olarak araştırma konusu ile ilgili kısa bir özet yapılarak araştırma hipotezleri ortaya atılmış ve araştırmanın amaçları aktarılmıştır. Araştırmanın sınırlılıkları ve kapsamı açıklanarak, araştırma konusunun yöntemi ve izlenilen yollar ile yapılan çalışmalar açıklanmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ilk olarak dünyanın geçmişten günümüze gelişim sürecinde pandemilerin yaşandığını, günümüzde ve sonraki dönemlerde de salgınların yaşanabileceğini belirtmek amacı ile tarihsel süreçte pandemiler kronolojik olarak anlatılmıştır. Daha sonrasında günümüzü etkileyen ve gelmiş geçmiş en büyük salgınlardan biri olarak sayılan Covid-19 pandemisi incelenmiştir. Bu bölümde salgının dünyayı ve Türkiye'yi ne şekilde etkilediği üzerine durulmuştur. Türkiye'de Covid-19 salgını ile ilgili olarak ne gibi düzenlemelerin getirildiği aktarılmıştır. Pandemi sürecinde evlere dönmekle birlikte, eve yüklenen yeni anlam ve hizmetlerden evden çalışma kavramı üzerinde durularak, bu yeni düzenlerin küçük metrekareli konutlar üzerinde nasıl bir etkisi olabileceği anlatılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise Covid-19 pandemisi döneminde günlük rutin eylemlerin aynı anda evlerin içine girmesiyle birlikte küçük metrekareli konutlarda yaşayan bireylerin zorluklarla karşılaştığı düşünülerek literatür araştırması yapılmıştır. Yapılan çalışmada küçük metrekareli konutlar incelenmiş, dünya çapında mevcut küçük metrekareli konutlara örnekler verilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde ise küçük metrekareli konutlara dair analiz çalışması yapılmıştır. Bu kapsamda belirlenmiş olan çalışma alanında küçük metrekareli konutlarda yaşayan örneklem grubu ile pandemi döneminde evlerinde yapmış oldukları fiziksel değişimleri saptamak amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Genellikle tasarımları yapılırken çalışma alanlarının düşünülmediği varsayılan küçük

metrekareli konutlarda çalışma-ofis ortamlarının birbirine karıştığı düşünülerek burada yaşayan insanların ne gibi sorunlarla karşılaştıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ise literatür çalışmasından ve yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerden yola çıkarak, küçük metrekareli konutlara uygulanabilecek mekânı birden fazla işleve yönelik kullanmak amacıyla tasarım önerileri üzerinde durulmuştur.

1.2 Araştırmanın Sınırlılıkları

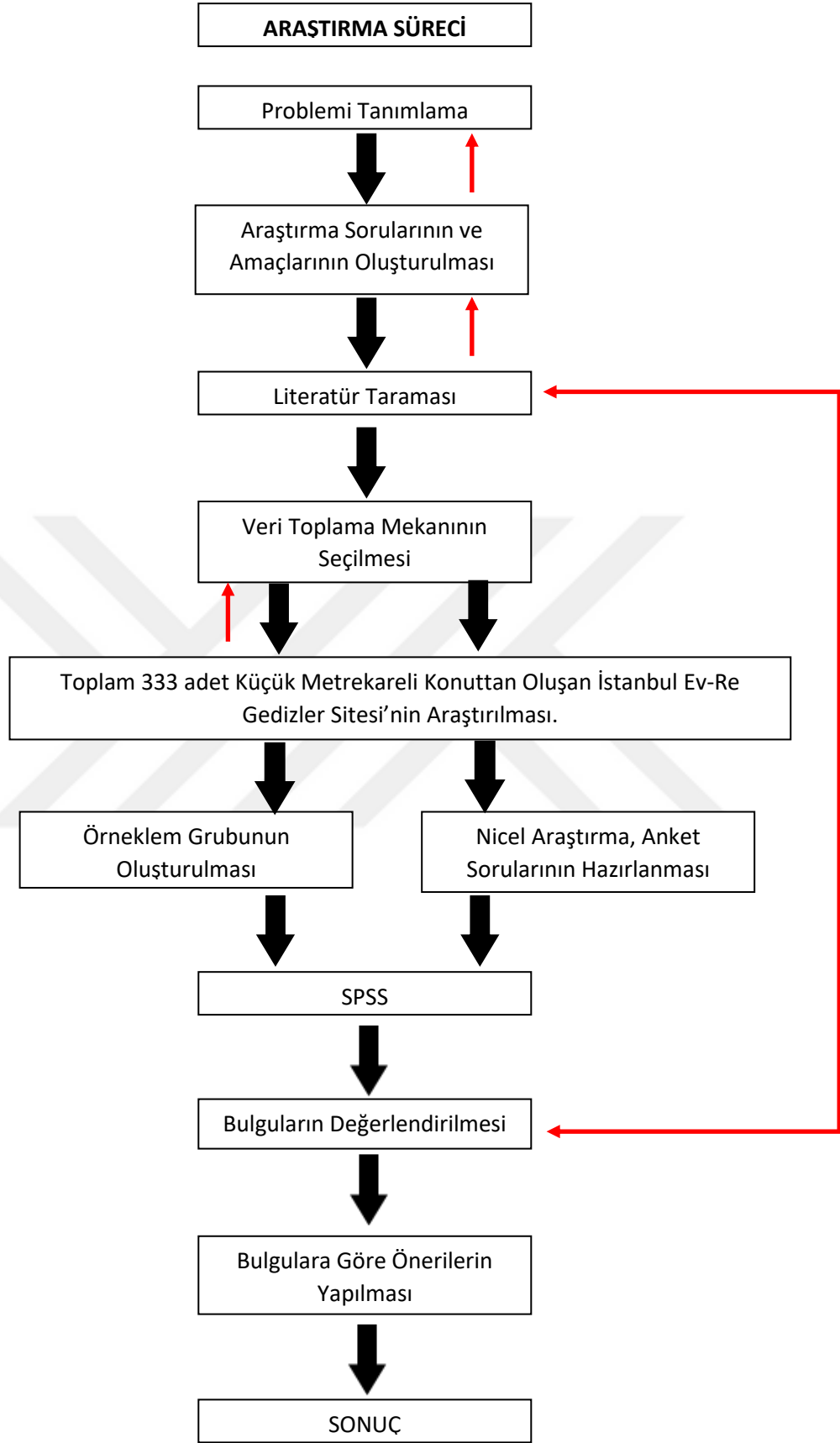
Covid-19 tüm dünyada nüfus yoğunluğu fazla olan, iş ve sosyal yaşamın yoğun olduğu büyük kentlerde hızla yayılım göstermiştir. Türkiye’de en fazla vakanın görüldüğü kent İstanbul’dur. Buradan hareketle araştırmanın sınırlılığı olarak Türkiye’deki en önemli metropol şehirlerden olan İstanbul ili seçilmiştir. İstanbul ilinin seçilme nedenleri, İstanbul’un metropol bir şehir olmasından kaynaklı farklı katman ve yapıdaki kullanıcı gruplarını içinde barındırıyor olması, vaka sayılarının fazlalığı, gelişmiş bir kent olarak küçük metrekareli konut sayısının yoğunlukta olması ve evden çalışan meslek gruplarının sayıca fazla olması olarak belirtilebilir.

Tez çalışması kapsamında İstanbul’da küçük metrekareli konut tipolojisi barındıran konut yerleşimlerinden Ev- Re Gedizler Sitesi araştırma alanı olarak seçilmiştir. Bu sitenin çalışma alanı olarak seçilmesindeki diğer önemli etkenler ise; site içerisinde incelenebilecek küçük metrekareli konut sayısının ve tipolojilerinin fazla olması, site içerisinde pandemi döneminde evden çalışan beyaz yakalı sayısının fazla olması olarak belirtilmektedir.

1.3 Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada ilk adım olarak literatür taraması yapılmış ve araştırma süreci öznel olarak gözlemlenmiştir. Böylelikle araştırmanın kavramsal strüktürü oluşturulmuştur. Kavramsal strüktür temelinde; tarihsel süreçte pandemiler, Covid-19 pandemisi, ev, evin fiziksel ve duyuşsal bileşenleri, evden çalışma, konut ve küçük metrekaireli konut kavramları bulunmaktadır. Kavramsal strüktürün üzerine ek olarak anket çalışmasının yapılmasıyla birlikte çalışmanın süreci kurgulanmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde konut kavramı incelenmiştir. Konut kavramı küçük metrekaireli konutların oluşum sürecine geçiş olacak şekilde, mimari bir mekân türü olarak küçük metrekaireli konutların bağlam zeminini oluşturmuştur. Konut ve ev kavramı araştırma sürecinde birlikte işlenmiş olup ev kavramına öncelik verilmiştir. Kavramsal strüktürün üzerine ek olarak anket çalışmasının yapılmasıyla birlikte çalışmanın süreci kurgulanmıştır. Anket çalışması kapsamında küçük metrekaireli konutlarda oturan katılımcılar ile pandemi sürecinde çalışma ortamı düzenlemek amacıyla evlerinde fiziksel değişime neden olabilecek çalışmalar yapıp yapmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre Google Forums üzerinden 23 adet kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan çevrim içi anket çalışması yapılmıştır. Sonuç olarak literatür taramasından elde edilen bilgiler ile anket sonuçlarından elde edilen veriler değerlendirilerek küçük metrekaireli konutlarda mekânların işlevsel kullanılabilmesi ve çalışma ortamlarının oluşturulabilmesi amacıyla tasarım önerileri sunulması amaçlanarak nicel bir araştırma deseni kurgulanmıştır.

Şekil 1.1’de belirtildiği gibi ankette çalışma evreni pandeminin en yoğun yaşandığı İstanbul ili olarak belirlenmiştir. Anket çalışmasında site içinde rastgele oluşturulan örneklem grubu ile nicel veriler toplanmıştır. Anket çalışması site yönetimi tarafından kullanılan Apsiyon uygulaması üzerinden 408 daireye çevrimiçi şekilde e-posta olarak gönderilmiştir. Bu 408 daireden 300 daire sahibi, konut metrekaresi 45-99 m² arasında değişen ve burada ikamet eden sakinlerden oluşmaktadır. Site içerisinde yaşayan 55 katılımcı tarafından, uygulama üzerinden yapılan duyuru ve anket linkine geri dönüş olmuştur. Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social) program kullanılarak elde edilen bulguların görsel şemalara dönüştürülmesiyle açıklanmıştır.

Şekil 1.1 Araştırma Süreci

Araştırma sonucunda anket çalışmasından elde edilen bulgulara dayanarak kk metrekaireli konutlarda çalışma alanı oluşturulması üzerine öneriler, yabancı kaynaklardan yararlanılarak sunulmuştur. Bu kapsamda araştırmanın, daha sonraki çalışmalarda kullanılmak üzere, kk metrekaireli konutlarda çalışma mekânları oluşturulması üzerine katkı sağlayacak bir tasarım kaynağı oluşturması hedeflenmektedir.

2 COVID-19 PANDEMİSİNİN ORTAYA ÇIKARDIĞI KAVRAMLAR VE MEKÂN ORGANİZASYONLARINA ETKİSİ

İnsanlık tarihi boyunca zaman zaman karşılaşılan salgın hastalıklar ya da pandemiler insanların yaşamlarını tehlikeye sokmuş ve dünya çapında büyük can kayıplarına neden olmuşlardır. Salgın hastalıklar hayatın her evresinde var olarak insanoğlunu belki de yaşanan savaşıardan daha çok tehlikeye sokmuşlardır (Coronavirus Explained) (URL-1). Özellikle gelişen teknoloji, modernleşen yaşam ve ulaşım araçlarının gelişmesiyle birlikte dünya üzerinde hiç bitmeyen bir insan sirkülasyonu oluşmuş, bu durum da salgın hastalıklarının yayılma hızını arttırmaya başlamıştır. Bugün hala keşfedilmemiş birçok bakteri ve virüsün olduğu düşünülecek olursa salgınlar gelecekte baş etmeye çalışılacak olan yeni tehlikeleri oluşturmaya başlamışlardır. Bu anlamda Covid 19 pandemisi de insanlık tarihinde önemli bir yer almıştır. Bu nedenle covid pandemisi ve etkilerine geçmeden önce pandemilerin tarihsel süreçteki durumu aktarılacaktır.

2.1 Tarihsel Süreçte Pandemiler ve Covid-19 Pandemisi

Geçmişten günümüze insanlığı büyük bir tehlike altına sokan neredeyse tüm dünyayı ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel açıdan etkileyen en büyük tehlikelerden biri salgın hastalıklar ve pandemilerdir. Kelime anlamı olarak hastalık teriminin; eski Fransızca ve Latin dillerinde yer alan “dis-ease” yani rahatlığın olmayışı ve yeterli alanın bulunmaması kelimelerinden türetildiği düşünülmektedir (Boyd, 2000). Epidemî, bulaşıcı bir hastalığın sadece belirli bir bölge içerisinde salgın haline dönüşmesi ve yayılması olarak tanımlanırken, pandemi ise; bir hastalığın belirli bir bölgenin de dışına taşarak, büyük bir nüfusu ve hatta bütün bir insanlığı ve dünyayı etkilemeye başlaması olarak ifade edilmektedir (Aslan, 2020; Merriam-Webster, 2020). Pandemi, Eski Yunan dilinde “tüm” anlamına gelen “pan” ve “insanlar”

anlamına gelen “demos” sözcüklerinden oluşan “tüm insanları etkileyen” anlamında bir kavramdır (Aslan, 2020).

Bir salgının pandemi olup olmadığına karar veren (Aslan, 2020) WHO (Dünya Sağlık Örgütü/ *World Health Organization*) pandeminin kriterlerini aşağıdaki şekilde belirlemiştir.

1. Daha önceden maruz kalınmayan bir hastalığın ortaya çıkmış olması,
2. Hastalık etmeninin insandan insana bulaşıyor ve tehlikeli bir rahatsızlığa sebep oluyor olması,
3. Hastalığı oluşturan virüsün kolay ve çabucak yayılabiliyor olmasıdır (Aslan,2020).

Tarihsel süreç içerisinde şekil 2.1’de tahribat oranlarına göre aktarılan, dünyayı ve ülkeleri çok büyük etkileri altına alan tehlikeli birçok virüs ve hastalık ortaya çıkmış ve salgın boyutuna ulaşmışlardır. İlk bilinen salgınlardan olan, Britanya Adalarında etkili olmuş 664 Vebası (MÖ 668-664), Avrupa’da yaşanmış, kayıtlarda bilinen en eski salgınlardan 541 yılında 100 milyon kişinin ölümüne sebep olan Justinianus Veba Salgını (Akıncı, 2020), Atina’da yaşanmış Antoninus Vebası (429-426), Kıbrıs Vebası (MÖ 266250), Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika’da etkili olmuş Antoninus Vebası (180-165) gibi, milattan önceye dayanan ve kayıt altına alınmış salgınlardan yanı sıra her yüzyılda sarsıcı etkiler oluşturmuş salgınlar bilinmektedir (URL-2). Ancak etkisi en çok bilinen ve dünya çapında büyük zararlar vermiş Orta Çağ Döneminde meydana gelen Kara Veba, yaşanmış en büyük ve en tehlikeli (şekil 2.1) salgın hastalık olarak tarihe geçmiştir.

Kara Veba Orta Asya üzerinden Avrupa’ya ve daha birçok ülkeye yayılarak Avrupa nüfusunun neredeyse yarısının ortadan kalkmasına yol açmıştır. Bu salgının ismi, enfekte olmuş kişinin vücudunda kan ve iltihaplarla dolu şişlikler meydana gelmesinden dolayı “Kara Veba” olarak kalmıştır. Kara Veba Çin’den Avrupa’ya yayılarak yaklaşık 200 milyon insanın ölümüne yol açmıştır (Yıldırım, 2020).

1500’lü yıllarda ortaya çıkmış ve tarihte bilinen ilk aşının bulunmasını sağlayan Çiçek Hastalığı, hastanın eşyaları, hastaya yaklaşmak veya virüslü havanın

solunmasıyla yayılarak yirmi milyondan fazla insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur.

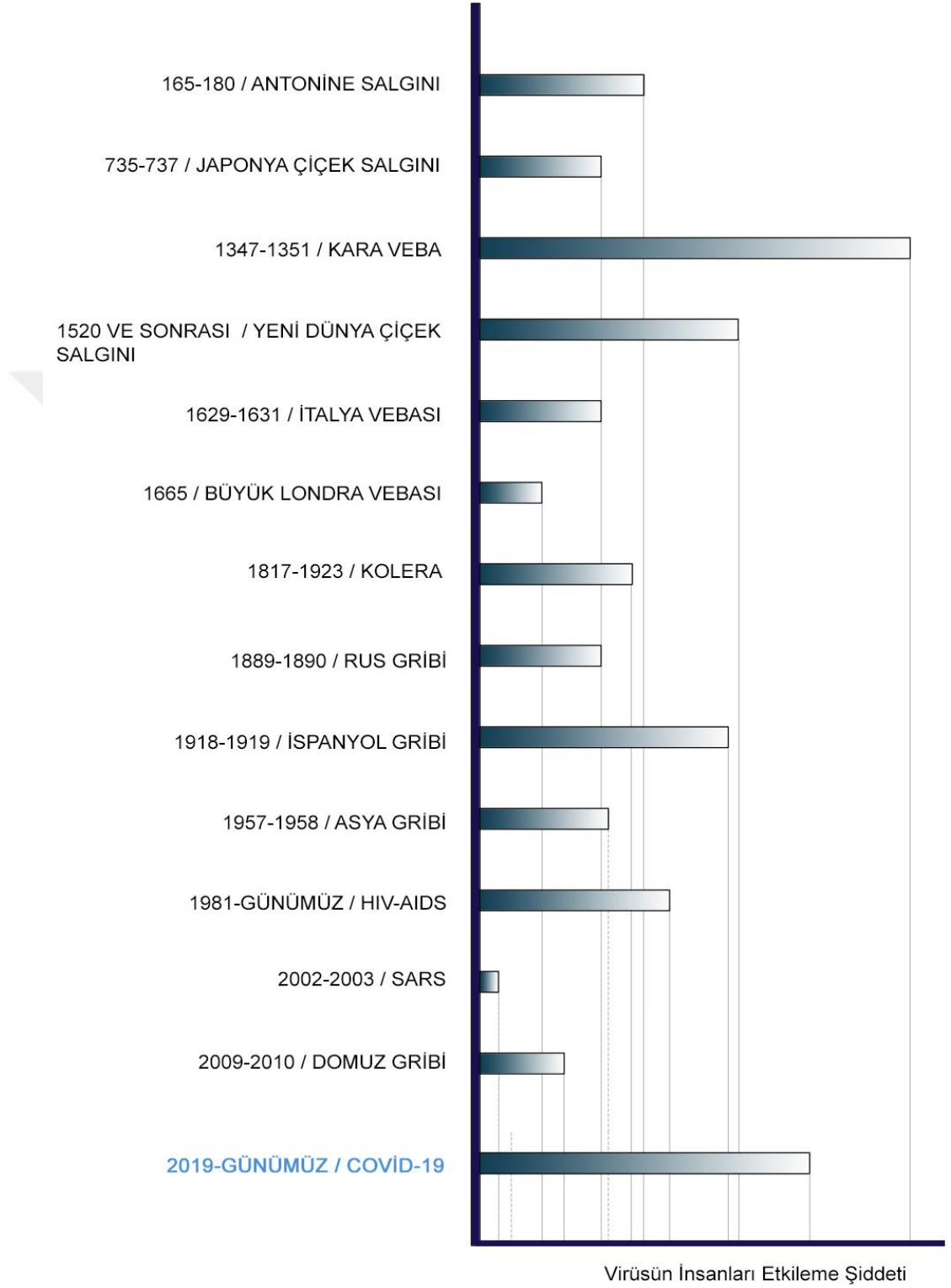
18. yüzyılın sonları itibari ile başlayan kolera salgınları serisi 20. yüzyıla kadar farklı zamanlarda ortaya çıkarak milyonlarca insanın ölümüne yol açmıştır (Yılmaz 2017: 30-33). Bu kapsamda başlangıçta 19. yüzyılda Hindistan’da ortaya çıkan ve yayılan “Kolera Salgını” başlangıç olarak binlerce insanın ölümüne yol açmış ve sonrasında uzun yıllar boyunca değişik biçimlerde görülmüştür (Yıldırım, 2020).

İspanyol gribi ise 1918-1920 yılları arasında H1N1 virüsünün ölümcül bir alt türü kaynaklı grip salgını olarak ortaya çıkmıştır. 18 ay içinde 100 milyona yakın insanın (dünya nüfusunun %15’inin) ölümüne sebep olan, Kara Veba’dan sonra tarihte bilinen en büyük salgınlardan biri olmuştur. Salgının özelliği, zayıf, yaşlı ve çocuklardan çok, sağlıklı genç erişkinleri ölümcül etkilemiş olmasıdır (Aslan, 2020).

2002-2003 yılları arasında, koronavirüs ailesinden olup daha önce hiç görülmemiş olan, Ağır Akut Solunum Yolu Yetersizliği (SARS-CoV) hastalığı, ilk olarak Çin’de ortaya çıkmış ve özellikle Asya ülkelerinde büyük ekonomik sıkıntılara yol açmıştır. Hastalığın bulaştığı her 10 kişiden birinin hayatını kaybetmesine neden olan bu salgında, 8 bin 437 vakadan 813’ü ölümle sonuçlanmıştır (Budak, Korkmaz, 2020).

2012-2013 yılları arasında ise ilk olarak Suudi Arabistan’da görüldüğü var sayılan ve yine koronavirüs ailesinden olan Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV), insanlarda görülmeye başlamıştır. Tek hörgüçlü develerden insanlara bulaştığı düşünülen bu hastalığın, ilk çıkış tarihinden itibaren 27 farklı ülkeden 2 bin 400 vaka sayısına ulaştığı düşünülmektedir (Budak, Korkmaz, 2020).

19. ve 20. yüzyıllarda ortaya çıkan Tifüs, Kuş gribi, Domuz gribi gibi salgınlar ise insanoğlunun birlikte yaşamaya alışmış olduğu, bağışıklık kazanmış olduğu, tedavisi olan ve zamanımızda hala etkisini sürdürmeye devam eden salgın hastalıklar olarak literatürde yer almaya başlamışlardır.

Şekil 2.1Tarihsel Süreçte Önemli Pandemiler

Günümüzde ise koronavirüs ailesinden olduğu tespit edilmiş olan yeni bir virüs ile karşı karşıya kalınmıştır. Yüzeyinde bulunan çubuksu uzantıların taca benzetilmesi üzerine, Latince taç anlamına gelen “corona” kelimesi nedeniyle hastalık koronavirüs ismi ile tanıtılmaya başlanmıştır (URL-3; URL-4). Şekil 2.1’de görüldüğü gibi insan hayatını Karaveba’dan sonra en çok etkileyen salgın 2019 yılında ortaya çıkan koronavirüs, virüsle temasta bulunan kişilerde, tedavi edilemeyen zatürre benzeri belirtiler göstermiştir. Bu yeni virüsün sebebiyet verdiği hastalığın adı ise ilk olarak 2019 Novel Coronavirus, daha sonra ise Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Şubat 2020 tarihinde Covid-19 olarak isimlendirilmiştir (URL-5).

Hastalık hızlı bir şekilde bulaştığından insandan insana kolay bir şekilde yayılım göstermiştir ve bu nedenle kısa bir süre içerisinde neredeyse tüm ülkeleri etkisi altına almıştır. Bu nedenle 11 Mart 2020 tarihinde WHO (Dünya Sağlık Örgütü/ World Health Center) tarafından pandemi / salgın olarak ilan edilmiştir. İlk vakanın açıklandığı tarihten itibaren hastalığa yakalanan kişilerin ölüm oranı hızla artmıştır. Tehlikeli şekilde yayılmaya devam eden bu ölümcül virüs, tıp camiasında daha önceden bilinmiyor olmasından dolayı ve tedavi yöntemi veya aşısının olmamasından dolayı ülkelerde büyük paniğe neden olmuştur.

Hastalığa neden olan virüsü taşıyan, belirti gösteren veya göstermeyen bireylerin; öksürme hapsirme gibi vücut tepkileriyle dağıttıkları virüslü damlacıkların bulundukları bölgeye temas sonrası hastalık ağız, burun göz gibi duyu organlarıyla vücuda girerek yayılmaktadır. Virüsün temas ve dokunmayla geçebilmesi için önemli parametreden birisi tutma, dokunma süresi, diğeri nem oranıdır. Virüsün kişiye bulaşması için normal koşullarda 10 saniye gerekmektedir. Ancak temas edilen yüzeylerden birisi nemliyse bu süre 5 saniyeye, her iki yüzey de nemliyse yaklaşık 3 saniyeye düşmektedir. Virüsü taşıyan veya hastalıklı bir kişiyle 1 metre mesafe içerisinde temas etmeden 10 dakika bulunmak virüs bulaşma riski oluşturmaktadır (Aslan, 2020).

Covid-19’a bağlı hastalığın yol açtığı tipik semptomlar, 2 ile 27 gün süren kuluçka süresi sonrası birden başlayan yüksek ateş, öksürük ve nefes darlığıdır. Hastalarda yaygın olarak akciğerler zarar görmektedir. Virüsün akciğerlerden aşağı inemediği bazı hastalarda kalp, karaciğer ve böbreklerin de tutulduğu bildirilmiştir (Aslan,

2020). Tedavisi geç başlanan kişilerde ise çoklu organ yetmezliğine bağlı ölümler gerçekleşmektedir. Ancak erken teşhis ve doğru tedavi ile tüm hastalarda zatürre ve kalp durması gibi ölümcül sonuçlar oluşmamaktadır. Pandemi ile mücadele kapsamında virüse karşı yeni aşı geliştirme çalışmaları başlatılmıştır. Özellikle aşılama ile insanların virüse karşı bağışıklık kazanmaları hedeflenmiştir.

Tüm dünyanın hazırlıksız olarak yakalandığı ve hızla yayılan bu yeni koronavirüs için virüsün yayılma hızını düşürmek ve hastalanma oranlarının önüne geçmek amacıyla ülkeler hızla önlemler almaya başlamışlardır. Salgının tahrip edici gücünden farklı farklı etkilenen ülkeler olmuştur ve genel olarak alınan önlemler benzer olsa da her ülke kendi yaşam standartlarına göre yeni önlemler ve düzenlemeler belirlemiştir.

2.1.1 Covid-19 Pandemisinin Dünyadaki Süreci

Tüm dünya Covid-19 pandeminden doğrudan etkilenmiştir ve bu süreç çeşitli yeni varyantların çıkmasıyla devam etmektedir. Basın yayın organlarının paylaşımlarına göre tüm ülkeler aniden çıkan Covid-19 pandemisine hazırlıksız yakalanmışlardır. Her gün gazetelerde ve televizyonlarda virüsten etkilenenlerin ve hayatını kaybedenlerin sayıları açıklanmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda süreçten en çok sağlık sektörü etkilenmiştir. Birçok ülkede hastane kapasiteleri salgını kontrol etmek için yoğun bakımda solunum cihazına bağlı hasta sayısını karşılamakta yetersiz kalmıştır. Dünya çapında sağlık sektöründe Covid-19 pandemisinde salgının artıp, hastalığa yakalanan sayısının hızla çoğaldığı, büyük dalgaların yaşandığı bazı ülkelerde solunum cihazlarının eksik kalması, ilaç tedariklerinin yavaş olması, doktor sayısının yetersiz kalması gibi sonuçlar gözlenmiştir. Yine aynı dönemde sağlık çalışanlarının virüsle sürekli iç içe olmaları, salgın nedeniyle gece-gündüz durmadan çalışıp fazla mesai yapmaları gibi nedenlerle sağlık sektöründe çalışan doktor, hemşire, vb. diğer çalışan kayıplarının yaşanmasına neden olmuştur ve olmaya da devam etmektedir.

Aniden ortaya çıkan virüs ekonomik alanda da fazlasıyla olumsuz sonuçlara neden olmuştur. Tarım ve petrol sektörleri, üretim endüstrisi, birincil olarak etkilenen sektörler başında gelmektedir. İkincil ve üçüncül sektörler ise; eğitim, finans, sağlık,

ilaç endüstrisi, otelcilik, turizm ve havacılık, emlak ve konut, spor, bilgi teknolojileri, medya ve araştırma geliştirme, gıda sektörü sırayı almıştır (Nicola vd., 2020) (Eroğlu, 2020). Sanayide çalışanların sağlığı ve virüsün yayılma hızının yavaşlatılması hedeflenerek, üretimlere ara verilmiştir. Bu durum ileriki zamanlarda her türlü üretim bazındaki ürünlerin tedarik sürecinde gecikmelere neden olmuştur. Dünya çapında işten çıkarılma oranları artmış, ekonomik değerlerde gerilemelerin görülmesine sebep olmuştur. Çoğu gelişmiş yerli- yabancı şirketler veya şirketler grubu pandemi döneminde salgından korunmak ve çalışanlarının sağlıklı şartlarda çalışabilmeleri için evden çalışmaya geçiş yapmış, evden çalışmaları için çalışanlarına teşvik uygulamışlardır.

Pandemi döneminde en çok etkilenen diğer bir konu ise insanların sosyo-kültürel yaşamları olmuştur. Covid-19 pandemisi insandan insana hızlı ve çabuk yayılan bir hastalık olarak bilinmesinden dolayı insanların sosyal yaşamında kısıtlamaların getirilmesine sebep olmuştur. Pandemi nedeni ile uluslararası birçok büyük spor müsabakası (futbol, basketbol, voleybol ligleri, olimpiyatlar, bazı spor dallarındaki karşılaşmalar vb.) iptal edilmiştir. Toplu bir araya gelinebilecek statlar, konser salonları, performans sanatları merkezleri, müzeler, gibi büyük kamusal alanlar kullanıma kapatılmıştır. Geniş çaplı ulusal müzik yarışmaları ilk başta ertelense de virüsün hızla yayılmasından dolayı sonraki dönemlerde tamamen iptal edilmiştir. Konserler ve büyük festivaller bir sonraki dönemlerine ertelenerek virüsün hız kazanmış olduğu ve fazlasıyla yayılım gösterdiği dönemlerde iptal edilmişlerdir. Her türlü kapalı sinema ve tiyatro salonları insanların bir araya gelerek kapalı ve havasız alanlarda kalmalarını önlemek amacıyla kapatılmış, salgın oranı azalana kadar kullanımlarına ara verilmiştir. Televizyon dizi çekimlerine de pandemi nedeniyle, kalabalık ekiplerin kapalı ortamlarda bir arada çalışmak zorunda kalmalarından dolayı ara verilmiş, diziler sezon finalleri yaparak yayın dönemlerine son vermişlerdir. Yine aynı şekilde bu dönemde çekimleri devam etmekte olan film sahneleri kapatılmış, setlere ara verilmiştir. Yeni başlayacak film çekimleri ise ertelenmiş, virüs yayılma hızının ve vaka sayılarının azaldığı düşünülen dönemlerde yeniden açılmışlardır (Türten, 2021).

Bütün dünyayı kapsayan bu genel sınırlandırılmalara ek ülkeler kendi vaka sayılarına göre farklı farklı virüsten korunma yöntemleri geliştirmişlerdir. Virüsün çıktığı ülke

olarak bilinen Çin’de 60 milyon kişi karantina altına alınmıştır. İbadethaneler, okullar, spor salonları, toplu taşıma araçları ve iş yerleri kapatılmış, büyük alana sahip spor merkezleri karantina koğuşları haline getirilmiştir (URL-6). Yine salgınla mücadele kapsamında çok kısa bir sürede birçok yeni Covid-19 ile mücadele hastaneleri kurulmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri uçuş kısıtlamaları getirerek vaka sayılarının fazla olduğu ülkelere uçuşları kaldırmıştır. Yine ABD’de, 50 kişi ve üzeri katılımcılı tüm etkinliklerin, 8 hafta boyunca yasaklandığı duyurulmuştur (Budak- Korkmaz, 2020). Büyük şirketler çalışanlarını evden çalışmaya teşvik ederek ofis ortamlarını kapatmışlardır. Spor karşılaşmaları Amerika’da iptal edilmiş veya ertelenmiştir.

Bu süreç içerisinde özellikle Avrupa hatta İtalya ve İspanya en çok etkilenen ülkeler arasına girmişlerdir. İtalya ilk başlarda bölgesel karantinalar getirirse de virüs yayılma hızına çözüm bulunamamış, tüm ülkeyi kapsayan karantina zorunluluğu getirilmiştir. Evlerinden çıkan insanlara zorunlu bir gerekçesi bulunmadığı sürece ceza uygulaması getirilmiştir. Kafe, restoran gibi insanların bir araya gelebilecekleri kapalı mekânlar tamamen hizmete kapatılmıştır. İtalya yine de pandemi döneminde en büyük zararı alan ülke olmaktan kurtulamamıştır.

Virüsten en çok etkilenen ülkelere biri olan İspanya Mart 2020 başında karantina uygulamasını başlatmıştır. 12 Mart’ta açıklanan karar ile İspanya’da futbol müsabakaları iki hafta ertelenmiştir. Bazı bölgelerde tüm okullar ve üniversiteler kapılarını kapatmıştır. 150 bin kişinin katılması beklenen Malaga Film Festivali dahil pek çok etkinlik iptal edilmiştir. İspanya Parlamentosu da bir haftalığına kapatılmıştır (URL-6).

17 Mart 2020’de Avrupa Birliği, 30 günlük seyahat kısıtlamasını yürürlüğe koymuştur (Budak- Korkmaz, 2020). Yine Belçika karantina kararı alan ülkeler arasına girmiştir. Almanya’da büyük futbol maçlarının seyircisiz oynanmasına karar verilmiştir ve Almanya’nın hava yolu şirketi belirlenmiş oldukları tarihler arasındaki tüm uçuş seferlerini iptal etmiştir. Fransa iki hafta süreli karantina uygulamasına geçiş yapmıştır. Ülkede yapılacak olan ve 1000 kişinin bir araya gelebileceği toplu etkinliklerin yapılması yasaklanmıştır. Bazı özel okullar eğitime ara verip çevrim içi

eğitim sistemine geçiş yapmışlardır. Nijerya ve Rusya’da sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

Bu süreçte ABD, Almanya, Rusya, Çin gibi ülkeler virüse karşı korunmak amacıyla aşı geliştirme çalışmalarına başlamışlardır. İlk olarak Çin’de üretilen Sinovac aşısı 65 yaş üzeri ve kronik rahatsızlığı olan kişilere uygulanmaya başlanmıştır. Daha sonrasında Almanya’da üretilen Biontech aşısı geliştirilmiş ve ülkelere dağıtılmıştır. Aşılama çalışmalarının, 3 aylık periyodlar halinde 2 doz yapılacağı açıklanmıştır. Böylelikle virüse karşı insanlarda antikor oluşturulacağı ve virüsün yayılma hızının düşeceği vurgulanmıştır.

Tüm ülkeleri etkileyen pandemi süreci Türkiye’de de yoğun bir şekilde hissedilmiş, çeşitli önlemler ve tedbirlerle korunma yollarına başvurulmuş, evin içinde ve dışında yaşam alışkanlıkları değişim geçirmiştir. 2022 yılının ilk aylarında ise önlemler azaltılmış, normal yaşama dönüş başlamıştır.

2.1.2 Covid-19 Pandemisinin Türkiye’de Süreci

DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü/ World Health Organization) koronavirüsün pandemi olduğu açıklandıktan hemen sonra tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çeşitli önlemler (Tablo 2.1) alınmaya başlanmıştır.

İlk olarak 10 Ocak 2020 tarihinde T.C. Sağlık Bakanlığı bünyesinde “Koronavirüs Bilim Kurulu ve Operasyon Merkezi” kurulmuştur. Bu merkezde salgınla ilgili izlenecek rotalar ve kararlar belirlenecek olup önemli sağlık çalışanlarının ve bilim insanlarının yer aldığı bir topluluk oluşturulmuş, Covid-19 rehberi hazırlanmıştır. Pandemi dönemimde topluma yönelik ilk önlem 23 Ocak tarihinde alınmıştır. Wuhan’dan gelen tüm uçuşlar durdurulmuş ve buradan gelen yolcular için özel önlemler alınmıştır ancak yeterli sonuç alınamayınca Çin ile ilgili tüm uçuşlar durdurulmuş ve Çin’e sınırlar kapatılmıştır. Çin’de bulunan Türk vatandaşları Türkiye’ye getirilmiş, vaka görülen diğer ülkelerden gelen vatandaşlar ve turistler için özel önlemler alınarak sınır kapılarında ve havalimanlarında ilk tedbirler alınmaya başlanmıştır. Türkiye’de faaliyet gösteren çeşitli hava yolu şirketleri ABD

ve Avrupa uçuşlarını askıya almış, iç hatlar uçuşlarını ise yarı sefer sayısına düşürmüştür.

Tablo 2.1 Covid-19 Kapsamında Türkiye’deki Alınan Önlemler

10 Ocak 2020	Bilim Kurulu kuruldu.
24 Ocak 2020	Havalimanlarına termal kameralar kuruldu.
3 Şubat 2020	Çin’den gelen uçuşlar durduruldu ve İran sınırı kapatıldı.
29 Şubat 2020	İtalya, Güney Kore, Irak sınırları kapatıldı.
11 Mart 2020	İlk Korona Virüs vakası açıklandı.
15 Mart 2020	Eğlence mekanları ve kütüphaneler kapatıldı.
19 Mart 2020	Eğlence mekanları ve kütüphaneler kapatıldı.
23 Mart 2020	İlkokul, lise ve üniversitelerde uzaktan eğitime geçildi.
28 Mart 2020	THY, iç hatlar uçuşlarını İstanbul-Ankara olarak sınırladı.
9 Nisan 2020	Koronavirüs tedavileri acil hal kapsamına alındı.
11 Nisan 2020	Açıklanan 30 büyük ile haftasonu sokağa çıkma yasağı geti-
23 Nisan 2020	23 Nisan’da 4 günlük sokağa çıkma yasağı uygulandı.
11 Mayıs 2020	Berberler, kuaförler ve AVM’ler tekrar hizmete açıldı.
18 Mayıs 2020	Eğitim öğretime devam edilme durumu askıya alındı.
1 Haziran 2020	Şehirler arası yolculuk kısıtlaması kaldırıldı.
26 Ağustos 2020	Kamu kurum ve kuruluşlarına esnek ve uzaktan çalışma izni verildi.
2 Ekim 2020	Dr. Fahrettin Koca vaka sayısı yerine hasta sayılarını açıklamaya başladı.
9 Ekim 2020	Aşılama çalışmalarının yapılacağı açıklandı.
17 Kasım 2020	Haftasonu sokağa çıkma kısıtlamalarının yeniden yürürlüğe koyulacağı açıklandı.
13 Ocak 2021	Sinovac tarafından üretilen CoronaVac aşısı Türkiye’de "acil kullanım onayı" aldı.
3 Şubat 2021	Brezilya ve Afrika varyantı ilk kez ülkede görülmeye başlandı.
12 Şubat 2021	65 Yaş üstü kişiler Sinovac ile aşılanmaya başlandı.
1 Mart 2021	Hafta sonu yasakları kaldırıldı. Sokağa çıkma yasağı hafta içi 05.00-21.00 arasında olmaya devam etti.
14 Nisan 2021	İki haftalık kısmi kapanma saati haftasonu değişmeyecek şekilde hafta içi sokağa çıkma yasağı 19.00’a çekildi.
26 Nisan 2021	29 Nisan- 17 Mayıs tarihleri arasında tam kapanma kararı alındı.
1 Temmuz 2021	Yasaklamalar ve kısıtlamalar kaldırıldı ancak kapalı alanlarda hala pandemi kuralları devam etmektedir. .
31 Ağustos 2021	Okullarda yüz yüze eğitime geri döndü.
15 Ocak 2022	Belirti göstermeyen kişilere PCR testi zorunluluğu kaldırıldı. Açık alanda maske takma zorunluluğu kaldırıldı.
27 Nisan 2022	Toplu Taşıma Araçları ve Sağlık kuruluşları hariç maske takma zorunluluğu kalktı.

11 Mart 2020 tarihinde Türkiye’de Sağlık Bakanlığı tarafından ilk Covid-19 vakası açıklanmıştır. 12 Mart 2020 tarihinde ilkokulların orta okulların ve liselerin eğitimine üç haftalığına ara verilmiştir. Daha sonrasında üniversitelerde de eğitim süreçleri durdurulmuştur. Acil olarak eğitime ara verilmesi şeklinde çözülen bu yöntem daha sonrasında tüm eğitim düzeylerinde olacak şekilde uzaktan eğitime çevrilmiş, çevrim içi eğitim sistemi için gerekli altyapı çalışmaları yapılmıştır. 2019-2020 eğitim dönemleri okullarda eğitimler uzaktan çevrim içi olacak şekilde devam etmiştir. Zaman zaman 1. sınıflar, 8. sınıflar ve lise son sınıflarda yüz yüze eğitime geçilmiş olsa da 26 Nisan 2021 tarihinde alınan son karar neticesinde tam kapanmaya geçilmesinden dolayı eğitimler yeniden çevrim içi eğitime dönüş yapmıştır. 2021-2022 eğitim öğretim döneminde ise okullarda tüm düzeylerde olmak üzere yüz yüze eğitime geri dönmüştür ve Covid-19 önlemleri kapsamında eğitimlerin ara verilmeden devam edeceği açıklanmıştır. Ancak üniversitelerde bazı dersler yüz yüze işlenirken bazı dersler ise hala çevrim içi olarak ders programlarında yer almaktadır.

Covid-19 pandemisi kapsamında kısıtlamaların getirilmesi çalışma hayatını da doğrudan etkilemiştir. Okulların kapatılması ve çevrim içi eğitime geçişle birlikte ülkedeki eğitim kadrosunun ofisleri evlere taşınmıştır. Eğitim görevlileri, öğretmenler vb. meslek grupları evden çalışmaya başlamışlardır. Kamu çalışanlarının mesai saatleri esnetilmiş ve yarı kapasite ile veya dönüşümlü çalışma sistemleri gündeme getirilmeye başlamıştır. Günümüzde mesai saatleri eski düzene dönüştürülmeye çalışılsa da Covid-19 önlemleri kapsamında hala evden çalışmaya devam etmekte olan birçok çalışan ve personel bulunmaktadır.

Pandemi döneminde sosyal mesafenin azaltılmaya çalışılması insanları kültürel ve sosyal anlamda da olumsuz etkilemiştir. Pandemi nedeniyle alınan önlemler kapsamında ilk başta futbol müsabakaları seyircisiz oynanmış daha sonra futbolcular ve antrenörler arasında gerçekleşen Covid-19 pandemisinin yayılmasından dolayı, hastalığın daha fazla ilerlemesini önlemek amacıyla maçlar ertelenmiş ve durdurulmuştur. Eş zamanlı olarak Mart 2020’de her türlü kültürel, sanatsal, bilimsel vb. faaliyetler ertelenmiştir (URL-7). Temmuz 2021 tarihinde yasakların kalkmasıyla birlikte kültürel ve sanatsal etkinlikler yeniden faaliyete geçerek Covid-19 önlemleri kapsamında yeniden gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Müze, konser salonları, sinema salonları gibi kapalı ve insanların topluca bulunma zorunda oldukları mekânlar

Haziran 2021 tarihinden sonra maske kullanımı ve mesafe zorunluluğu kapsamında faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Covid-19 önlemleri kapsamında insanların kapalı ve kalabalık topluca bir araya gelebilecekleri ya da hijyen kurallarının ihlal edilebileceği düşünülen mekânlar ve işletmeler 2020 Nisan ayında kapatılmış veya kullanımı sınırlandırılmıştır. Kafe ve restoranlar kapatılmış, sadece paket servisi ile yemek siparişi almaya veya gel-al hizmeti vermeye başlamışlardır. AVM’lerin kapalı ve kalabalık olmalarından dolayı faaliyet vermeleri yasaklanmıştır. Kuaför ve güzellik merkezlerinin hizmet vermesi geçici süreliğine duraklatılmıştır. Ancak aşılama çalışmalarının başlaması ile kapalı ve kalabalık ortamlara getirilen hizmet sınırlandırmaları kaldırılmış, işletmeler yeniden faaliyete sokulmuştur. AVM’ler ise özel havalandırma sistemleri kurulması karşılığında hizmet verilmesi için yeniden açılmışlardır.

Covid-19 kapsamında Mart 2020 tarihinde alınan önlemler ile maskesiz dışarı çıkmak veya kapalı alanlara girmek yasaklanmış ve maskesiz dolaşan vatandaşlara ceza uygulanacağı bildirilmiştir. Günümüzde açık alanlarda maske kullanımı azalarak kişinin kendi tercihi olarak bırakılsa da kapalı ve kalabalık ortamlarda veya toplu taşıma araçlarında maske kullanımı zorunluluğu hala devam etmektedir.

Türkiye’de Covid virüsünün yayılımının sokağa çıkma yasağı ve karantina önlemleri getirilmeden önlenemeyeceği ortaya çıkınca sokağa çıkma kısıtlamaları getirilmiştir. İlk olarak virüs vaka sayısının fazla olduğu belirlenen büyük illerde sokağa çıkma yasağı getirilmiştir. Daha sonrasında Nisan 2020 tarihinden başlamak üzere her hafta sonu olacak şekilde sokağa çıkma yasakları başlatılmıştır. Yine sokağa çıkma kısıtlamalarıyla ilgili olarak hafta içi veya hafta sonu fark etmeksizin saat 05.00-21.00 arasında sokağa çıkma yasağı getirilmiştir. 65 yaş üstü vatandaşların evden çıkması ve toplu taşıma kullanmaları yasaklanmıştır. Nisan ayında ise 20 yaş altı çalışma zorunluluğu olmayan vatandaşların sokağa çıkması yasaklanmıştır. T.C. Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca’nın basın açıklamasında yapmış olduğu “Hayat Eve Sığar” sloganı ön plana çıkartılmıştır ve özellikle de kendisi tarafından Covid-19’la mücadele süreci boyunca yapmış olduğu ve hala devam etmekte olan haftalık basın açıklamalarında “Hayat Eve Sığar” mottosunu vurgulamıştır. Hayat Eve Sığar

kampanyası ile evden çıkması gerekmeyen herkesin evde kalması, evden çalışabilenlerin evden çalışması yönünde çağrılar yapılmıştır.

Kısıtlamaların ve sokağa çıkma yasaklarının olduğu dönemde marketlerin çalışma saatlerinin 09.00-21.00 arasında olacağı açıklanmıştır. İlerleyen dönemlerde virüs kaynaklı vaka sayılarının artmasıyla beraber market çalışma saatleri 10.00-17.00 arasına çekilmiş hatta son açıklanan kararlarla marketlerin pazar günü de kapalı olacağı belirtilmiştir. Günümüzde marketlerin faaliyet gösterme saatleri esnetilerek 09.00-21.00 olarak belirlenmiştir.

Sokağa çıkma kısıtlamaları ve hafta sonu yasakları sürekli devam etse de en son 26.04.2021 tarihinde alınan tedbirler kapsamında ise 29.04.2021- 17.05.2021 tarihleri arasında 3 haftalık tam kapanmaya gidilmiştir. Bu kapanmaya göre; şehirler arası yolculuklar gerekli sebep gösterildiği takdirde izne tabi tutularak gerçekleştirilebilecek şekilde düzenlenmiştir. Sadece T.C. İç İşleri Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu bildirgede belirlenen işletmeler yasaktan muaf tutulacak şekilde sokağa çıkma yasağı getirilmiştir. Bu süreç boyunca denetimler daha sık hale getirilmiş, yasalara uymayan vatandaşlara ceza yaptırımı uygulanmıştır.

Ülkemizde aşılama çalışmalarının başlatılması ile T.C Sağlık Bakanlığı tarafından yasakların birçoğu gevşetilmiştir. 1 Temmuz 2021 tarihinde yaz döneminin hareketlenmesiyle birlikte sokağa çıkma kısıtlamaları, hafta sonu yasakları, işletmelere getirilen kısıtlamalar, düğün, nişan kına gibi etkinliklerin kişi sınırlaması gibi Covid-19 döneminde getirilen önlemler kaldırılmıştır ancak kapalı alanlardaki maske kullanımı gibi bazı önlemler hala devam etmektedir ve zorunlu tutulmaktadır. Bu süreç içinde Covid-19 pandemisine ait çeşitli varyantların ortaya çıkması ve hızlı bir şekilde yayılmış olması insanları korkutmaya devam etmektedir.

Pandemi sürecinde alınan önlem ve tedbirler tablo 2.1' de özetlenmiştir. Günümüzde Covid-19 pandemisine dair T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından uyarılar devam etmekte, önlemlerin elden bırakılmaması gerektiğiyle ilgili açıklamalar yapılmaktadır ancak 2022 Mart ayından itibaren vaka sayılarında azalma başlamıştır. Maske kullanımı toplu taşıma ve hastanelerde kullanımı devam etmek suretiyle kaldırılmıştır. Vaka sayılarının azalmasıyla birlikte normale sürecine geçiş yapılmıştır ancak bazı

araştırmalar soncunda Covid-19 pandemisine dair varyantların olduğu gözlenmiştir. Özellikle son dönemde ortaya çıkan “delta” ve “omicron” varyantları tedbirleri elden bırakamamak gerektiğinin göstergesidir. Omicron varyantına dair yapılan açıklamalarda bulaşıcılığının yüksek fakat hastalığa yakalanan kişilerin hastalığı hafif atlattıkları bilgisine ulaşılmıştır. Günümüzde 3 doz aşısı tamamlanmış Türk vatandaşı sayısı %62,6 oranına ulaşmıştır. Aşılama çalışmaları sonucunda Türkiye’de insanlar açık ve havadar mekânlarda daha normal yaşam sürmeye başlamış ve virüsün etkilerine karşı rahatlamış olsalar da virüsün bulaş riskini düşünerek tedbirli bir şekilde günlük hayatlarına devam etmektedirler.

2.2 Covid-19 Pandemisinin Ortaya Çıkardığı Kavramlar ve Mekâna Etkisi

Covid-19 pandemisinde virüsün daha önceden keşfedilmemiş yapıya sahip olması, hasta etme oranlarının yüksekliği, virüsten korunmak ve virüsün yayılma hızını düşürmek amacıyla alınan önlemler yeni alışkanlıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle Covid-19 pandemisi insanların günlük yaşamlarını etkileyerek onların günlük yaşantılarına yeni kavramların girmesini sağlamıştır.

Pandemi döneminde ekonomik, sosyal, sosyal-sınıfsal, siyasal, kültürel hayatın her alanında büyük değişimler olmuş, rutin düzen içine yeni ve uygulanması zorunlu tutulan yeni kurallar ve kavramlar girmeye başlamıştır. Covid-19 pandemisi döneminde yeni alışkanlıklara dair ön plana çıkan en önemli kavram hijyen olmuştur. İnsanlar virüsten korunmak amacıyla yaşadıkları ülkelerin koymuş oldukları kurallara uyarken temizlik kurallarına son derece dikkat çekmeye başlamış ve eskisinden daha çok gündeme getirmeye başlamışlardır. Hijyen kavramı çerçevesinde evlerde, ofislerde, okullarda, sanat merkezlerinde, spor salonlarında, kapalı- açık bütün mekânlarda geçerli ve şekil 2.2’de de aktarılan 14 kural gündeme getirilmeye başlanmıştır. Bu 14 kural içerisinde virüsten korunmak amacıyla alınması gereken önlemler hijyen çerçevesi altında özetlenmiştir. Bireysel olarak, el hijyenine dikkat etmek, bu amaçla elleri en az 20 saniye sabun ve suyla yıkamak, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el dezenfektanları kullanmak önerilmektedir (Aslan, 2020). Özellikle sağlık ürünleri kullanımında artışlar gözlenmiştir. Yine salgının başladığı ilk günden itibaren ıslak mendil, temizlik malzemeleri, el dezenfektanları, kolonya, sirke, anti bakteriyel jel kullanımında ve

satışlarında artış meydana gelmiştir. Ayrıca hijyen önlemleri kapsamında evlerin dış mekânla ilişkisine yönelik kullanımlarda da değişiklikler olmuştur. Dışarıdan alınan ürünler eve yerleştirilmeden önce dezenfekte edilmiştir.

Şekil 2.2 Covid-19 Tedbirleri Kapsamında 14 Kural (URL-8)

İnsanların evlerinde topluca buluşma yapmamalarına dair uyarılar yapılmaya başlanmış, insanlar Covid-19 hastalığına yakalanmamak için en yakınları ile bile sadece teknoloji yardımı ile görüntülü aramalar yaparak sosyal iletişim ihtiyaçlarını gidermişlerdir. Sosyal mesafe kavramı ise burada devreye girmiştir. Bulaş riskini ve salgının yayılım hızını düşürmek amacıyla insanların birbirlerine mesafeli şekilde aralarındaki mesafe en az 2 metre olmak koşulu ile temas edebilmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle banka, kafe, restoran, duraklar ve istasyonlarda veya kalabalık iç mekânlarda sosyal mesafenin uygulanması gerektiği sıkça belirtilmiştir. Park, bahçe, sahil hattı gibi açık alana sahip kamusal dış mekânlar bile hizmete kapatılmaya çalışılmış, sosyal mesafenin korunması için şekil 2.3'te de gösterildiği gibi oturma alanları işaretlenmiştir.

Şekil 2.3 New York Williamsburg, Domino Park'a Çizilen Mesafe Çemberleri (URL-9)

Dış mekânlarda sosyal mesafeyi sağlamak amacıyla şekil 2.4'te gösterildiği gibi yollarda, ATM (*Automatic Teller Machine*) sıralarında vb. mekânlarda zeminde mesafeyi sağlayacak durma alanları veya bekleme noktaları çizilmiştir. Açık alanda maskesiz bir araya gelen kalabalık gruplara polisler tarafından uyarılar yapılmıştır.

Şekil 2.4 ATM Önü Sosyal Mesafe Sağlamak Amaçlı Bekleme Noktaları (URL-10)

Salgından korunma ve tedbir amaçlı maske kullanımı önem kazanmış bütün sağlık personelleri tarafından maske kullanımı teşvik edilmeye çalışılmıştır. Hatta virüsün yayılma hızını azaltmak amacıyla maske kullanımı zorunlu hale getirilmiştir. Tüm kapalı ve açık alanlarda insanların kalabalık şekilde bir araya gelebilecekleri mekânlarda maske takmak kural haline getirilmiştir (şekil 2.5). Restoran, kafe gibi

kapalı iç mekânlarda maske takılmadığı süreçte bulaş riskinin azaltılabilmesi amacıyla farklı çözüm yöntemleri geliştirilmiştir. Şekil 2.6’da gösterildiği gibi masalar arasına veya insanların oturacakları sandalyeler üstüne şeffaf paneller yerleştirilerek sosyal temas azaltılmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde banka, eczane gibi kapalı iç mekânlarda da vyzneler ve bankolar bölücü paneller ile ziyaretçilerden ayrılmıştır.

Şekil 2.5 Maske Kullanımı Zorunlu Açık Hava Konseri (URL-11)

Şekil 2.6 Şeffaf Sosyal Temas Önleyici Paneller (URL-12)

Sosyal mesafenin sağlanması için alınmış diğer bir önlem ise kapalı kültür merkezlerinde, konferans salonlarında, sinema salonlarında veya tiyatro salonlarında bilet satışları birer koltuk boşluk bırakılarak yapılmıştır. İki koltuk arası boş bırakılmış ve boş bırakılan koltuklara şekil 2.7’de gösterildiği gibi bantlar çekilmiştir ve kullanıma kapatılmışlardır.

Şekil 2.7 Kamusal Eğlence ve Kültür Meknalarında Covid-19 Oturma Düzeni (URL-13)

Covid-19 pandemisi hayatın sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik, sosyal olarak tüm alanında etkili olmasıyla beraber kapalı ve açık tüm mekânları etkilemiştir. Özellikle mekânların kullanımında pandeminin ortaya çıkardığı kavramlar ve bu kavramların etkilediği mekânlar tablo 2.2’de belirtilmiştir.

Tablo 2.2 Covid-19 Döneminde Önem Kazanan Kavramlar ve Mekanlara Etkisi

KAVRAMLAR	KAVRAMLARIN ETKİLEDİĞİ MEKANLAR					
	EVLER	KONSER SALONLARI VE MÜZİKLI EĞLEN MEKANLARI	KÜLTÜR MERKEZLERİ, TİYATROLAR, SİNEMALAR	OFİSLER	RESTORANLAR KAFELELER	PARKLAR-BAHÇELER
HİJYEN	×	×	×	×	×	×
MASKE		×	×	×	×	×
MESAFE		×	×	×	×	×
SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI	×					
GEL-AL HİZMETİ					×	
KARANTİNA	×					
STERİLİZASYON	×					
EV DEN ÇALIŞMA	×			×		
ÇEVİRİMİÇİ EĞİTİM	×					

Tablo 2.2’ye bakıldığında Covid-19 döneminde ortaya çıkan yeni kavram ve düzenlerden en çok etkilenen mekânın evler olduğu görülmektedir. Çünkü virüsün yayılma hızını düşürmek ve hastalığın ilerlemesini önlemek için en önemli tedbir olarak evde kalmak, evde yaşamak, sosyal izolasyonu sağlamak ve olabildiğince az kişi ile temas halinde olmaktır (CDC, 2020). Bunu sağlamak için Türkiye dahil birçok ülke pandeminin pik yaptığı dönemlerde vaka sayısı arttığından sokağa çıkma yasakları koymuştur. Pandemi döneminde sosyal mesafenin korunması amacıyla insanların bir araya gelebilecekleri restoran, kafe, sinema salonu ve tiyatro salonları,

spor salonları, okullar, iş yerleri, stadyumlar gibi kapalı mekânların tümü kullanıma kapatılmıştır. Tüm bu tür mekânlarda gerçekleştirilen günlük eylemler evlere yüklenmiştir. Evler günlük aktivitelerin gerçekleştirildiği zaman zaman eğitim alanı olan, zaman zaman ise çalışma ortamı olarak kullanılan mekânlara dönüşmüşlerdir. Bütün günlük aktiviteler ve hatta alışveriş yapılabilecek marketler bile çevrim içi olarak evlerin içinde yer almaya başlamıştır. Bu bağlamda ve yukarıda anlatılan kavramlar doğrultusunda Covid-19 döneminde evlere yeni işlev ve görevlerin yüklendiği görülmüştür. Buradan yola çıkarak hayat eve sığar mottosuna ve pandeminin evleri nasıl etkilediğine, pandemi döneminde evin fiziksel ve duyuşal değişimine tekrar göz atmak gerekmektedir.

2.3 Covid-19 Pandemisinde Ev Kavramı

Covid-19 süreci yaşam alışkanlıklarını değiştirmeyi zorunlu hale getirdiği için evlerin mekânsal ortamlarında da değişime neden olmuştur. İnsanlar pandemi önlemleri doğrultusunda evlerini bu değişime adapte etmeye çalışmışlardır. Pandeminin ev üzerindeki etkilerine geçmeden önce, evin insan için önemini ve evin kullanıcısına hissettirdiği duyguları anlayabilmek amacıyla öncelikle “ev” kavramı irdelenecektir. Öncelikle anlamsal olarak ev kavramı, evin kullanıcısına hissettirdikleri, evin insanlar için taşıdığı anlam ve işlevleri aktarılacaktır. Evin görevleri, evin ne amaçlarla kullanıldığı irdelenecek, evin tarihsel yapısı araştırılarak, insanoğlunun evden beklentileri ve sonrasında ise Covid-19 pandemisi süreci ile evin yeni kazandığı anlamlar, işlevler ve evlerin fiziksel değişimi aktarılacaktır.

2.3.1 Ev Kavramının İrdelenmesi

Türk Dil Kurumu’nun sözlüğüne göre ev; “yalnız bir ailenin oturabileceği biçimde yapılmış yapı. Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane.” (TDK, 2021) olarak ifade edilmektedir. Büyük Türkçe Sözlüğe göre ise ev; “İçinde bir iş görülen veya bazen belirli bir amaçla kullanılan yer” (Büyük Türkçe Sözlük) olarak tanımlanmıştır. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğünde ise ev kavramı yalnızca bir ailenin oturabileceği şekilde ve büyüklükte yapılmış konut olarak açıklanmıştır (Hasol, 2020:165). Ev mecazi anlamda bazen eş, aile, soy, nesil olarak kullanılırken bazen de ev kelimesi ile “ocak” kelimesi ile ifade edildiği görülmüştür. Özellikle

Anadolu Türk kültüründe ev kavramı çok önemli anlamlar içermektedir. Eşi ölen bir kadınlar, yas tutarken “evim, evim” diyerek ağlar. Eşinin öldüğünü ise şu kelimelerle anlatır: “evim yıkıldı”, “ocağım söndü”, “ocağım yıkıldı”. “Ocağı tütmesi” deyimini ise “ailenin kurulması, soyun devam etmesi” anlamında kullanılmaktadır (Pekpostalıcı, 2009).

Ev kelimesi bazı yapım ekleriyle kullanıldığı zaman insanlar ve yaşadıkları yer arasındaki maddi olmayan ilişkileri açıklar ve anlamlandırır (Dovey, 1985- Moore, 2000). Genel olarak bu oluşan yeni kelimeler; ev sahibi olmak, yeni düzen kurmak, aile kurmak anlamları taşımaktadır. Ev, insana sıcak bir yuvayı, düzeni, rahatlığı ve aileyi hatırlatır. Ev, birçok kültür tarafından vazgeçilmez ve en rahat yer anlamına gelen sözlerle anlatılmıştır. “Evim, evim güzel evim”, “doğum yeri”, “sıcak yuva”, “koruyucu rahim” (Pekpostalıcı, 2009) olarak ifade edilmiştir.

İnsanoğlu için ev, en önemli ve vazgeçilmez yaşam birimidir. İnsanlar için ev hayati bir ihtiyaç, kendini anlatma, gerçekleştirme, kendini bulma yöntemidir. İnsan evini oluştururken, evi kendine benzetmektedir. İnsana benzeyen ev ise insanın yaşama biçimini belirlemektedir (Pekpostalıcı, 2009). Ev, bir kişinin, kuşkusuz kültürel olarak edindiği, sayısız düşünce ve davranış alışkanlığı ile bağlandığı bir yerdir, yine de zaman içinde günlük varlığı ile o kadar derinlemesine iç içe geçerler ki kişinin benliğinin özü gibi görünürler (Tuan, 2015).

Ev ile ilgili yapılmış olan çalışmalara bakıldığında esas olarak iki anlamda ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmalar kapsamında ev, duyusal (psiko-sosyal) anlamda ve fiziksel alanda olmak üzere iki farklı boyutta yoğunlaşarak açıklanmaktadır. Evin duyusal anlamı; ev içinde yaşayan kişiye hissettirdikleri, eve olan bağı, evi duyularına göre şekillendirmesi ve evde kendini bulması şeklinde yorumlanmaktadır. Ev kavramının fiziksel boyutuna bakıldığında ise insanoğlunun evden beklentileri ve evin insana sunduğu fiziksel ihtiyaçların giderilebileceği işlevlerden söz konusu olmaktadır.

Duyusal Anlamda Ev

Her ne kadar ev kavramı somut bir kelime olsa da her evin kendi kullanıcısına hissettirdiği özel ve duygusal anlamları vardır. Bir “evi”, konut olgusundan ayıran en önemli özellik insanla sosyokültürel ve psikolojik tabanlı etkileşimden doğan “yer” olma ya da yere dönüşebilme kapasitesidir (Degasis, 2006).

İnsanları dışarıdaki kötü koşullara karşı koruyan ve barınaklar olan evi Cooper (1976) “giderek, daha tanıdık, güvenli ve sevgi dolu bir mekân olmaya başlar” şeklinde tanımlar. Artık ev onun için yalnızca kapalı bir kutu değildir, onun yaşadığı, özünün, ailesinin ve güven duygusunun sembolü olan bir mekândır. Görüldüğü gibi “ev”, “mutluluk”, “güven” gibi duyguların hissedilebildiği bir “barınak”, “konut” olarak algılanmaktadır.”

Evler, içinde yaşayan insana göre var olur ve algılanır biçimde şekillenmiştir. Bu anlamda baktığımızda ev insan ile, insan da ev kavramı ile anlam kazanmaktadır. Her insan yaşadığı mekânı kendi içsel duyguları ve zevkleri ile şekillendirmiştir ve evi kendi yaşam algıları ile donatmıştır. Ev insan yaşamına dair kesitler sunan duvarından perdesine kadar hislerle ve duygularla tasarlanmış içinde yaşayan insanın içinden birer parçalar sunan bir yuva olmuştur. Bachelard, evin insanın gökte oluşan fırtınalara karşı koruduğu gibi hayatta yaşadığı fırtınalara karşı da ayakta tuttuğunu belirtmiştir (Pekpostalıcı, 2009). Covid-19 döneminde ise ev insanları dışarıdaki tehlikelere karşı koruyan bir kabuk haline gelmiş, insanlar evlerine sığınmışlardır.

Ev ile ilgili bir diğer yaklaşım da şöyledir: *“Kendini evinde hissetmek, genellikle bir yer, mekân, ortam bağlamında kullanılır; insanın rahat olduğu, neyin nerede olduğunu bildiği, kendini ait hissettiği, kendi olabildiği ve kimsenin ona karışmadığı bir yerdir. Söz konusu olan insan, evinde böyledir, evin mantığı bunu gerektirir”* (Akaş, 1999:135).

Alain de Botton’a göre ise ev; sadece fiziksel anlamda değil, ruhsal anlamda da bir yuvaya ihtiyaç duyulduğu için ve ruhsal olarak savunmasız olunduğu için insanlar tarafından önemlidir (Botton, 2007). Ev insanın sadece fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olmamalı, aynı zamanda insana ruhsal bir canlandırıcı

etkisinin de olması beklenmektedir. Kısacası insan bir binanın yalnızca belli bir dış görünüşü yerine getirmesini değil, aynı zamanda belli bir dış kabuğa sahip olmasını, belli bir dünya görüşünü ya da ruh halini yansıtmasını istemektedir (Botton, 2007).

Özet olarak duyusal anlamda ev kavramı irdelendiğinde; insanın içinde yaşadığı mutluluğu, huzuru, sevinç ve üzüntüyü neredeyse tüm duygularını yansıttığı, hayata karşı olan duruşunu ve gücünü sergilediği aynı zamanda kendini sakinleştirip huzur bulduğu bir kabuk, bir korunak, bir barınak olduğu söylenebilir. Ev, insanın sosyal benliğini ve ruh halini yansıtarak yaşamda kendinden bir parça koyduğu ve ona göre şekillendirdiği bir yuvadır. Özellikle pandemi döneminde ev insanların virüsten korunduğu, sığındığı, günün her dakikasını evinde geçirdiği ve giderek kendinden izler yansıttığı bir mekân haline gelmiştir.

Evin Fiziksel Anlamı

Evin insan için duyusal veya duygusal anlamı yanında fiziksel anlamı da bulunmaktadır. İnsanın gereksinimlerini giderdiği ve bu ihtiyaçlara cevap veren tek kaynağın ev olduğu bilinmektedir. (Pekpostalıcı, 2009). İnsanların varlıklarının temelinde, insanların amaçları oldukları ve bu amaçlara ulaşmak için belirledikleri hedefler doğrultusunda gerek duydukları ihtiyaçlarının olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda insanların, ihtiyaçlarını karşılaması gerektiği bilinmektedir. 20. yüzyılda yaşamış olan ünlü psikolog Maslow, insanın gereksinimlerini beş başlık altında toplamıştır. Bu başlıklar;

1. Fiziksel gereksinimler
2. Güvenlik İhtiyaçları
3. Sevgi İhtiyacı
4. Saygınlık İhtiyacı
5. Kendini gerçekleştirme ihtiyacıdır.

Ev konusu ile özleştirildiğinde ise Maslow'un ihtiyaç başlıklarından üç tanesi önemli bir yer tutmaktadır. Bu başlıklar aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

Fiziksel Gereksinimler: Başlıca fizyolojik gereksinimler olan ısısal, işitsel, görsel, sağlık ve fizyolojik güvenlik, gereksinimlerinin giderilmesi ile karşılanmaktadır (Ateş, 2004). Yeterli dinlenme alanı oluşturma, verimli çalışma ortamlarını sağlamak, sağlık hizmetlerinin yeterli olması gibi koşullar da fiziksel gereksinimler arasında yer almaktadır. İnsanların evlerine barınak gözüyle bakmaları ve evlerini dış etkilere koruyacak bir sığınak olarak görmeleri fizyolojik gereksinimlerinin bir göstergesidir. Evler insanları dış tehlikelerden korumaktadır. Covid-19 pandemisinde de evler virüsten korumak için en önemli sığınma mekânı olmuştur.

Güvenlik Gereksinimi: Güven duyma ve yarınından emin olma gereksinmesidir. Çocukların güvenliği her zaman birincil olarak değerlendirilmektedir. Korku, baskı ve tehlikelerden uzak olmanın sağlanmasıdır. Evler insanları her türlü tehlikeye karşı koruyacak bir sığınaktır. Özellikle Covid-19 pandemisi sürecinde evlerin, insanlığı dışarıdaki tehlikelerden koruyabildiği görülmüştür. Evlere gündelik hayatların sığdırılmaya çalışıldığı ve virüse yakalanmamak için evlerden dışarı adım atılmadığı gözlenmiştir. Bu durum toplumlara evlerin en güvenilir mekânlar olduğunu göstermiştir.

Kendini Gerçekleştirme Gereksinim: Birey, yaşadığı konuta kendi kimliğini yansıtarak evi haline getirmektedir. Böylece, insan kendine psikolojik olarak bir iç alan oluşturmaktadır. Birey kendini mekânı içinde tanımlar ve çevresi tarafından da kendini tanımlandığı mekânına göre değerlendirir.

İnsanlar evlerini kendi yaşam standartlarına ve zevklerine göre şekillendirirler. İnsan, mekân ile mekân insan ile var olur. Davranış ve ihtiyaçlarını da mekân içinde gerçekleştirebilir” (Moral, 2002). Bu nedenle salgın sürecinde evin içinde bütün gün vakit geçirmek önemli bir nokta olmuştur. İnsan evini kendi ihtiyaçlarına göre dönüştürmez ise pandemi döneminde evinde huzurlu, mutlu ve sakin kalmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir. Salgın döneminde evler kullanıcılarına yeme, içme, dinlenme, korunma gibi ihtiyaçların dışında günlük rutinleri karşılamaya yönelik yeni sonsuz hizmetler sunmuştur. Salgın döneminde evlerin fiziksel dönüşümünü anlayabilmek adına evlerin imkanlarını ve pandemi döneminde evlere yüklenen yeni işlevleri ve görevleri anlamak gerekmektedir.

2.3.2 Covid-19 Pandemisinin Evin Mekânsal Kurgusuna Etkisi

Yukarıdaki açıklamalarda da görülebileceği gibi Covid-19 pandemisi insanların yaşamlarını biçimsel ve anlamsal açıdan etkilemiştir. Bu süreç içinde en fazla etkilenen mekânların evler olduğu düşünülmektedir. Bu tez kapsamında Covid-19 pandemisi nedeniyle evlerde fiziksel açıdan ne tür değişiklikler olduğu incelenmiş, evin duyuşal açıdan değişimi tez kapsamı dışında bırakılmıştır. Evin fiziksel değişimi niceliksel olarak ortaya çıkarılmaya çalışılmış, duyuşal boyuttaki çıkarımlar literatüre dayalı olup niteliksel çözümlemeler yapılmamıştır.

Covid-19 pandemisinden korunmak üzere alınan tedbirler arasında en etkili çözüm yolu olarak eve sığınma, eve kapanma, evden çıkmama ve karantinanın etkili olduğu görülmüştür. Bu nedenle Covid-19 etkileri ve tahribatı evlere doğrudan yansımıştır. Özellikle günlük yapılan eğitim, işe gitme, spor yapma, hobi edinme, alışveriş yapma gibi eylemlerin evlerin içine girmiş olması, evlerde oluşturmak istenen hijyen alanlarının tasarlanması gerekliliği, ev kavramının yeniden şekillenmesini ve düzenlenmesini gerektirmiştir. Evler pandemi sürecinde insanoğlunun sadece barınma, yeme-içme gibi ihtiyaçlarını karşılamının ötesine geçmiş, farklı işlevler, görevler ve anlamlar kazanmıştır (URL-14).

Covid-19 pandemisinin yayılmaya başladığı ve hız kazandığı dönemde değişen ev kavramı ile, evin tasarım ve planlama aşamasında öncelikli işlev amacı olarak düşünülmeyen insan sağlığı ön plana çıkmıştır. Bu dönemde sağlık ve hijyen açısından birçok farklı önlemler alınmıştır. Evlerdeki elektrik düğmelerine, kapı zillerine, asansör tuşlarına dokunulmadan basabilmek için çalışmalar başlatılmıştır. Eve girildiğinde önceden kapı önünde ayakkabı çıkarma alışkanlığı küçümsenirken, pandemi döneminde yeniden önem kazanmıştır. İnsanlar evlerinin girişinde bir eve giriş dolabı edinmeye başlamışlar ve dışarıdan geldikleri zaman eşyalarını orada depolamaya başlamışlardır (URL-14).

Pandemi döneminde evin dışında yapılan değişimler kadar içinde de yeni düzenlemeler geliştirilmiştir. Hijyen kavramının önemli bir yer edinmesiyle birlikte ev içinde virüsten korunmak amaçlı bazı çözüm önerilerine yönelik tasarımlar geliştirilmiştir. Özellikle sağlık çalışanları bu dönemde yoğun tempoda

çalıştıklarından dolayı evlerinde ailelerine hastalığın bulaşmaması için belli başlı hijyen alanları tasarlamışlardır (W.C Culp Jr, 2020). Evin ilk karşılaşılan giriş noktasında birçok ev sakininin ıslak mendil, dezenfektan, maske gibi hijyenik temizleyiciler ve virüsten korunmak için koruyucular yerleştirdikleri gözlenmiştir. Hastalığa yakalanan kişilerin evde birlikte yaşadıkları diğer bireylere virüsü bulaştırmaması amacıyla evlerde yeni düzenlemeler yapılmıştır. Evin içinde hastalığa yakalanan kişiler yalnız kalabilecek şekilde bir odaya yerleştirilmiş, kullandığı havlu, peçete, tabak, servis gibi eşyalar sık sık dezenfekte edilmiş, içinde bulundukları odalar sürekli olarak doğal havalandırma ile havalandırılmıştır. Bazı ev sakinlerinin evlerinin içine şeffaf bölücüler kurarak hastalığa yakalanan aile üyesi ile sosyal teması sağladıkları gözlenmiştir. Evlerin içinde bulunan izolasyon odaları için özel sistemler geliştirilmiştir. Bu pleksi izolasyon sistemine göre; damlacık yayılması neredeyse ortadan kaldırılarak ailenin biyolojik yüke maruz kalması azaltılarak bulaşma riski önemli ölçüde azaltılabilmektedir. Sürgülü bir pencere yardımı ile izole edilmiş hasta veya yakını kolayca birbirini görebilir ve onunla konuşabilir ve hatta sürgü mekanizması ile kolayca yemek servisi yapılabilmektedir (W.C Culp Jr, 2020).

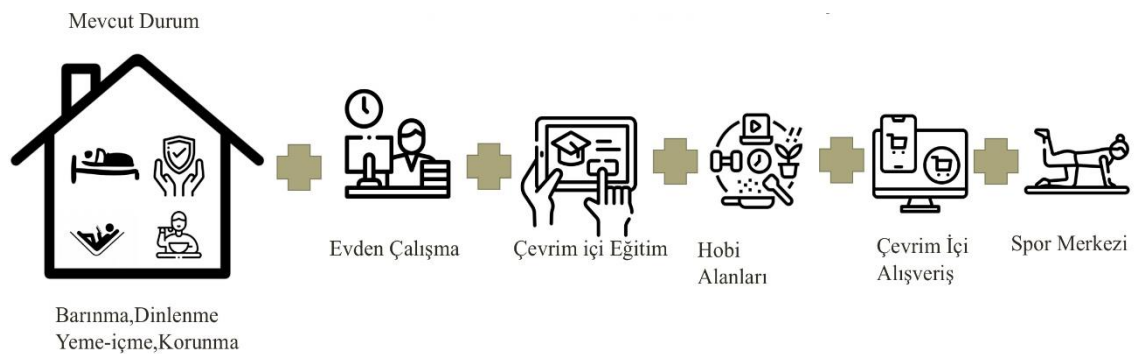
Virüsün ciddiyeti tespit edildikten sonra eğitime ara verilmesiyle ilk eve kapanış gerçekleşmiş böylelikle eğitim alanına dair önlemler alınmıştır. Bu sayede evler Covid-19 pandemisi döneminde eğitim yuvası olarak hizmet etmeye başlamıştır. Yine bununla beraber sadece okullar değil, çeşitli alanlarda eğitim veren kurslar çevrim içi eğitimlere geçiş yapmışlardır. Bu sayede evler, okul ve eğitim merkezi olarak insanlara hizmet etmeye başlamışlardır. Evlerin eğitim merkezi işlevini kazanmasıyla evin içinde çalışma alanı arayışı başlamıştır.

Salgın sürecinde birçok şirket çalışanlarının sağlığını düşünerek evden çalışma imkanı sağladığından iş hayatı da evlerin içerisinde yerini almıştır. Çalışma hayatına yönelik önlemler özellikle tüm düzeylerdeki eğitim hayatının çevrim içi eğitime geçip evlere taşınmasıyla birlikte ilk olarak eğitimci meslek grubundaki öğretmen, eğitimci, araştırma görevlisi gibi meslek sahipleri ile başlamıştır. Bu noktada gerek resmi gerekse özel kuruluşlar sorumluluk üstlenme çabasına girmişlerdir (Dağlı, 2020:34). Kamu kuruluşları tam olarak kapanmamış ve evden çalışmaya geçmemiş olsalar da çalışma saatleri esnetilmiş, daha az kapasite ile çalışılması amaçlı farklı zaman dilimleri içinde farklı grupların ofis ortamına giriş yapması sağlanmıştır. Daha

sonrasında ülkemizde ve dünya çapında birçok yerli-yabancı kuruluş, holding, şirket veya iş kurumları hem ev ve ofis arasında oluşabilecek, hem de ofis ortamında oluşabilecek bulaş riskini azaltmak amacıyla evden çalışma prensibini destekleyerek çalışanlarına bu yönde imkanlar ve destekler sunmuşlardır. Böylelikle evden çalışma zorunluluğu da evler içinde varlığını sürdürmeye başlamıştır. Ofis ortamlarının da evlere taşınmasıyla birlikte eğitim hayatı ve iş hayatı birbirine karışan evlerde yeni çalışma ortamlarının oluşturulması zorunluluk haline gelmiştir.

Ev sakinlerinin evde aynı anda farklı aktivitelerde bulunma zorunlulukları, telefon görüşmeleri, bilgisayar ortamındaki görüşmeler, tablet vb. teknolojik ve dijital ortamlarda yapılan görüşmeler yapmak durumunda kalmak, evlerdeki duvar ve döşemelerdeki ses yalıtımlarının da önemini ortaya çıkarmıştır (URL-14).

Pandemi sürecinde bulaş riskinin fazla olduğu spor salonlarının (Şekil 2.8) kapatılmasından dolayı spor aktivitelerinin de evde yapılması durumunu yaratmıştır. Evler spor aktivitelerinin gerçekleştirildiği bireysel spor merkezleri haline gelmiştir. Ayrıca gelişmiş teknoloji sayesinde marketler ve alışveriş merkezleri de çevrim içi olarak evlerin içine adım atmıştır (Şekil 2.8). Son zamanlarda sıkça tercih edilen çevrim içi alışveriş alışkanlığı pandemi süreci ile hız kazanarak Covid-19 bulaş riskini minimize ettiği düşünülerek daha çok kullanılmaya başlanmıştır.

Şekil 2.8 Covid-19 pandemisinden Sonra Evin İşlevleri

Covid-19 pandemisi fiziksel olarak evlere fazladan işlevler yüklemiş olsa da duygusal olarak da anlamlar yüklemiş ve insanları etkilemiştir. Evde fazlasıyla vakit geçirmek, aile üyeleri ile sürekli evin içinde bulunmak, insanların duygu durumlarını etkisi altına almıştır.

Pandemi döneminde evde fazlasıyla vakit geçirilmeye başlanmıştır. Bu nedenle insanlar normal zaman diliminde dışarıda yaptıkları aktiviteleri evlerine taşımak mecburiyetinde kalmışlardır. Ancak evde pandemi öncesindeki dönemden daha fazla vakit geçirmek insanların sosyal ve psikolojik dengelerinde zorlanmalara neden olduğu düşünülmektedir (Caputo F, vd. 2020). Bu durumu aşabilmek amacıyla evde aile ile veya bireysel olarak vakit geçirebilmek amaçlı insanlar tarafından çeşitli aktiviteler ve oyunlar geliştirilmeye başlanmıştır. Hem salgının dünya çapında hızla yayılmış olması ve hastalığın tehlikeli boyutunun vermiş olduğu gerginlik, hem de pandeminin ne zaman biteceğinin bilinmemesinden dolayı evlere kapanmanın vermiş olduğu kısıtlamalarla insanlarda stres seviyesi artış göstermiştir. Güzel vd. (2020)'nin Covid-19 sürecinde evde geçirilecek zamanın değerlendirilmesi konulu araştırmasında koronavirüs nedeniyle evde kalan insanların yaşamlarının anksiyete ve strese maruz kaldığı, fiziksel hareketliliklerinde azalmalar olduğu belirlenmiştir.

Caputo (2020)'nin araştırmasına göre pandemi döneminde evde geçirilen zamanın artmasıyla birlikte ikili ilişkilerin de bozulmaya başladığı ve eve yansıdığı gözlenmiştir. Aile üyelerinin sürekli olarak bir arada bulunması ev içinde şiddetli kavgaların gerçekleşmeye başlamasına sebep olmuştur. Covid-19 pandemisi nedeniyle ailelerin veya bireylerin zorla sosyal yaşamdan soyutlanması, aile içi çatışmalara veya aile içinde cezasız kalabilecek aile içi istismar olaylarının tetiklendiğini ortaya çıkarmıştır (Caputo F, vd. 2020). Bu durumun, eve duyulan duygusal hislerin azalmasına, eve olan bağlılığın zayıflamasına neden olmaya başlayacağını düşündürmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi evler pandemi sürecinde önemli bir yere sahip olmuş, ev kavramı pandemi sürecinde farklı anlamlar ve değerler kazanmıştır. Evlerin pandemi döneminde düzenleri değişmiş, pandemi öncesindeki ev düzenlerinin Covid-19 pandemisi ile yeniden şekil aldığı gözlenmiştir. Özellikle evlerin düzeni, çalışma hayatı ve eğitim hayatının evlere taşınması ile değişim göstermiştir. Bu nedenle tez

alışması, küçük metrekaireli konutlarda pandemi sürecinde evin nasıl değişim geçirdiği ve çalışma ortamlarının nasıl oluşturulduğunun irdelenmesi üzerine olduğundan “ofis kavramı” da incelenmelidir. Ofis kavramını incelerken ofislerin tarihsel gelişim süreci ve sonrasında evden çalışma kavramının öne çıkması pandemi döneminde ise bu kavramın önem kazanma süreci aktarılacaktır.

3 COVID-19 PANDEMİSİNDE KÜÇÜK METREKARELİ KONUTLARDA ÇALIŞMA ORTAMLARININ İRDELENMESİ

Çalışmada küçük metrekaireli konutlarda çalışma ortamları irdelendiği için bu tipolojideki konutların gelişimine ayrıntılı değinilecektir. Ancak küçük metrekaireli konutların tarihsel süreçteki gelişimini anlamak için öncelikle konut tarihine kısaca yer verilecektir.

3.1 Konutun Tarihsel Gelişimi

İnsanlık tarihi boyunca konut, insanoğlunun tüm ortak ihtiyaçlarına cevap veren bir yapı olmuştur. İnsanın korunma, barınma, sığınma gibi en temel ihtiyacını insanlar dünyada var olmaya başladığı günden beri karşılamaktadır. Konut insanın rahat, güvende ve korunaklı hissetmesi için tasarlanmış bir kabuğu oluşturmaktadır.

Kelime anlamı ile baktığımızda konut, TDK'nın sözlüğünde geçtiği gibi; “İnsanların içinde yaşadıkları ev, apartman vb. yer, mesken, ikametgah anlamına gelmektedir (TDK,2021). Türkçe sözlükte ise konut; Bir insanın yatıp kalktığı, iş zamanı dışında kaldığı veya tüzel kişiliği olan bir kuruluşun bulunduğu ev, apartman gibi yer, mesken, ikametgah anlamına gelmektedir (Bulhaz, 2014). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğünde ise; “İçinde aile ya da ailelerin barındığı her tür yapının genel adı. Ev, saray, konak, apartman vs. birer konuttur” (Sözen ve Tanyeli, 2001:136). Cooper (1976)'a göre ise konut kişilerin kendilerini nasıl gördüklerini güçlü bir şekilde ifade etmelerini sağlayan bir araç olarak tanımlanmaktadır. Kent Bilimi Terimler Sözlüğü 'nündeki anlamına bakıldığında konut; “Bir ya da birkaç ev halkının yaşaması için yapılmış, insan yaşamasının gerekli kıldığı uyuma, yemek pişirme, soğuktan ve sıcaktan korunma, yıkanma gibi temel gereksinme konularında kolaylıkları bulunan barınak olarak aktarılmıştır (Keleş, 1980).

Geçmişten günümüze konut insanoğlunun en temel ihtiyacı olan barınma gereksinimini karşılayan bir yapı türüdür. Konut insanın barındığı mekânda insana yaşam imkânı sunmaktadır (Pekpostalıcı, 2009). İnsanlık var olduğundan beri dışarıdaki hayvan saldırılarından, doğanın çetin veya zorlu koşullarından ve diğer insan topluluklarından korkmuşlardır. Çünkü tarih boyunca insanoğlu doğa ve toplumlarla bir yarış içerisinde olmuştur. Bu nedenle konut kavramının ortaya çıkması kaçınılmazdır. İnsan ortaya çıkardığı bu kavramı dışarıdaki çevre tehlikelerden kendini koruyarak yaşamını ve varlığını sürdürmüştür.

Konut sadece insanların kendini dışarıdaki tehlikelerden koruduğu bir yapı değildir. Aynı zamanda konut insanın dinlenme, yatma, yeme içme, ısınma gibi günlük ihtiyaç ve fonksiyonlarını yerine getirdiği birimdir. Aslan'ın aktarımına göre konut, kelime anlamı olarak tek başına ele alındığında, insana ait yaşam mekânlarının en küçük ölçekteki temsilcisidir (Sahil, Kurt,1996). Başka bir tanımlamayla ise konut “toplumların en küçük birimlerinin (aile, geniş aile gibi) doğal ve toplumsal çevreleri içinde yaşamlarını devam ettirdikleri barınaktır (Acar, Adam, 1992). Bir diğer konut yorumuna göre insanların yeniden üretim gücü kazandığı devam edecek yaşam günleri için kendini fikren ve bedenen hazırladığı yeniden ürettiği ve duvarlar dışındaki yakın uzak çevresiyle çok yakından ilgili bir yaşam birimidir (Çubuk, 1989:31).

İnsanoğlu, dış etkilere ve çevredeki tehlikelerden korunmak için ilk olarak mağaralarda ve ağaç kovuklarında yaşamaya başlamışlardır (şekil 3.1). Bu nedenle mağara ve ağaç kovukları zamanında insanları sadece dışarıdaki tehlikelerden korumak amaçlı yapılmış en küçük konutlar olarak gösterilebilir (Degasis, 2006).

İnsan popülasyonunun artması ve ilk insanların kendilerini geliştirerek çeşitli icatlar bulmasıyla birlikte insanlar, ağaç kovukları ve mağaralardan çıkarak kendilerine yerleşebilecekleri yeni birimler inşa etmeye başlamışlardır. Özellikle ateşin keşfedilmesiyle birlikte bu tür çalışmalar hız kazanmıştır. Vitruvius, konuya ateşin bulunuşu ile girer ve ateşin bulunuşunun insanlara kendi mekânlarını geliştirme yönünde hız kazandırdığını vurgular (Pekpostalıcı, 2009). Ateşin bulunmasıyla birlikte insanlar ilk sosyal çevrelerini oluşturmaya başlamışlardır. Ateş insanların toplanma merkezi olmaya başlamış, avladıkları hayvanları ve doğadan kopardıkları

bitkileri ateş sayesinde pişirebildiklerini öğrenmişlerdir. Ortak yemeklerin pişmesi veya ortak olarak ateşin etrafında insanların oturup vakit geçirmeye başlamasıyla birlikte insanlar barınaklarını toplu olarak kendileri inşa etmeye başlamışlardır. Bu nedenle inşa ettikleri yeni konutlarını ateş merkezli kurmaya başlamışlardır. Doğanın çetin koşullarından dolayı ilk başlarda göçebe yaşayan insan toplulukları kendilerini korumak ve barınmak için çevreden topladıkları ağaç dalları, yaprakları, avladıkları hayvan deri ve postlarından kendilerine çadırlar kurmuşlardır. Ateşin merkez olarak görüldüğü bu çadırlarda insanların ateş etrafında toplanmalarının kolay olduğu için yuvarlak çadır planları görülmektedir.

Neolitik Çağ'da insanlar yerleşik hayata geçmişlerdir. İnsanların yerleşik hayata geçmesi tarıma geçiş yapmaları ile başlamıştır. Tarım alanlarının oluşturulması ve çıkan ürünlerin toplanıp depolanmasının gerekliliğinden dolayı insanların daha sağlam ve sabit yapılara ihtiyaçları olmuştur. Her ne kadar bu konutlar kerpiç ve çamurdan inşa edilmiş olsa da daha önceden kullandıkları mağaralardan, ağaç kovuklarından ve kaya yarıklarından daha sağlam, daha korunaklı, daha kalıcı ve insanların o dönemki ihtiyaçlarına daha iyi cevap verir nitelikte yan yana odalardan oluşan küçük birimler olarak tasarlanmışlardır. Ülkemizde Neolitik Çağ'a ait bu tür konutlara ait en güzel örnek olarak şekil 3.1'de aktarılan Çatalhöyük yerleşkesi olarak gösterilmektedir.

Tarih öncesi çağlardan günümüze konut mimarisinde en çok ön plana çıkmış iki önemli uygarlık Mısır ve Mezopotamya'dır. Mezopotamya'da klasikleşmiş bir plan tipolojisinden söz edilemiyor olsa da ilk kare ve dikdörtgen planlı (günümüzde küçük metrekaireli konutların plan tipolojileri de kare veya kareye yakın dikdörtgen planlıdır) yapılar burada görülmeye başlamıştır. Mısır mimarisinde ise; piramitler, tapınaklar ve saraylar başlıca yapıtlardandır. Bu yapıların oluşum temellerinde Mısır'ın yapı malzemesi yönünden zengin olması önemli bir etkidir (Dinçer, 2011). Ölümünden sonra yaşamın varlığına inanan Mısırlılar'da tapınak, saray, mezar, piramitler gibi gösterişli yapılar mimari yönden özenli tasarlanmışlardır. Özellikle piramitler ölümlerin eşyalarıyla birlikte gömüleceği şekilde küçük bir konut mantığı ile inşa edilmişlerdir.

Orta Çağ Döneminde konut güç, iktidar, ekonomi belirtir nitelikler taşımaya başlamıştır. Saraylar, yalılar, konaklar, malikaneler gibi çok odalı ve metrekare olarak büyük, içinde kalabalık ailelerin ve bu ailelerin hizmetlilerinin yaşadığı yapılaşmalar ortaya çıkmıştır. Bu sayede konutların süslemeleri ile büyüklüğü de insanlar arasındaki sosyal statüyü belirleyen bir kriter olmaya başlamıştır. Özellikle köle ve asil kavramlarının ön plana çıktığı bu dönemde büyük konutlarda yaşayan kişilerin asil olduğu, sosyal statüsü yüksek din adamları, dere beyleri, devlet yöneticileri ve zengin aileler gibi insanların yaşadığı bilinmektedir. Bu dönemde konutlar toplumda ön planda olan zengin aileler için temel ihtiyaçları gidermenin yanında, gücü ve sosyal sınıfı da göstermek amaçlı tasarlanmışlardır.

Şekil 3.1 Tarihsel Süreçte Konut Dönüşümü (URL-17,18,19,20)

Sanayi Devriminden sonra konut kavramı yeniden şekillenmeye başlamıştır. Konutta sadeliğin, işlevselliğin önemi artmıştır. Konut insanların sadece ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanmaya başlamıştır. Bu bağlamda farklı konut tipolojileri tasarlanmıştır. Özellikle büyük kentlerde nüfusun artmasıyla birlikte apartman tipi konutların sayıca fazla olduğu bilinmektedir. Bunun sebebi ise Sanayi Devrimi'nden sonra köyden kente göçlerin artması ile konut açığı ortaya çıkmıştır ve toplu inşa edilen sosyal konut projeleri oluşturulmuştur. Kentlerin şehir merkezlerinden uzak kurulmaya başlamasıyla birlikte, şehir merkezi konforunu yaşatacak içinde market, alış-veriş merkezi, ofis, okul, spor salonu, park vb. ihtiyaçları karşılayabilecek çok kullanımlı toplu konut projeleri inşa edilmeye başlanmıştır. Şehir merkezlerinde arsa sınırlarının küçülmesinden dolayı dikey mimari gelişmiş, konut ve ofis işlevlerinin birlikte kurgulandığı residence tipi konutlar tasarlanmıştır. Tasarlanmış projelerin yanında köyden kente olan göçler sebebiyle özellikle büyük şehirlerde yukarıda

anlatılan konut tipolojilerine ekonomik anlamda gücü yetmeyen kişilerin gecekondulaşmayı arttırdığı bilinmektedir. Buradan çıkacak sonuçla günümüzde artık konut, insanın en temel gereksinimlerinden biri olan barınma ihtiyacını karşılamanın ötesinde, giderek ticari bir mülk ve yatırım aracı olarak da görülmektedir (Dikeç, 2013).

21. yy 'da değişen ve küçülen aile yapısı, ticaretin ve ekonominin ilerlemesi, teknolojinin gelişmesi, yükseköğrenim yapan öğrenci sayısının artması ve iş imkanlarının farklı statülerde ve metropol şehirlerde olması nedeniyle çok odalı evler, saraylar, konaklar ve yalılar gibi kalabalık ailelerin yaşadığı yapılar işlevlerini yitirmeye başlamıştır. Zengin, gösterişli ve süslü konaklar, malikaneler, yalılar ve saraylar yerlerini daha küçük metrekarelere sahip apartmanlara, küçük daire tipi konutlara bırakmıştır. Hatta bu apartman daireleri de kendi içlerinde boyutlarına göre sınıflara ayrılarak daha da küçük, tek kişinin veya iki kişinin yaşayabildiği daha pratik ve sadece insanların ihtiyaçlarına cevap veren, fazlalıktan uzak, sade, küçük metrekareli konutlara bölünmüşlerdir.

Öğrenciler, genç ve çalışan çiftler ile yalnız yaşayan insanların çokça tercih ettiği küçük metrekareli konutlar, çağdaş ve günümüz koşullarında değişen pandemi şartlarında önemli bir çalışma konusu olduğu düşünülmektedir. Bir sonraki bölümde küçük metrekareli konut tanımı ve gelişim süreci aktarılacaktır.

3.2 Küçük Metrekareli Konutların Tarihsel Süreçteki Gelişimi ve Tanımı

Küçük metrekareli konutların tasarlanmaya başlama süreci, buharla çalışan makine ve aletlerin keşfedilmesiyle birlikte 19. yy. başlarında İngiltere'de gerçekleşen Sanayi Devrimi'nin yaşanması olarak düşünülmektedir. Sanayinin gelişimi ile yapılan demir yolları sayesinde yeni sanayi şehirleri oluşmaya başlamıştır. Devasa fabrikalar kurulmuş ve işletilmeye başlanmıştır. Fabrikaların kurulmasıyla birlikte üretimler hızlanmış, daha sağlam, pratik, ucuz ve kullanıma bir an önce hazır ürünler ortaya çıkarılmıştır. Üretimlerin ucuz ve hızlı olmasıyla birlikte pahalı ve yavaş el işçiliği önemini kaybetmiş, tarım ve hayvancılıkla uğraşan veya zanaatla geçimini sağlayan insanlar sanayiye yönelmeye başlamışlardır. Bu sayede ortaya işçi sınıfı

olarak adlandırılan, fabrikaların üretim süreçlerinde makinaların kontrolünü sağlayacak gruplar ortaya çıkmıştır. Sanayinin kurulduğu şehirler hızla gelişmeye başlamış, insanlar geçimlerini sağlamak amacıyla doğup büyüdükleri kasabalardan gelişmiş kentlere göç etmeye başlamışlardır. Ancak bu göçler işçi sınıfının büyük metropol şehirlerde barınmaları için sorun oluşturmuştur. Küçük ve gelişmemiş maddi olanak açısından kısıtlı, köy olarak düşünülen bölgelerden gelişmiş şehirlere olan göçlerin hızla artmasıyla birlikte büyük kentlerde ciddi konut sıkıntıları ortaya çıkmıştır. İşçi sınıfının ve dar gelirli ailelerin fabrikalarda çalışma dönemleri boyunca kullanabilecekleri barınma, yeme-içme, dinlenme gibi temel ihtiyaçlarına cevap verebilen basit, pratik, kolay inşa edilebilen optimum alana sahip konutlara ihtiyaç duyulmasıyla birlikte küçük metrekaireli konut anlayışı doğmuştur (Salebi, 2015).

20. yy 'da konut kavramı gelişmiş kentlere olan göçler sebebiyle farklı bir boyut kazanmaya başlamıştır. Kentlerde hızla artan nüfus yoğunluğunda yaşanan konut sıkıntısını gidermek için tek tek inşası yapılan konutlar yerine aynı anda inşası yapılan toplu üretilen konutlar ortaya çıkmıştır. Sanayide çalışmak için göç eden işçi sınıfının en temel ihtiyacı olan barınmayı karşılamak amacıyla yapılan bu konutlar küçük metrekaireli konutların temelini oluşturmaya başlamıştır (Salebi, 2015).

Küçük metrekaireli konut, literatürde ve imar yönetmeliklerinde belirtilen ölçülerden küçük olan, somut ve ölçülebilecek şekilde bir ya da iki kişinin veya küçük bir çekirdek ailenin yaşayabileceği konutları kapsamaktadır. Küçük metrekaireli konutların tanımları genellikle taban alanları üzerinden yapılmıştır ve bakıldığında iki farklı tip küçük metrekaireli konut ile karşılaşılmaktadır. Birinci tip küçük konutlar hareketli olup, mikro düzeyde 40 m² kullanım alanının altındaki konutları tanımlamaktadır. İkinci tip ise taban alanı 45-99 m² arasında değişen taşınmaz küçük metrekaireli konutlardır. Farklı kaynaklarda veya araştırmalarda taban alanı sınırlaması olarak farklı sayısal değerlendirmeler belirlenirken Balamir (1986), 60 m²'yi bir sınır olarak kabul etmiştir. Dinç (1988) ise kişi başına 14 m²'yi sınır olarak görmektedir (Dörter, 1988) (Dikeç, 2013). 1964 yılındaki sosyal konut standartlarını belirten ve Türkiye'de kurulmuş olan Halk Konutları Standartlarına göre 63 m² faydalı alandan küçük alana sahip konutlar en küçük nitelikte konut olarak sayılmaktadır (Dörtler- Turuthan Ünlü, 1988:3) (Aktaran Bulhaz, 2014).

T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı'nın 30.11.2005 tarihinde "sosyal konut" konu başlığı altında almış olduğu karara göre küçük metrekareli konutlar brüt inşaat alanı 30 m²'den az 100 m²'den fazla olmayan birimler olarak tanımlanmıştır (URL-19). İmar Yönetmeliği'nin 38. maddesine göre ise küçük metrekareli konutlar, konutlarda olması gereken koridor ve piyesler bölümünde belirtilen yükseklik ve genişlik alan dahil küçük konutun kullanım alanının 27.5 m² olarak belirtilmiştir (Bulhaz, 2014). Bulhaz'ın tanımına göre küçük konut ilk olarak kalabalık aile bireylerini içeren, kişi başına düşen metrekarenin az olduğu geçici, ucuz konutlar olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Bulhaz, 2014). Kaya ve Sivri'nin tanımına göre ise küçük konut, standartlarda belirtilen kişi başına ve eylem için gereken büyüklükleri temel almak mecburiyeti ile hizmet edeceği hane halkı sayısı da dikkate alınarak, bireyler için elverişli kullanım sağlayacak mekânlardan oluşan konutlar, küçük konut olarak tanımlanmıştır (Kaya ve H. Sivri, 1988).

Türkiye'de köyden kente olan göçler sebebiyle meydana gelen nüfus artışına bağlı olarak gelişen gecekondulaşmayı önlemek amacıyla 1960-67 yılları arasında konut yapımına dair planlamalar getirilmiştir. Bu planlamaya göre kamu kredileri öncelikli olarak 69 m²'yi geçmeyen konutlara verilerek küçük metrekareli konutlara yönelimi arttırmışlardır. Türkiye'de ortalama konut büyüklükleri 70'li yıllardan itibaren giderek artarak 100 m²'nin üstüne yükselse de devletin konut alımı ve taşınmaz mülkler için sunduğu krediler ve vergilenmenin giderek önemsizleştiği görülmektedir. Ülkemizde küçük konut yapımı 1980'li yılların sonlarına doğru Emlak Bank katkılarıyla başlamıştır. Daha sonrasında ise Emlak Konut ve TOKİ güvencesiyle alım gücü biraz daha düşük aileler için inşaat çalışmaları devam etmiş ve küçük konutlar üretilmeye başlamıştır. Ancak ülkemizde konutların ortalama taban alanları metrekaresi 2000'li yıllarda giderek düşmeye başlamış, küçük metrekareli konut sayısında artış gözlenmeye başlamıştır. Yapılan araştırmalarda, 2013 tarihine göre son Türkiye'de konutlar ortalama 20 m² küçülmüştür (Dikeç, 2013:7).

Küçük konutlar Türkiye'de 2000'li yıllardan günümüze şekillenerek işçi ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir sosyal konut olmaktan çıkmıştır. İnsanlar

için ekonomik bir gelir kaynağı, gelecek için yatırım aracı haline gelmiştir. Hatta 2000 yılından itibaren bazı tip küçük metrekareli konutlar da büyük ve müstakil gösterişli konutlarla birlikte birer ekonomik durum ve statü göstergesi haline gelmiştir. Böylelikle küçük metrekareli konutlar çeşitlenmiş ve kendi içinde farklı tipolojilere sahip olacak şekilde tasarlanmaya başlamışlardır. Küçük metrekareli konutlar irdelendiğinde 5 farklı tipoloji dikkat çekmektedir. Bu tipolojiler aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

Toplu Konutlardaki Küçük Metrekareli Konutlar: Daha önceki paragraflarda sözü geçtiği gibi Sanayi Devrimi'nde üretilmeye başlayan toplu olarak inşa edilen ve işçi sınıfının temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ortaya çıkmış konutlardır.

Günümüzde ise daha çok orta halli ailelerin, öğrenci profili olarak düşünülen 18-25 yaş arası genç bireylerin, tek olarak yaşayan çalışan veya emeklilerin ya da iki kişi yaşayan çiftlerin tercih ettiği konut biçimidir. Genellikle taban alanları brüt 45-85 m² arasında değişmektedir. İstanbul gibi büyük metropol şehirlerde kullanımı oldukça yaygındır.

Küçük Metrekareli Residence Konutlar: Metrekare bakımından toplu konutlarda tasarlanan küçük metrekareli konutlara benzerlik göstermektedir. Ancak alan kullanımı açısından küçük olsalar da kullanıcısına otel konforu yaşatabilen ve kullanıcısının ihtiyaçlarını kendi içinde bulunduğu yapıdaki hizmet birimlerinden karşılayan küçük konut tipidir. Sekreterlik, kuru temizleme, vale, konut temizliği, hazır yemek, çalışma alanı gibi hizmetleri kullanıcısına sunabilmektedir. Bu tarz küçük metrekareli konutları genellikle yalnız yaşayan genç ve üst düzey yöneticilik yapan veya gelir durumu orta seviyenin üstünde olan kişiler tercih etmektedir.

Loft Tipi Küçük Metrekareli Konutlar: Eski binaların temizlenerek içine yerleşilmesi sonucu oluşan konutlardır (Ergün, 2010). Genellikle açık alanlı loft tipi konutlarda asma kat veya ara kat gibi yatayda kot farklılıkları bulunur ve sabit teknik hacimlerin ve donatıların içinden geçtiği banyo gibi mekânların duvar ile kapatıldığı görülmektedir. Loft tipi küçük metrekareli konutlarda eskinin betimlendiği tasarım öğeleri ve tesisatı görünür kılan bir tasarım dili oluşturma öne çıkan özellikleri arasında yer alır. Günümüz modern tasarım hatlarına sahip, son derece teknolojik ve akıllı ev olarak da geçen örnekleri bulunmaktadır. Genellikle ofis ve ev ihtiyacını bir

arada karşılamak isteyen yalnız yaşayan bireyler veya çiftler tarafından tercih edilmektedir.

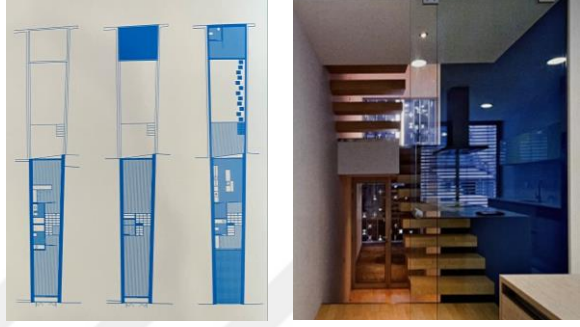
1+1 Flat Konutlar: Son zamanlarda birçok yeni inşaat projesinde gördüğümüz teknolojik yenilikleri içinde bulunduran küçük metrekaireli konut tipidir. Genellikle salon ve mutfak aynı mekânda olacak şekilde tasarlanır, yatak odası ve banyo gibi mahremiyeti olması gerekli alanlar ayrı bir mekânda olacak şekilde tasarlanır. Günümüzde öğrenciler tarafından daha çok tercih edilse de yalnız yaşayan çalışan insanlar, emekliler veya çiftler tarafından barınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılmaktadır.

Stüdyo Tipi Küçük Metrekareli Konutlar: genellikle net kullanım alanı 50 m²'de daha küçük olarak planlanan tipolojidir (Ergün, 2010). Yaşam alanı, mutfak ve dinlenme alanı, yatak odası aynı mekân içinde kullanılacak şekilde tasarlanır. Ancak 2013 yılında düzenlenen Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinde yapılan değişikliğe göre 1+0 konut yapımı yasaklanmıştır. Yeni düzenlemeye göre en küçük dairede oturma odası en az 12, yatak odası 8, mutfak 3.3, banyo ve tuvalet 1.2 m² olacak (URL-19).

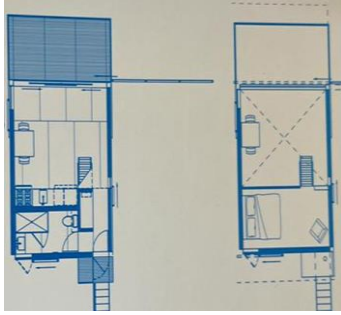
Son yıllarda küçük metrekaireli konutların giderek artmasının ve tercih edilmesinin sebeplerinden biri nüfus artışının hızlı ve yoğun olması olarak görülmektedir. Hızlı nüfus artışı ile özellikle gelişmiş kentlerde kişi başına düşen kullanım alanı giderek azalmıştır. Gelişmiş şehirlerde, şehir merkezlerinde arsa fiyatlarının artması ve inşaat maliyetlerinin yükselmesi, imar yönetmeliklerinde yeniden düzenlenen ve konutlarda olması zorunlu tutulan ortak hacimler gibi birtakım düzenlemelerin yapılması sebebiyle metrekaire ve taban alanında küçülmeye gitmek kaçınılmaz olmuştur. (Salebi, 2015). Bir diğer tercih sebebi ise ekonomik koşulların getirmiş olduğu imkanlar olarak görülmektedir. İş imkanlarının daha çok büyük ve gelişmiş şehirlerde olması ile aileden çıkıp yükseköğrenim görmek için metropol şehirlere gelen öğrenci sayısının artması ile burada artan nüfus yoğunluğundan dolayı küçük konutlara yönelim artmıştır. Yalnız yaşayanlar ve öğrenciler için küçük metrekaireli konutların giderlerinin büyük konutlara göre daha az olması bu tip konutların son zamanlarda daha çok tercih edilmesini sağlamıştır. Türkiye'de küçük metrekaireli konut sayısı 2000'li yıllardan sonra artmaya başlamış olsa da dünya üzerinde Sanayi

Devrimi'nden beri gelişen birçok örnek bilinmektedir. Özellikle Amerika, Japonya gibi ülkelerin kalabalık nüfusuna sahip şehirlerinde küçük metrekareli konutların sayısı oldukça fazladır. Bu bağlamda çeşitli ülkelerden küçük metrekareli konut tipolojilerine dair örnekler aşağıda verilmiştir.

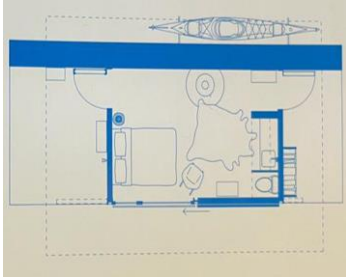
Tablo 3.1 House 77 (Bauten 2014).

House 77 Mimar: Jose Cadilhe Yer: Portekiz Yıl: 2010	 The image shows architectural drawings of House 77 on the left, including a floor plan and a section view. On the right is a photograph of the interior, featuring a modern staircase with a blue wall and a glass railing.
Jose Cadilhe tarafından Portekiz’de tasarlanmıştır. Mimarı tarafından “sade” olarak tanımlanan bu binada tüm katlar yarım kat olarak planlanmıştır. Alt katlar daha kamusal işlevlere sahip iken, üst katlar daha özel ve bireysel kullanım alanlarına sahiptir. Konut içinde açık ve delikli ve saydam yüzeyler kullanılarak tasarımın hem yenilikçi hem canlı hem de aydınlık olması hedeflenmiştir (Bauten, 2014).	

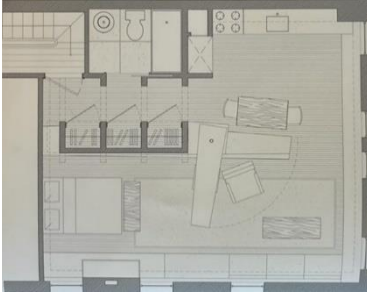
Tablo 3.2 Sol Duc Cabin (Bauten,2014).

Sol Duc Cabin Mimar: Olson Kunding Yer: ABD Yıl: 2010-2011	
Olson Kunding tarafından ABD’de 2010-2011 yılları arasında tasarlanmış ve yapılmıştır. Kullanıcının balık avlama gezileri sırasında kendisi ve eşi için onları barındıracak, kompakt ve az bakım gerektiren ve neredeyse yıkılmaz bir yapı istemesi sonucu tasarlanmıştır. Giriş, mutfak, tuvalet alt katta yer alırken çift kat yükseklikten faydalanılarak mutfak üstünde oluşturulan asma katta yatma ve dinlenme mekanları yer almaktadır (Bauten, 2014).	

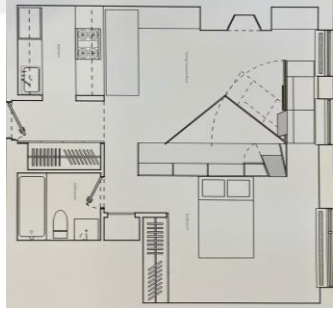
Tablo 3.3 Gulf Island Cabin (Bauten,2014).

Gulf Island Cabin Mimar: Tom Kunding Yer: Kanada Yıl: 2008	
Voncouver Adası’nda kıyıdaki küçük bir adada kurulan tek odalı kabin, doğa deneyimine önem veren ve bakım gerektirmeyen bir sığınak olarak tasarlanmıştır. Tasarımın tamamı yüksek yalıtımlı, camlı, çelik kaplı bir kutuya karşı inşa edilmiş, sıkıştırılmış topraktan oluşuyormuş hissi yaratırcasına şekillendirilmiştir. İç mekanı ısıtmak amaçlı odun sobası kullanılmıştır (Bauten, 2014).	

Tablo 3.4 Studio G+A Convertible Studio (Chan,2007).

Studio G+A, Convertible Studio Mimar: Studio G+A Yer: New Jersey	
Bu yapıda büyük bir döner panel sistem konutu ikiye bölmüştür. Döner bölme uyku alanını kapayarak stüdyo dairenin yaşam alanını açacak şekilde tasarlanmıştır. Girişin sağındaki bölmeler ve dolaplar boşluk yaratarak yatak odasının alanının görünümünü azaltmıştır. Salon soyunma odası ve eğlenme alanı olarak iki işleve hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır. Bölme yatak odasını kapatmak için dışarı doğru açıldığı zaman, bölme yemek alanında ilave oturma alanı ortaya çıkarmıştır. Stüdyo sadece 49.2 m² olmasına rağmen özel olarak tasarlanmış dönüştürücü bölücü eleman sayesinde ayrı odalara sahip bir daire olacak şekilde tasarlanmıştır (Chan, 2007).	

Tablo 3.5 Home Office (Chan,2007).

Roger Hirsch Architecture with Myriam Corti, Home-Office, NY Mimar: Roger Hirsch, Myriam Corti Yer: ABD	
Bu ev ofiste 2 ile 3 kişi arasında oluşan çalışanı barındırması gereken bir grafik tasarım ofisi için ev-ofis olarak iki fonksiyonlu şekilde tasarlanmıştır. Bu 55.7 m²'lik bir alanda ofis ekipmanlarını içeren yaşam alanı ve uyku alanı birbirinden ayıran 4x2.4 metrelik ahşap bir dolap ile sağlanmıştır. Mekan yaşam alanını kullanmak için dolap kapakları kapatıldığında, dolap konsolu minderli bankı hem oturma hem de misafir yatağı olarak işlev gören bir bölme oluşturur. Ahşap dolap kapakları tavanda ve yerde tekerlekler üzerinde hareket ettirilerek açılmaktadır. Böylelikle ofis için çalışma alanları ortaya çıkartılmıştır. Dolap kapakları kapatıldığında ise ev için oturma alanı ortaya çıkartılmıştır (Chan, 2007).	

Dünyadaki küçük metrekareli konut örnekleri irdelendiğinde mekânsal olarak kullanıcının günlük tüm ihtiyaçlarını (çalışmak, dinlenmek, spor yapmak, hobisini yerine getirmek vb.) karşılayabilecek şekilde esnek, uyarlanabilir, işlevsel, adapte edilebilir, dönüşebilir, değişebilir gibi özellikleri barındırdıkları dikkati çekmektedir. Türkiye’deki küçük m²’li konut gelişim sürecine bakıldığında ise kullanıcının barınma, yeme-içme, yatma gibi fiziksel ve standart ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde tasarlanmış olduğu söylenebilir. Oysa küçük metrekareli konutlardan beklenen esneklik, işlevsellik, dönüşebilir olma durumu gibi özelliklerin Anadolu yaşam kültüründe var olduğu ve Anadolu Türk evinin mekânsal kurgusunun evden beklenen birçok işlevsel gerekliliği karşılar nitelikte olduğu, oda kavramının bir ev niteliğinde tasarlandığı bilinmektedir.

3.3 Covid-19 Pandemisinde Evde Çalışma Ortamlarının Oluşturulması

Pandemi döneminde evlere yüklenen yeni işlevlerden en önemlisi çalışma ve okul hayatının eve taşınması olmuştur. Bu iki yeni görevin evlere taşınması, ev içinde yaşayan bireylerin aynı anda aynı mekânda farklı görevleri yerine getirmek mecburiyetinde kalmalarına neden olabileceği düşünülmektedir. Evden çalışma durumunda olan kullanıcılar evlerini bu kapsamda yeniden düzenlemek durumunda kalmışlardır. Çalışmanın konusunu oluşturan evde çalışma ortamlarının nasıl oluşturulduğu sorusu bu kapsamda önemlidir. Covid-19 döneminde evden çalışma konusunun daha iyi anlaşılabilir olması açısından öncelikle ofislerin tarihsel süreç içindeki gelişimine değinilerek daha sonrasında ise evden çalışma ve yeni çalışma yöntemleri aktarılacaktır.

3.3.1 Ofislerin Tarihsel Süreçteki Gelişimi

Gelişen dünya düzeni ile insanlar ekonomik güçlerini sağlamak için çalışma hayatına girmeye başlamışlardır. Bu düzenle birlikte çalışma hayatında ofis kavramı oluşmaya başlamıştır. ‘Scognamillo (1991)’ya göre ofis; bir işin yapıldığı, bir uğraşın sürdürüldüğü her yerdir. Mimar Gassan açıklamasına göre ise ofis; şef, memur, kâtip, muhasip diye isimlendirilen çeşitli iş ve vazife adamlarının, yine kendi işinin niteliğine uygun bir masa başında çalıştığı yerdir.’ Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğünde ise ofis kelimesi “*büro*” olarak tanımlanmıştır (Hasol, 2020: 343).

Bununla birlikte ofis kelimesinin, Fransızca anlamı da “*büro*” olarak çevrilmektedir. Aynı zamanda Arapça “*mektep*” anlamı da bulunmaktadır.

Büro ve ofis kelimelerinin Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre anlamları şu şekilde açıklanmıştır; Büro kelimesinin ilk anlamı, çalışma odası, yazıhane, ikinci anlamı ise; danışma ve yazı işlerinin yürütüldüğü iş yeri, üçüncü anlamı; bölüm şube, dördüncü anlamı ise; yazı masası olarak tanımlanmaktadır. Büro kelimesinin kökeni Fransızca olup “*Bureau*” kelimesinden türemiştir. Ofis kelimesinin anlamı ise yine Fransızca kökenli “*Office*” kelimesinden gelmekte olup, iş yeri, daire, büro anlamına gelmektedir (Dalga, 2007). Günümüzde kullanılan ofis teriminin kökü Latince “*opus*” sözcüğü olup yapıt, iş anlamına gelmektedir. Opus “*facere*” sözcük öbeği ise iş yapmak fiilini oluşturmaktadır (Savaşır, 1991).

Ofis kavramının 19. yy ’da yayılmaya başladığı düşünülse de ilk temellerinin 15. yüzyıla kadar dayandığı bilinmektedir. Sanayinin henüz gelişmediği modern hayata geçmeden önce ofisler ortamları saraylarda, katedrallerde, iş amaçlı kullanılan evlerde kurulmuştur. Bu duruma en güzel örnek olarak 16. yy. dönemine ait, ilk ofis binası olarak bilinmekte olan, Giorgia Vasari tarafından 1558 yılında İtalya, Floransa’da tasarlanmış Uffizi Sarayı verilebilmektedir. Bu dönemlerde ülkenin gelişmesini sağlayan üretim, imalat, ticaret gibi iş eylemleri, dönemin zengin ve ileri gelen aileleri tarafından yönetilmiştir. Ancak ofis kavramının kullanımı ve ofislerin sayısının artmaya başlaması makineleşmenin yaygınlaştığı Sanayi Devrimi’nden sonra işçi, çalışan ve işveren kavramlarının ortaya çıkması ile artmıştır. Sanayi Devrimi ile tren yollarının yapılması ve ulaşımın kolaylaşması çalışma alanlarının yaşam alanlarından ayrışmasını sağlamıştır. İş sahiplerinin yakın bölgelerde yaşayıp uzak bölgelerde çalışma anlayışı 19. yy. başlarında tren yollarının yaygın hale gelmesi ile değişmiştir (Ergin, 2012:6).

Sanayinin gelişmesi sadece ulaşımın kolaylaşmasını sağlamamış, mimari alanda da etkili olarak çelik gibi dayanıklı malzemelerin kullanımının artmasıyla geniş açıklıklara sahip yüksek yapıların ortaya çıkmasına da katkıda bulunmuştur. Yatayda ilerleyen betonarme yapıların yanında dikey mimari gelişerek gökdelenlerin ortaya çıkmasını sağlamış ve gökdelenlerin inşa edilmeye başlamasıyla birlikte ofis yapıları değişim ve gelişim göstermiştir. Ofis binaları geçmişten günümüze kadar çeşitli plan

tipolojilerine sahip olarak gelişmiş ve günümüzde kullandığımız çoğu ofis plan tipolojilerinin arketipini oluşturmuştur. Bu ofis tipolojilerinden bazıları tablo 2.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.6 Ofis Tipolojileri

Kapalı (Geleneksel) Ofis Tipi: Çalışanlar kendi odalarında bireysel olarak çalışabilecek odalara sahiptir ve odalar arası geçişi sağlayan bir koridora açılırlar. Odaların bölücüleri geçirgen olmayacak şekilde tasarlanmıştır.
Serbest Düzen Ofis Tipolojisi: Ouickborn Consulting Group tarafından tasarlanarak “Bürolandschaft” adını alan çalışma alanlarının birbirinden odalarla ayrılmayan sistemdir. Bu sistemde çalışma alanları, ofis içerisinde iş paylaşımlarına ve görevlere göre gruplandırılarak serbestçe yerleştirilmesiyle oluşmaktadır.
Bull Pen Sistemli Ofis Tipolojisi: Bu sisteme göre serbest çalışma düzenine sahip açık ofislerde çalışma alanları belli bir düzende yerleştirilmektedir ve çalışan yöneticiler açık ofis etrafında yerleştirilen odalarda yer almaktadır.
Yönetici Çekirdek Tipolojisi Ofis: Yönetici çalışanlara ait odalar çekirdek etrafında konumlanarak tasarlanmıştır. Diğer çalışanlar ise açık ofis sisteminde bırakılan boş alanda belli bir düzenle konumlandırılan çalışma alanlarına sahiptirler.
Açık Yerleşme Sistemi Ofis Tipolojisi: Bu sisteme göre yöneticiler dahil olmak üzere tüm iş sahipleri açık alanda konumlandırılan çalışma birimlerine sahiptir.
Paylaşımlı Ofis Tipolojisi: Farklı disiplinlere ve çalışma alanlarına sahip kişilerin bireysel iş yükünü paylaşılan bir mekânda gerçekleştirmeyi sağlayan ofis tipidir (Öztürk ve Koramaz, 2018).

Ancak günümüzde ofis kavramı çağın gereksinimleri ve teknolojik gelişmeler bağlamında değişmiş, yeni ofis tipolojileri ortaya çıkmıştır. Teknolojinin ilerleyip iletişim araçlarının kullanımının yaygınlaşması ile ofis ortamlarında yeni düzenlemeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Çalışan nüfusun artmaya başlamasıyla birlikte şirketlerin ofislerde çalışanlarına ayıracak yerleri kalmamaya başlamış, şirketler ofislere sığamaz olmuşlardır.

Teknolojik imkanların artması ve iletişim araçlarının hızlı bir şekilde gelişmesiyle birlikte mobil ofis uygulamaları ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu nedenle çalışma alanlarında yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Çoğu şirket çalışan ihtiyacını dışarıdan

karşılamaya başlamış, çalışanlarına ekipmanlarını sağlayarak onlara uzaktan çalışabilecekleri imkanlar sağlamışlardır. Diğer bir deyişle ofis; teknoloji etkisinde sürekli değişen, yenilenen ve yoğun bilgi akışının ön planda olduğu etkileşim sonucu oluşan dinamik çevredir (somut veya sanal mekân) şeklinde tanımlanmaya başlamıştır (Altınok, 2011). Evden çalışmanın ilk olarak ticari amaçlı ilk ev bankacılığı uygulamasıyla birlikte 1981 yılında Chase Manhattan ve 1983 yılında Chemical Bank tarafından gerçekleştirilmiştir (Karakoyun, 2016). Teknolojinin gelişmesi ve iletişim araçlarının modernize olmasıyla birlikte uzun yıllardır geçiş sağlanmaya çalışılan ve Google gibi şirketler tarafından deneme aşamasında olan evden çalışma prensibi Covid-19 pandemisiyle birlikte hız kazanmıştır. Pandemi sürecinde ofisten çalışma durumu sosyal ve fiziksel mesafe nedeniyle askıya alınmış, imkanı olan ve mobil uygulamaları kullanabilen şirketler tarafından çalışma ortamları evlere taşınmıştır.

Pandemi sebebiyle çalışanlarına evden çalışma imkânı sunan şirketlerden çoğu pandemi bitse bile evden çalışma prensibine devam edileceğini açıklamışlardır. Önemli ve büyük bir Türk şirketi Koç Holding, 35 bin çalışanına pandemi bitse bile kalıcı olarak evden çalışacağını duyurmuştur. Yine evden çalışmanın şirket açısından yararlı olduğunu düşünen Microsoft, Twitter, Facebook, Google, PSA Group gibi şirketler virüsün etkileri azalsa veya bitse bile evden çalışmaya devam edeceklerini bildirmişlerdir (URL-23). Dropbox ise San Francisco’da bulunan 70 bin metrekarelik idari kampüsünü tamamen bırakarak tüm çalışanlarını evden çalışmaya yönlendirmiştir (Maison Française, 2021:309: 159).

3.3.2 Covid-19 Pandemisi Sürecinde Evden Çalışma Kavramı

Pandemi sürecinde öne çıkan kavramlardan biri de evden çalışma kavramıdır. Covid-19 pandemi sürecinde gerek çalışanlarının sağlığı için gerekse pandemi döneminde iş yerinde veya işe gelirken kullanılan ulaşım araçları sayesinde olabilecek, hastalığın yayılma hızını düşürmek veya engellemek için birçok şirket ve şirketler grubu evden çalışma düzenine geçiş yapmışlardır. Ancak bu yeni düzenin ev içinde mekân organizasyonu açısından karmaşık durumlara yol açtığı düşünülmektedir. Evden çalışma ve pandeminin bu düzene yansımaya geçmeden önce “*home-office*

çalışma, evden çalışma, uzaktan çalışma, tele çalışma,” gibi kavramların anlamlarının irdelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Son dönemlerde uzaktan çalışma yaygınlaşmaya başlamış olsa bile Covid-19 pandemisi döneminde hız kazanmıştır. İş yerinde görev alan çalışanların uzaktan çalışma sistemlerine geçirilmesiyle, pandeminin çalışma hayatında yarattığı olumsuz etkiler giderilmeye çalışılmış ve sosyal izolasyon sağlanma amaçlanmıştır (Gümrükçüoğlu, 2020). Özellikle pandemi ile yaygınlaşan *home-office* çalışma, iş görme eyleminin tamamen evden yapılması, günlük görevlerin ve iş yükünün çalışan tarafından evden yapılma fiilidir. Home-office kavramı dilimize evden çalışma olarak çevrilebilmektedir. Uzaktan çalışma türlerinden tarihi daha eskilere dayanan “evde çalışma” ya ilişkin genel bir tanım TBK m. 461 hükmünde yer almaktadır. Buna göre, “evde hizmet sözleşmesi, işverenin verdiği işi, işçinin kendi evinde veya belirleyeceği başka bir yerde, bizzat veya aile bireyleriyle birlikte bir ücret karşılığında görmeyi üstlendiği sözleşmedir.” ... (Gümrükçüoğlu, 2020) şeklinde tanımlanmıştır.

Tele çalışma kavramı ise iş görme eyleminin ve yükümlülüğünün, şirket veya işveren tarafından sağlanmış olan bilgi teknolojileri ile gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Avrupa ve diğer ülkelerde tele çalışma için kullanılan terim “*telework*” iken, ABD’de bu terim “*telecommunicate*” olarak ifade edilmektedir. Tele çalışma yerine “*şanal çalışma*” (*virtualwork*) ya da “*e-çalışma*” (*e-work*) terimleri de kullanılmaktadır. Ofis dışında çalışma ile ilgili kullanılan bir diğer terim ise “*ICT-mobile work*” olarak karşımıza çıkan ve kullanılan bir kelimedir. ICT (Information and Communications Technologies), bilgi ve iletişim teknolojileri anlamına gelmektedir (Gümrükçüoğlu, 2020). Diğer bir deyişle tele çalışma, iş yerine bağlı olan ekipmanlar ile düzenli ve mevcut iş yeri ile bağlantılı olacak şekilde çalışma düzenidir. Özetle evden çalışma; çalışanın, çalışma eylemini evinde kullandığı herhangi bir bilgi ve iletişim aracı ile gerçekleştirdiği eylem olarak tanımlanabilir.

Çalışma eyleminin yapıldığı mekân ise “*ev-ofis, ev-büro*” gibi isimlerle adlandırılmaktadır. Evden çalışan ve iş görme eylemini gerçekleştiren çalışanlar ise evden çalışan “*homeworkers*” olarak açıklanmaktadır (Gümrükçüoğlu, 2020). Tele

çalışma tanımlamalarının farklı şekillerde yapılıyor olması sebebiyle e-çalışma, uzaktan çalışma, sanal çalışma, mesafeli çalışma gibi birçok yeni ve farklı terimlerin ortaya çıktığı gözlenirse de hepsi temelde tele çalışma prensibine dayanmaktadır.

Evden çalışma kavramı pandemi dönemi ile önem kazanmış ve yayılmış olsa da bu süreç içerisinde sadece teknolojinin kullanılabildiği, iletişim araçları kullanılarak iş eylemlerinin yapılabildiği meslek grupları evlere taşınabilmiş ve iş eylemlerine evlerinde devam edebilmişlerdir. Hem Türkiye’de hem de dünyada tüm meslek gruplarının evden çalışmaya uygun nitelik taşımadığı gözlenmiştir. Bu nedenle pandemi döneminde meslek grupları içerisinde evden çalışma sistemi, meslek grupları arasındaki eşitsizlikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle sağlık çalışanlarının pandemi döneminde her zamankinden daha çok performans göstermesi gerektiğinden evden çalışmalarının mümkün olmadığı ortaya çıkmıştır. Eğitim hayatının Covid-19 pandemisinde ilk olarak evlere taşınmasıyla birlikte eğitimci olarak mesleğini icra eden çalışan sınıfı ise ofis ortamlarını evlerine taşımışlardır. Yapılan çalışmalar ve araştırmalar sonucunda finansal ve sigortacılık aktivitelerinin sağlandığı şirketler evden çalışmaya en yatkın meslek grubu olarak açıklanmıştır. Bu meslek grubunu takiben bilgi ve iletişim merkezi çalışanları yer almaktadır. Daha sonrasında eğitim-öğretim eylemini gerçekleştiren çalışan grubu takip ederken bu grubun evden çalışmaya en yatkın meslek grubu olarak kamu yönetimi gelmektedir. Evden çalışmanın uygun olmadığı meslek grubu olarak ise yemek-içecek servisi sunan şirketler olarak açıklanmıştır. Bununla birlikte üretim, madencilik, inşaat, ulaşım gibi sektörlerde çalışan meslek grupları da Covid-19 pandemisi sürecinde ara vermeden ofis ortamlarında veya çalışma alanlarında iş görme eylemini gerçekleştirmek zorunda kalan meslek grupları arasında yer almıştır.

Sonuç olarak, yukarıdaki anlatılanlardan anlaşılacağı gibi pandemi ile ofislerin evlere taşınmasının büyük önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Ancak bu taşınma sonucunda çalışanların hem iş hayatlarını etkileyen hem de ev hayatlarını etkileyen birtakım yeni durumlar söz konusu olmuştur. Bilgi işleme süreçlerini, teknolojiyi ve kaynaklarını kullanabilen çalışanlar profesyonel hayatlarını kendi evlerine kolaylıkla taşıyabilmişlerdir (Siqueira, vd. 2020). Ancak teknolojik olarak yeni ve çağdaş aletlerin kullanımında zorluk yaşayan çalışanlar veya şirketi tarafından evlerinde çalışma ortamı oluşturması için imkân sağlanmayan çalışanlar ve evleri çevrim içi

Çalışma ortamlarının oluşturulmasına müsait olmayan çalışanlar bu süreçte zorluklarla karşılaşmışlardır. Ancak bütün işlevlerin aynı anda evlere yüklenmesi sonucunda mekânsal yetersizlikler ortaya çıkmıştır. (URL-14).

Çalışma eyleminin ev ortamına taşınmasıyla birlikte mekânsal organizasyonların yapılmasına ilişkin çalışmalar hız kazanmıştır. Çeşitli yayın organlarında, sosyal medyada evlerdeki çalışma ortamlarının oluşturulmasına yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur. Nurus yönetim kurulu başkanı Gran Gökyay 2020 tarihinde tasarımı dergisine verdiği röportajında; her evde çalışma odası yer almasa da çalışanın evin bir köşesinde çalışma ortamı oluşturmasının verimliliğini artırabileceğini vurgulamıştır (Maison Française, 2020). Maison Française dergisinin Ocak 2022 sayısında evde verimli çalışma alanı oluşturulmasına yönelik bilgiler verilmiştir. Bu bilgilere göre evde çalışma verimliliğini arttırmak için;

1. Evde yapılacak işe odaklanmak amacıyla bir çalışma alanı oluşturulması gerektiği,
2. Çalışma alanının nötr renklerden ve doğal malzemelerden olması gerektiği,
3. Çalışma alanındaki doğal ışık kaynağının arttırılması gerektiği
4. Evde çalışırken oluşabilecek yalnızlık hissini azaltmak için e-arşiv ve webinar kaynaklarına ulaşılabilir olunması gerektiği vurgulanmıştır (Işık, 2022).

Evden alışma ile ilgili yapılan bir diğer yenilikçi fikir ise New York'ta bulunan Wythe Hotel tarafından ortaya atılmıştır. Otel, 2020 yılında Industrious ile ortaklaşa yapmış olduğu projesinde bir katındaki 13 odasının tasarımını değiştirerek kiralanabilir ofis-otel odalarına çevirmiştir (Selçuk, 2021). Böylelikle evinde çalışma ortamı oluşturması zor olan çalışanlara ev-ofis imkânı sunmayı sağlamıştır.

Evden alışma ortamlarının oluşturulmasına dair pandemi döneminin başından itibaren birçok farklı tasarım çalışmaları yapılmıştır. Özellikle bu konu küçük metrekareli konutlar üzerinden zlmeye çalışılmıştır. Çünkü küçük metrekareli konutların evden çalışma prensibinin pandemi bitse de kalıcı olması durumunda yetersiz kalabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çeşitli mimarlık şirketleri ve

tasarım ofisleri küçük metrekareli konutlarda çalışma eylemlerinin de gerçekleştirilebileceği “gelecekteki ev (*future home*)” olarak isimlendirilen tasarımlar yapmaya başlamışlardır (URL-22).

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda pandemi döneminde evden çalışma organizasyonunun kurgulanmasında küçük metrekareli konutlarda zorluklar yaşandığı düşüncesinden yola çıkılarak araştırma kapsamında küçük metrekareli konutlar da ele alınmıştır. Bu nedenle bir sonraki bölümde küçük metrekareli konutlarda çalışma ortamlarının oluşturulması üzerine yapılan analiz çalışması aktarılacaktır.

4 COVID-19 PANDEMİSİNDE KÜÇÜK METREKARELİ KONUTLARDA ÇALIŞMA ORTAMLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK ANALİZ ÇALIŞMASI

Bu çalışma kapsamında küçük metrekareli konutlarda pandemi döneminde çalışma ortamlarının oluşturulmasına yönelik ne tür değişimlerin olduğunun ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda çalışma alanı pandemi sürecinden en yoğun etkilenen İstanbul ilindeki Ev-Re Gedizler sitesi olarak belirlenmiştir. Ev-Re Gedizler sitesinin seçilme nedeni toplam 408 konut sayısına sahip olması ve küçük metrekareli konut açısından da 5 farklı tipoloji barındırıyor olmasıdır. Pandemi sürecinde evden çalışmak durumunda kalan kullanıcıların mekân organizasyonlarına yönelik ne tür değişiklikleri yaptıklarını ortaya çıkarmak amacıyla kullanıcılarla çevrim içi anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında seçilmiş olan Ev-Re Gedizler Sitesi'nde rastgele olarak seçilmiş 408 haneye anket gönderilmiş, 55 kişiden ise ankete dönüş sağlanmıştır. Google form ile hazırlanan 23 soruluk anket cinsiyet, yaş, medeni durum vb. gibi kullanıcı profiline yönelik, mesleki bilgilere yönelik ve pandemi dönemine dair evin fiziksel değişimine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anket çalışması sonuçları SPSS programı kullanılarak ortalama değer yöntemiyle birlikte T-Testi ile değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir. Anket çalışması sonucunda küçük metrekareli konutların pandemi döneminde çalışma hayatına uyum sağlayabilmesi için ne gibi fiziksel değişimlere uğradığı ve bu değişimlerin kullanıcı üzerindeki verim ve memnuniyeti tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma ortamına yönelik yapılmış olan değişiklikler plan şemaları üzerinde görsel tablolara dönüştürülmüştür. Analiz çalışması sonrasında küçük metrekareli konutların esnek, dönüştürülebilir fonksiyonel planlanmasına yönelik olarak örnek projeler üzerinde durulmuştur. Pandemi gibi zorunlu süreçlerde evlerin farklı kullanımlara olanak sağlayabilecek şekilde tasarlanabilmesi açısından tasarım önerilerinde bulunulmuştur.

4.1 Çalışma Alanına İlişkin Bilgiler

Ev-Re Gedizler Sitesi 2015 yılında inşası tamamlanmış bir residence-toplu konut projesidir. Toplamda A-B-C-D olmak üzere 4 blok ve 408 daireden oluşmaktadır. Site içerisinde 1+0'dan 4+1'lere kadar farklı büyüklükte ve tipolojide çeşitli daireler bulunmaktadır ancak çalışma kapsamında Covid-19 pandemisi döneminde küçük metrekareli konutlarda çalışma alanlarının oluşturulması üzerine çalışıldığı için büyük metrekareli tipolojilere yer verilmemiştir.

Site içerisinde tablo 4.1'de şematize edilen küçük metrekareli konut sayılarına bakıldığında toplamda 5 tipoloji, 333 konut bulunmaktadır. Bu sayının 41 tanesini 1+0 konut oluşturmaktadır. 1 tanesi A blokta, 13 tanesi B blokta, 26 tanesi C blokta ve 1 tanesi D blokta yer almaktadır. 1+1 konut sayısı site içerisinde 3 farklı tipolojiye sahiptir. A ve D bloklarında toplamda 100 tane 1+1 daire bulunmaktadır. Bunlardan 48 tanesi 59m², 52 tanesi ise 67m²'lik konutlardır. C ve B bloklarında ise toplamda 104 tane 1+1 konut bulunmaktadır. Yine bunlardan 52 tanesi 66m², 52 tanesi ise 67m²'dir. Site içerisinde 99m²'li konutlar A, B, C, D olmak üzere tüm bloklara bulunmakta ve toplamda 88 tane yer almaktadır.

Tablo 4.1 Site İçerisindeki Daire Tipolojileri ve Blok Dağılımları

BLOK	DAİRE TİPOLOJİLERİ				
	1+0	1+1			2+1
	45m ²	59m ²	66m ²	67m ²	99m ²
A Blok	1 adet	24 adet		26 adet	22 adet
B Blok	13 adet		26 adet	26 adet	22 adet
C Blok	26 adet		26 adet	26 adet	22 adet
D Blok	1 adet	24 adet		26 adet	22 adet

Tablo 4.2 Daire Plan Tipolojileri ve Pandemi Öncesi Kullanım Analizleri

DAİRE TİPLERİ					
	A Tipi Daire 45m ² 1+0	B Tipi Daire 59m ² 1+1	C Tipi Daire 66m ² 1+1	D Tipi Daire 67m ² 1+1	E Tipi Daire 99m ² 1+2
Daire Planları					
Covid-19 Öncesi Daire Kullanım Analizi					
Daire İşlev Şemaları					
Daire İçi Metre Kareler	Mutfak+ Salon: 24,87 m ² Banyo: 3,37 m ²	Mutfak+ Salon: 22,95 m ² Yatak Odası: 9,02 m ² Balkon: 1,33 m ² Banyo: 3,89 m ²	Mutfak+ Salon: 24,57 m ² Yatak Odası: 10,16 m ² Balkon: 2,81 m ² Banyo: 3,58 m ²	Mutfak+ Salon: 23,05 m ² Yatak Odası: 9,76 m ² Balkon: 4,80 m ² Banyo: 3,38 m ²	Mutfak+ Salon: 21,77 m ² Yatak Odası: 8,60 m ² Ebv. Yatak Odası: 12,83 m ² Balkon: 8,05 m ² Banyo: 4,74 m ²

Yukarıdaki plan tipolojileri incelendiğinde, Covid-19 pandemisi öncesinde konutların kullanıcısının yeme-içme, dinlenme ve barınma gibi fiziksel temel ihtiyaçlarını giderecek şekilde tasarlanmış oldukları ancak çalışma eylemine yönelik mekânların ayrılmadığı görülmüştür. A tipi daire yeme-içme, dinlenme ve yatma eylemleri tek bir mekânda gerçekleştirilebilecek şekilde tasarlanmıştır. B, C, D ve E tipli konutlarda ise yeme-içme, dinlenme mekânları bir mekânda, yatma eylemi ise farklı mekânlarda gerçekleştirilebilecek şekilde tasarlanmıştır. Buradan çıkacak sonuçla A tipi konutta salon aynı zamanda yatak odası olarak kullanılırken, A, B, C, D ve E tipi konutlarda yatak odaları ortak kullanım mekânlarından ayrılmıştır.

4.2 Anket Kurgusu, İçeriği ve Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında, ankette katılımcıların Covid-19 pandemisi ile karantina sürecinde evlerine ilişkin kullanım alanlarının çalışma ortamları kapsamında nasıl değiştiği, evlerinde çalışma ortamı oluşturmak için ne gibi fiziksel değişimler yaptıkları, bu mekânlardaki çalışma verimlilikleri ve memnuniyet seviyelerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Çalışma kapsamındaki anket çalışması özellikle küçük metrekareli evlerde yaşayan kullanıcı profili ve bu profil içerisinde karantina döneminde evden çalışma mecburiyetinde kalan katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda anket çalışmasında amaç küçük metrekareli konutlarda yaşayan bireylerin evden çalışma hayatına geçilmesiyle birlikte evlerinde yapmış oldukları fiziksel değişimleri tespit edebilmektir. Buradan sonuçla anket çalışması kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular pandemi dönemindeki süregelen çalışma hayatının durumunu tanımlar niteliktedir. Ankette kapalı ve açık uçlu sorular tercih edilmiştir. Bunun sebebi kapalı uçlu sorularda soru çeşitliliğinin ifadesini kolaylaştırması, katılımcılar tarafından hızlı ve anlaşılır cevaplanmasıdır. Açık uçlu sorular katılımcıların pandemi döneminde evlerinde yaptıkları fiziksel değişimleri aktarabilmeleri için sorulmuş soru grubundan oluşmaktadır. Bu soruların açık uçlu olmasının sebebi ise cevap çeşitliliğini arttırmak, verilerin analiz aşamasında kolay gruplanabilmesini sağlamaktır.

Araştırmanın anketi, katılımcıların kişisel değişkenleri olarak tanımlanabilecek demografik özelliklerin ve ev özelliklerini sorgulayan çoktan seçmeli sorularla birlikte, Covid-19 döneminde evden çalışma hayatıyla ilgili evlerinde oluşan fiziksel

değişimleri ve bu değişimlere olan bireysel tutumlarını sergileyen ucu açık soru gruplarından oluşturulmuştur. Anket, çalışma konusunun ana başlık altında alt başlıklardan oluşması göz önüne alınarak çoktan seçmeli ve beşli likert ölçekli kapalı uçlu soruları ve bireysel davranışı ölçen açık uçlu soruları içermektedir. Kapalı uçlu soru çeşitliliği analiz aşamasında gruplama yapma ve istatistiksel analiz sürecinde kolaylık sağlamıştır. Açık uçlu sorular ise analiz aşamasında verilen bireysel cevaplara göre analiz aşamasında yeniden gruplanmış ve analiz programına aktarılmıştır.

Ankette öncelikle katılımcılara anketin ne amaçla yapıldığı açıkça belirtilmiş, anket çalışmasının yapılacağı site yönetiminden anket çalışmasının yapılabileceğine dair izin alınmıştır. Anketin ilk bölümünde katılımcıların arka plan özelliklerini niteleyen demografik özellikleri cinsiyetini, yaş aralığını, medeni durumunu sorgulayan sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise katılımcıların ev ve ev özelliklerini sorgulayan, katılımcının olası diğer ev halkı ile olan ilişkisini tanımlayan sorulara yer verilmiştir. Bu bölümde katılımcılara ev halkı türünü, evde yaşayan kişi sayısını, ev içindeki bulundukları pozisyonu (anne, baba, çocuk vb.) sorgulayan sorular sorulmuştur. Katılımcıların evlerinin fiziksel özelliklerinin saptanabilmesi için de bu soru grubuna; ev tipolojisi, evin metrekaresi, evdeki oda sayısı soruları eklenmiştir. Bu bölümde ankete katılan katılımcılara mesleki deneyimlerine dair bilgiler içeren sorular da sorulmuş, pandemi döneminde evden/uzaktan çalışmaya geçip geçmediklerinin sorgulanması hedeflenmiştir. Bu bağlamda katılımcılara; meslekleri, mesleklerinin sektörü, mesleklerindeki günlük mesai süreleri, pandemi döneminde evden çalışmaya geçip geçmedikleri hakkında sorular yöneltilmiştir. Anketin birinci ve ikinci bölümlerinde katılımcılara yöneltilen ve katılımcıların bireysel değişkenlerini saptamaya yarayan sorularda, amaç örneklemin demografik, evine ilişkin özelliklerinin belirlenebilmesini ve pandemi döneminde evden çalışma düzenini geçip geçmediğini saptamaktır.

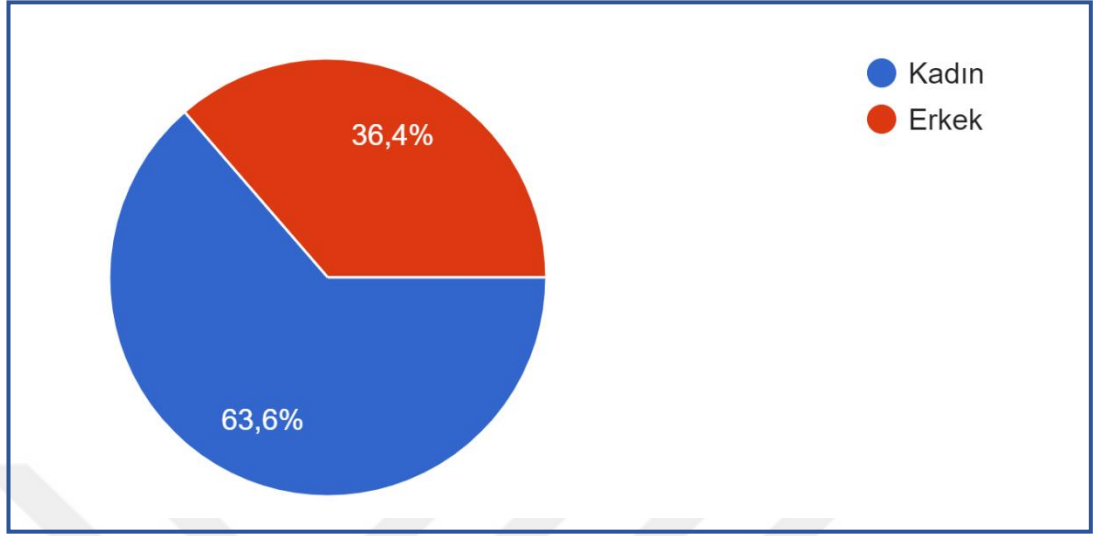
Anketin üçüncü bölümünde Covid-19 pandemisinde evden çalışmaya yönelik, evin uğradığı fiziksel değişimlerin tespit edilebilmesine yönelik katılımcıların görüşlerine ilişkin kapalı ve açık uçlu sorular yer almıştır. Bu bölümde katılımcılara Covid-19 döneminde evden çalıştıkları durumda evin hangi odasını kullandığı, çalışma alanı oluşturup oluşturmadığı, oluşturduysa nasıl bir yöntemle evi dönüştürdüğü, bu

dönemde aynı ev içinde birden fazla kişinin çalışmak zorunda kalıp kalmadığı, eğer böyle bir durumla karşılaşıldıysa ne gibi çözümler üretildiği sorulmuştur. Bölümün son iki sorusunda ise pandemi döneminde oluşturulan çalışma alanından verim alıp alınamadığı ve katılımcıların bu mekânlardan memnun kalıp kalmadığı tespit edilebilmesi amacıyla beşli likert ölçeği kullanılan sorular yöneltilmiştir. Anketin son bölümünde yer alan sorularda amaç Covid-19 pandemisi döneminde küçük metrekaireli konutlarda çalışma ortamlarının oluşturulup oluşturulmadığına dair verilerin elde edilebilmesi, katılımcıların evlerinde çalışma ortamı oluşturmak için başvurdukları yöntemlerde evin fiziksel dönüşümünü tespit edebilmektir.

Anket çalışması kapsamında rastgele örneklem grubu oluşturulmuş ve nicel veriler toplanmıştır. Örneklem grubunu oluşturan çalışma evreni, Covid-19 pandemisinin Türkiye’de en çok etkilediği illerin ilk sırasında yer alan İstanbul ili olarak belirlenmiştir. Anket çalışması örneklem grubu küçük metrekaireli konutlar neticesinde özele indirgenerek, konsept açısından küçük metrekaireli konutların sayıca fazla olduğu Ev-Re Gedizler Sitesi’nde oturan site sakinlerinden rastgele seçilmiştir. Site içerisinde yer alan 408 haneden 300 hane küçük metrekaireli (45-99m²) konutlardan oluşmaktadır. Anket site yönetiminden onay alınarak, yönetimin kullanmış olduğu çevrimiçi Apsiyon uygulaması üzerinden duyurulmuştur. Google Forms üzerinden düzenlenen 23 soruluk anket linki site içerisinde yer alan 408 adet daire ile paylaşılmıştır. Apsiyon üzerinden paylaşılan anket linkine 55 kişiden geri dönüş olmuştur. Katılımcıların ankete vermiş oldukları cevaplar SPSS programı kullanılarak ortalama değer ve T-Testi yöntemleri ile analiz edilmiştir. Tez çalışması kapsamında ve yukarıdaki bilgiler doğrultusunda anket sorularına verilen yanıtlar aşağıdaki gibidir.

4.3 Anket Bulguları ve Analizleri

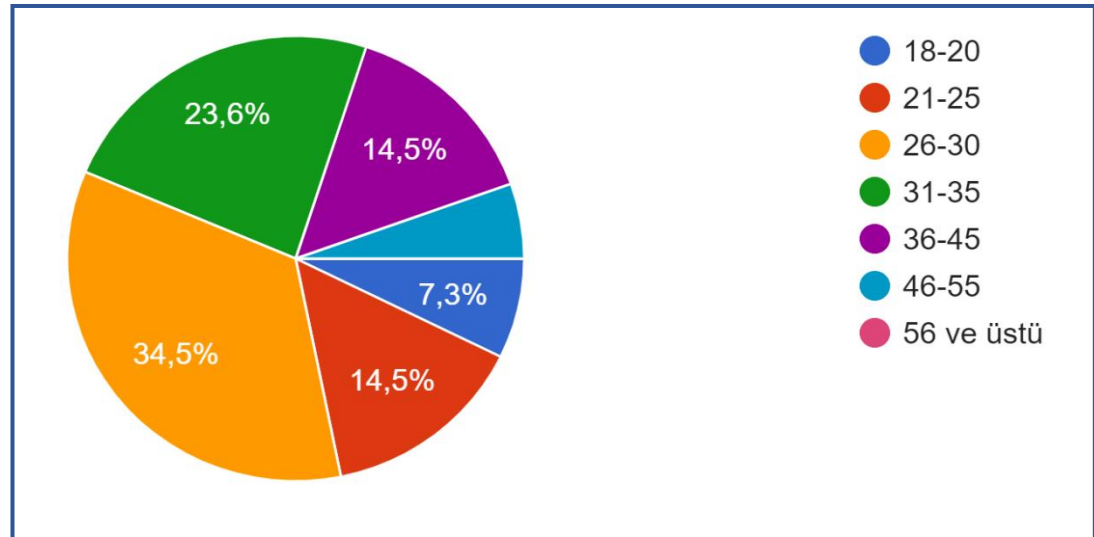
Soru-1 Genel Kullanıcı Profili / Cinsiyet

Şekil 4.1 Küçük Metrekareli Konut Cinsiyet Oranı

Bu verilere bakıldığında katılımcıların %63,6'sının kadın, %36,4'ünün ise erkek olduğu görülmektedir. Buradan çıkacak sonuçla doğru orantılı olarak küçük metrekareli konutların kadınlar tarafından daha çok tercih edildiği veya ankete ilgi gösteren katılımcıların çoğunlukla kadın katılımcılardan olduğu tespit edilmiştir.

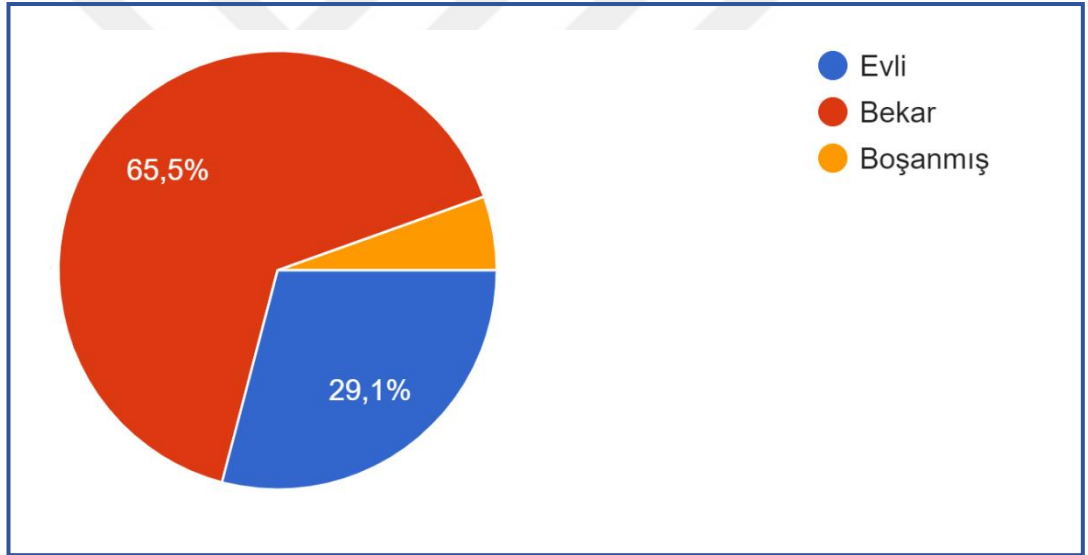
Soru-2 Genel Kullanıcı Profili / Yaş

Şekil 4.2 Küçük Metrekareli konut Yaş Oranı

2. sorunun analizine bakıldığında 56 yaş ve üstünün küçük metrekaireli konutları tercih etmediği görülmüştür. 18-20 yaş aralığındaki kişilerin küçük metrekaireli konutlarda yaşama oranı %7,3 olarak tespit edilmiştir. Bu değer 55 katılımcının arasında çok az sayıda 18-20 yaş arası kişilerin bulunduğunu göstermektedir. Özellikle 21-25 yaş arasının %14,5 ve 26-30 yaş aralığının %34,5 gibi yüksek oranlarla 20'li yaşların başı ve 30'lu yaşların başı arasındaki genç grubun küçük metrekaireli konutları daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Bu sonuçların ardından ise 31-35 yaş aralığındaki kişilerin küçük metrekaireli konutları tercih ettiği görülmüştür. 36-45 ve 46-55 yaş grubundaki kullanıcı profilleri ise küçük metrekaireli konutlarda yaşamayı en az tercih eden yaş grupları arasında yer almışlardır.

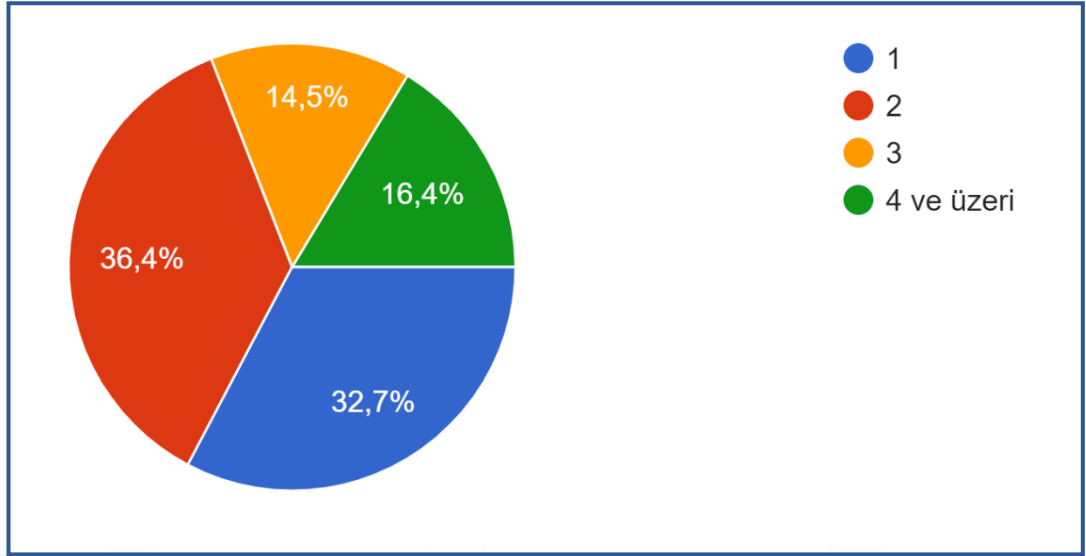
Soru-3 Genel Kullanıcı Profili / Medeni Durum

Şekil 4.3 Küçük Metrekareli Konutlarda Medeni Hal Durumu Dağılımı

Ankete katılan katılımcıların %65,5'lik diliminin bekar olduğu ve bekar kişilerin küçük metrekaireli konutları tercih ettikleri gözlenmiştir. %29,1'lik oranla ise evli katılımcıların küçük metrekaireli konutlarda yaşamı tercih eden grubu oluşturduğu görülmüştür. Ankete katılan katılımcıların az bir oranı ise boşanmış kişilerden oluşmaktadır.

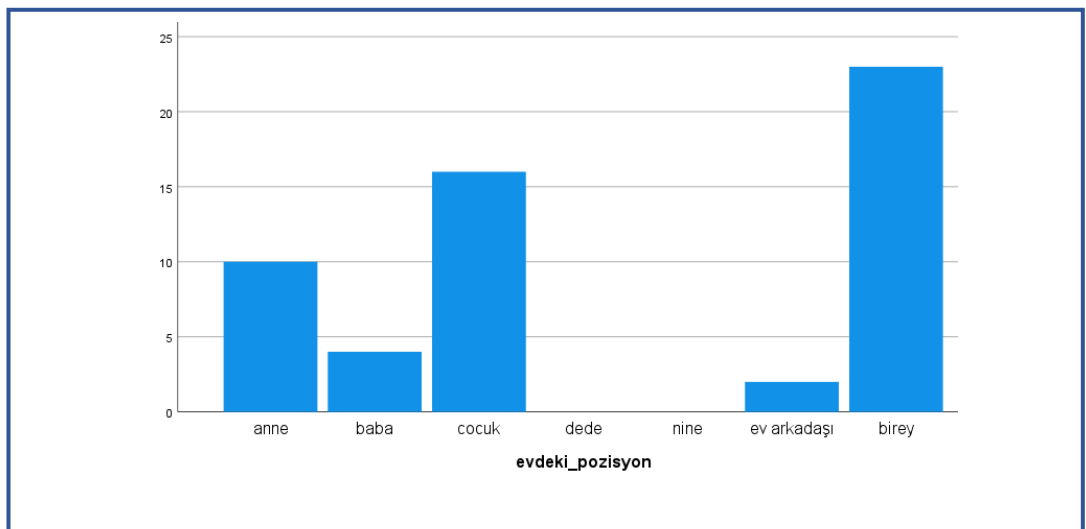
Soru-4 Evinizde Sizinle Birlikte Kaç Kişi Yaşamaktadır?

Şekil 4.4 Küçük Metrekareli Konut İçinde Yaşayan İnsan Sayısı ve Dağılımı

Evinizde sizinle kaç kişi yaşamaktadır sorusuna bakıldığında %32,7 oranıyla en büyük paydanın yalnız yaşayanlar olduğu tespit edilmiştir. İki kişilik ailelerin ise %36,4'lük oranla en fazla paydaya sahip oldukları görülmektedir. Tek kişilik aile yapısı ve 2 kişilik aile yapısı yüzdelik dilimin geniş bir alanını kaplamıştır ve bu değer %69,1'dir. Ankete katılan katılımcılar arasında 4 kişilik aileler %16,4'lük orana sahip iken, 3 kişilik aileler %14,5'lik orana sahip olmuştur.

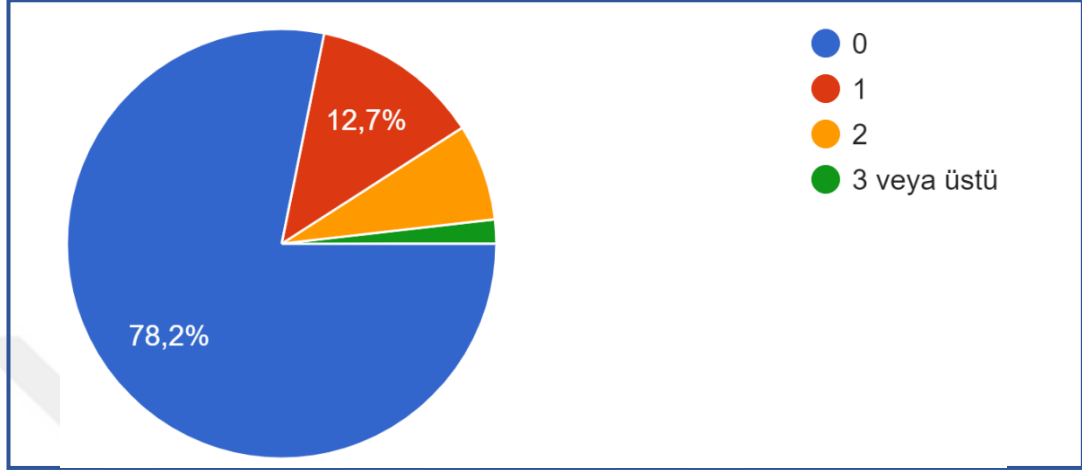
Soru-5 Yaşadığınız Evdeki Pozisyonunuz Nedir?

Şekil 4.5 Konut İçindeki Pozisyon Dağılımı

Anket sonuçlarına bakıldığında evdeki pozisyonlarına “birey” cevabını veren katılımcılar 23 kişi ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Ankete katılan katılımcılardan 16 kişinin çocuk, 10 kişinin anne, 4 kişinin baba, 2 kişinin ise ev arkadaşı pozisyonunda oldukları gözlenmiştir.

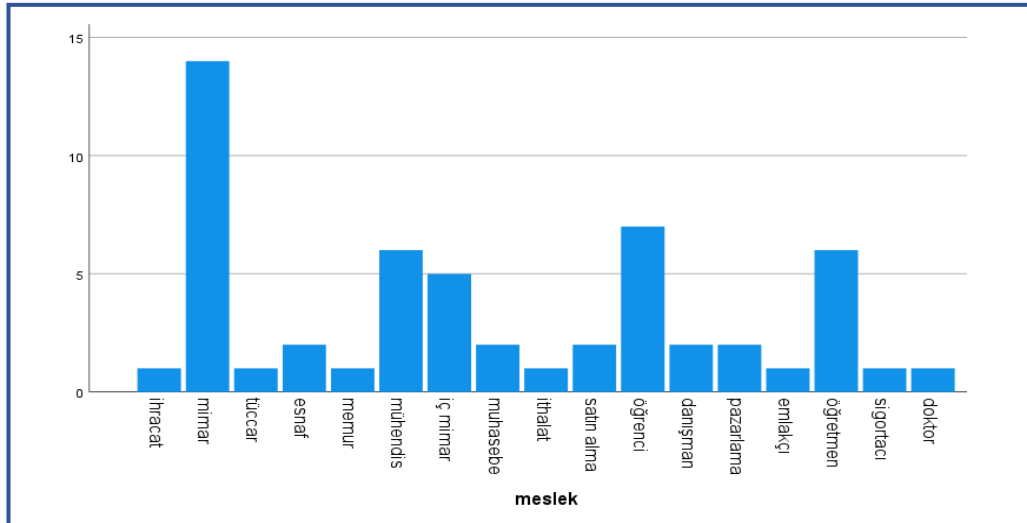
Soru-6 Çocuk sayınız?

Şekil 4.6 Konut İçindeki Çocuk Sayısı

Anket sonuçlarına göre %78,2’lik oranla katılımcıların hiç çocuklarının olmadığı ve yüzdelik payın neredeyse $\frac{3}{4}$ ’ünden fazla olduğu görülmüştür. Bu değeri takiben 2 çocuklu ailelerin %12,7’lik değerle ikinci geniş alanı kapladıkları, 1 çocuklu ve 3 veya üstü çocuklu ailelerin ise daha az değerlere sahip oldukları gözlenmiştir. Bu sonuçlara göre kalabalık nüfusa sahip ailelerin küçük metrekareli konutları tercih etmedikleri söylenebilir.

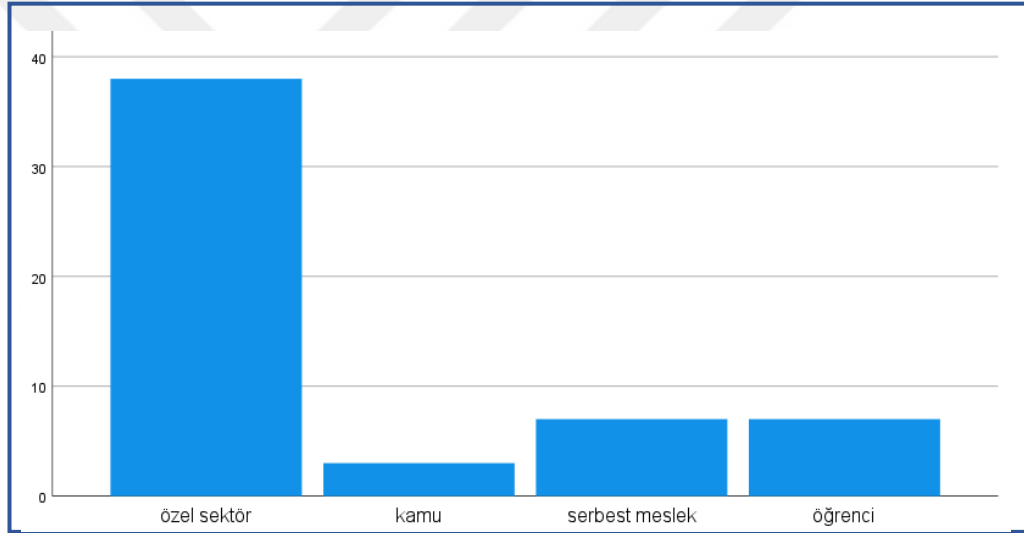
Soru-7 Meslek Bilgisi/ Mesleğiniz Nedir?

Şekil 4.7 Konut İçindeki Mesleki Dağılım

7. Sorunun cevabına bakıldığında 14 kişi ile katılımcıların en çok mimarlık yaptıkları gözlenmiştir. Daha sonrasında en çok katılımcının öğrencilerden oluştuğu belirlenmiştir. Öğrencileri takiben ankete katılan kişilerin en çok mühendislik dallarında çalıştıkları, eğitimcilerin ise mühendislerle aynı orana sahip oldukları gözlenmiştir. Mühendisleri ve eğitimcilerin ardından en yüksek katılımcı sayısı iç mimari meslek grubundan olmuştur. Satın alma, pazarlama, esnaf gibi 2’şer kişilik katılımcılar ise yukarıda belirtilen meslek gruplarının ardında yer almıştır. Buradan sonuçla anket katılımcıları içerisinde yoğunluk olarak mimar olsa da mesleki katılım çeşitliliği çok fazla ve farklı kategorilerde birçok meslek dalından katılımcıların ankette yer aldığı gözlenmiştir.

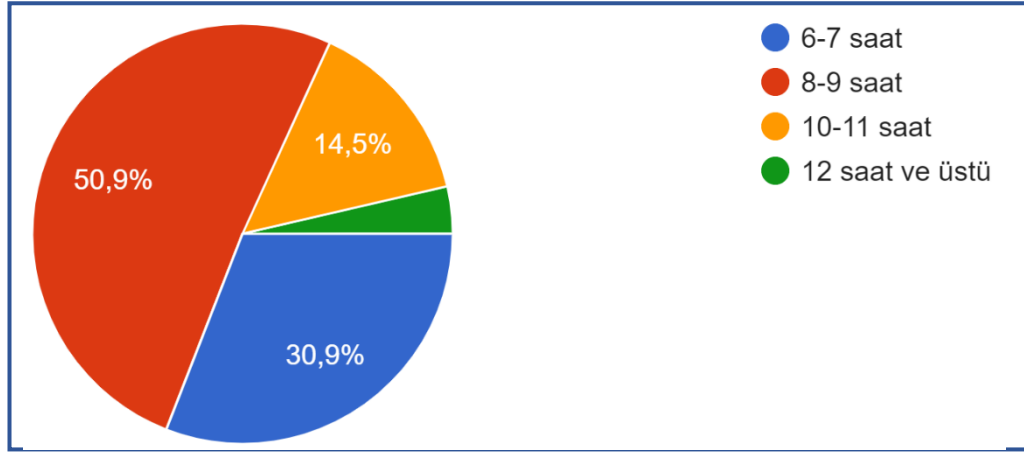
Soru-8 Meslek Bilgisi/ Mesleğinizi Hangi Sektörde Yerine Getiriyorsunuz?

Şekil 4.8 Konut İçindeki Mesleki Sektör Dağılımı

Ankete katılan katılımcıların çoğunluğunun meslek hayatlarını özel sektörde yerine getirdikleri görülmüştür. Kamu sektöründe çalışanlar, serbest meslek grubunda çalışanlar ve öğrenciler ise katılımcılar arasından toplamda 17 kişilik grubu oluşturmuştur. Bu durum pandemi döneminde evden çalışılıp çalışılmadığını etkileyecek bir sonuç geliştirmektedir. Bilindiği üzere pandemi döneminde özel sektörde mesleğini yerine getiren çalışanlar evden çalışma konusunda daha çok teşvik edilmiş ve bu konuda şirketler tarafından imkanlar sağlanmıştır.

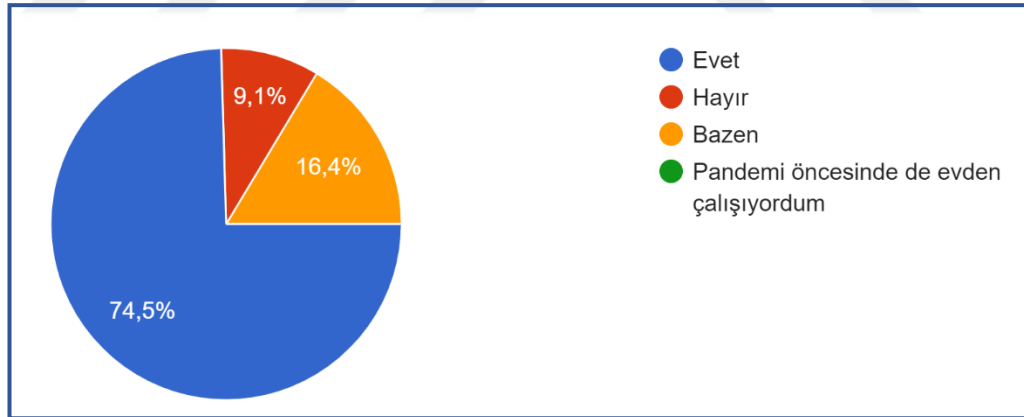
Soru-9 Mesleğinizde Günlük Çalışma Süreniz Ne Kadardır?

Şekil 4.9 Meslekte Günlük Çalışma Süresi

Anket sonuçlarına göre %50,9'luk değerle 8-9 saat çalışma süresine sahip meslek grubundan katılımcılar yoğunluk göstermiştir. Daha sonrasında ise en yoğun olarak 6-7 saatlik çalışma hayatına sahip katılımcılar %30,9'luk dilime sahip olmuşlardır. Bunu takiben 10-11 saatlik çalışma süresiyle %14,5'lik değere sahip katılımcılar gözlenmiştir.

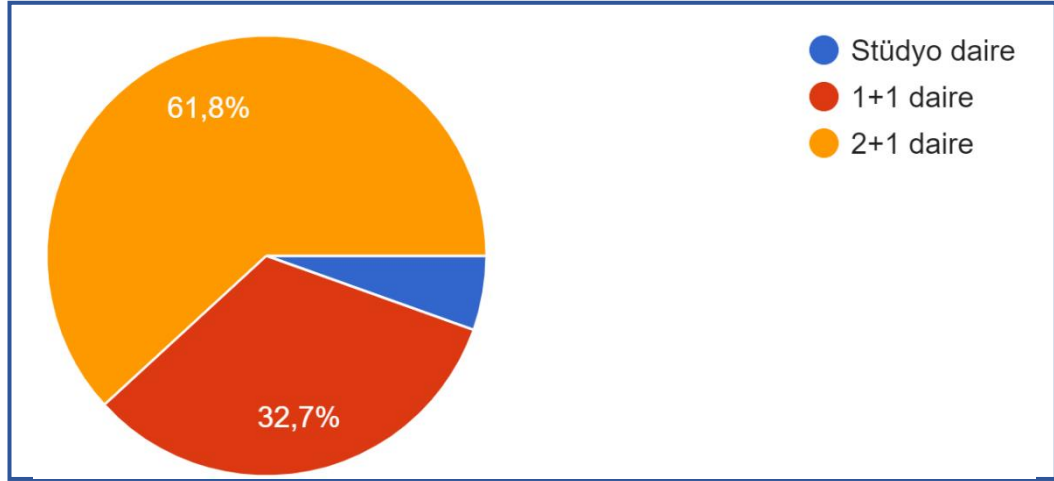
Soru-10 Salgın Döneminde Evden Çalışma Mecburiyetinde Kaldınız Mı?

Şekil 4.10 Pandemi Döneminde Evden Çalışma Durumu

Görüldüğü üzere anket sonuçlarında katılımcıların %74,5'lik kısmı pandemi döneminde evden çalışmıştır. Bu sonucu takiben ise %16,4'lük dilimde pandemi döneminde evden bazen çalışan katılımcılar, %9,1'lik dilimde ise evde çalışmayıp ofis hayatına devam eden katılımcılar oluşturmuştur. Bu sonuçlara bakıldığında pandemi döneminde evden çalışma oranının katılımcı sayısı ile de karşılaştırıldığında fazla olduğu görülmüştür.

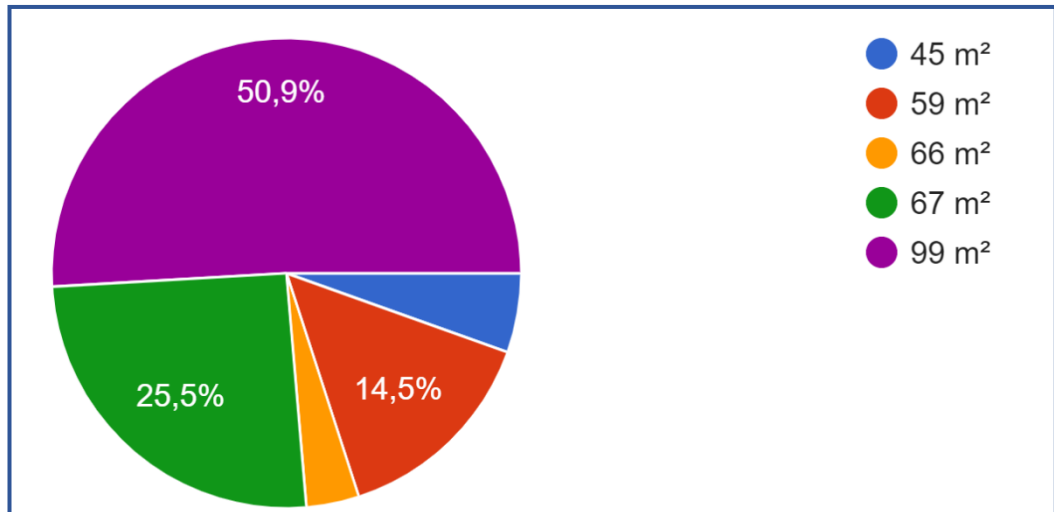
Soru-11 Konutunuzun Daire Tipi Nedir?

Şekil 4.11 Konut Tipi

Grafiğe bakıldığında en çok 2+1 konutlarda oturan site sakinlerinin ankete katılım gösterdiği görülmektedir ve değeri %81,8’dir. Bunun sebebi ise site içerisinde 2+1 konut tipolojisinden diğer konut tipolojilerine göre sayıca daha fazla olması şeklinde açıklanabilmektedir. Ardından %32,7’lik dilim ile 1+1 daire tipolojisi yer almıştır. Katılımcılar arasında sadece %5,5’lik dilimde olan kişiler stüdyo dairede oturmaktadır.

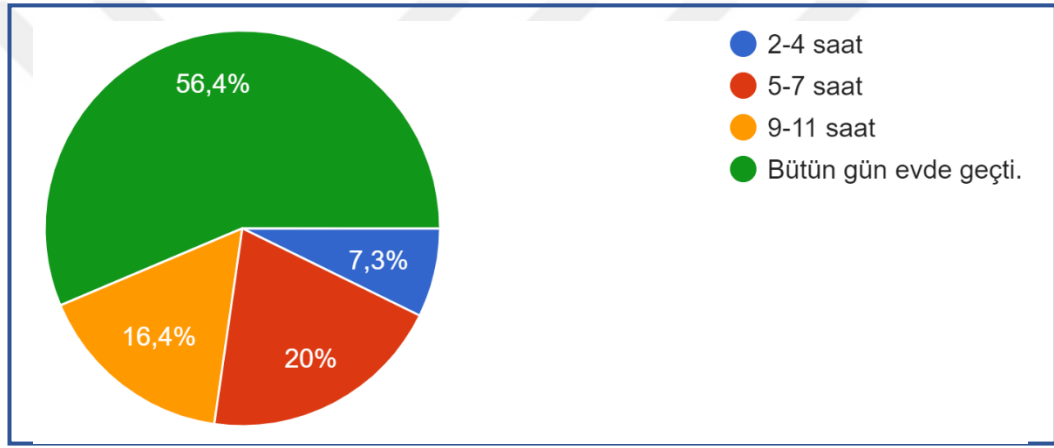
Soru-12 Konutunuz Kaç Metrekaredir?

Şekil 4.12 Konut Metrekaresi

Sonuçlara bakıldığında katılımcılardan çoğunluğun 99m²'lik yani 2+1 dairede oturduğu gözlenmiştir. Bunun sebebi 11. soruda olduğu gibi site içerisinde en fazla 2+1 dairenin bulunması ve bu tip dairede oturan katılımcılardan geri dönüş olması olarak gösterilebilir. 1+1 konutlar ise kendi aralarında farklı tipolojilere sahip olduklarından, farklı değerlere sahip sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu durumda 99m²'lik sonucun ardından %25,5'lik oranla en çok katılımcı 67m²'lik konuta sahip kişilerdir. Bunu takiben ise %14,5'lik sonuçla 59m²'lik konutta oturan katılımcılar anket çalışmasına katkı sağlamışlardır.

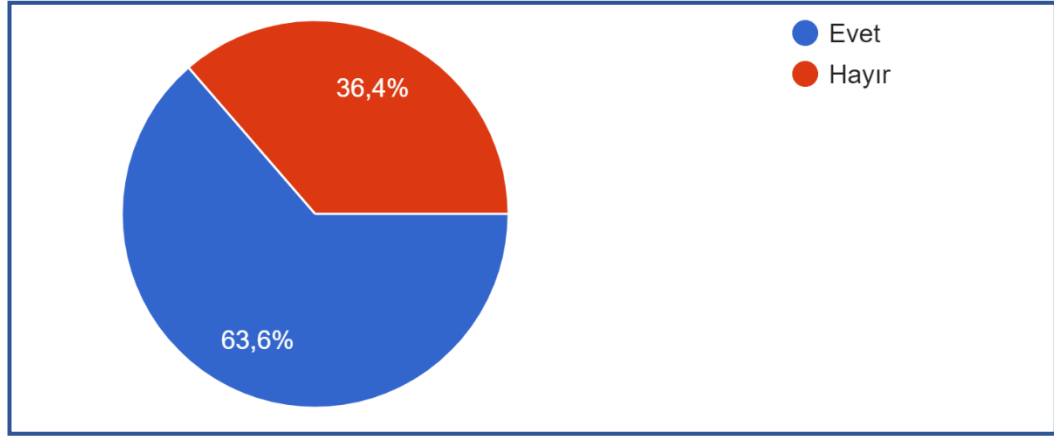
Soru-13 Pandemi Döneminde Evde Geçirdiğiniz Süre Ne Kadar Arttı?

Şekil 4.13 Pandemide Evde Geçirilen Süre Artışı

Verilen cevaplara göre pandemi döneminde evde geçirilen sürenin bütün güne çıktığını ve oranının %56,4 gibi yüzdelik dilimin yarısından çoğunu oluşturduğu görülmüştür. 5-7 saatlik evde geçirilme süresinin ikinci en yüksek değer olduğu ve %20 oranına sahip olduğu gözlenmiştir. 9-11 saatlik zaman dilimine sahip olan evden geçirilme süresi ise üçüncü yüksek oran olup % 16,4'lük değere sahiptir. Evde geçirilme süresinin en az arttığını belirten 2-4 saatlik zaman dilimi ise ankete verilen cevaplar arasında en az değere sahip olarak %7,3'lük oranı göstermiştir.

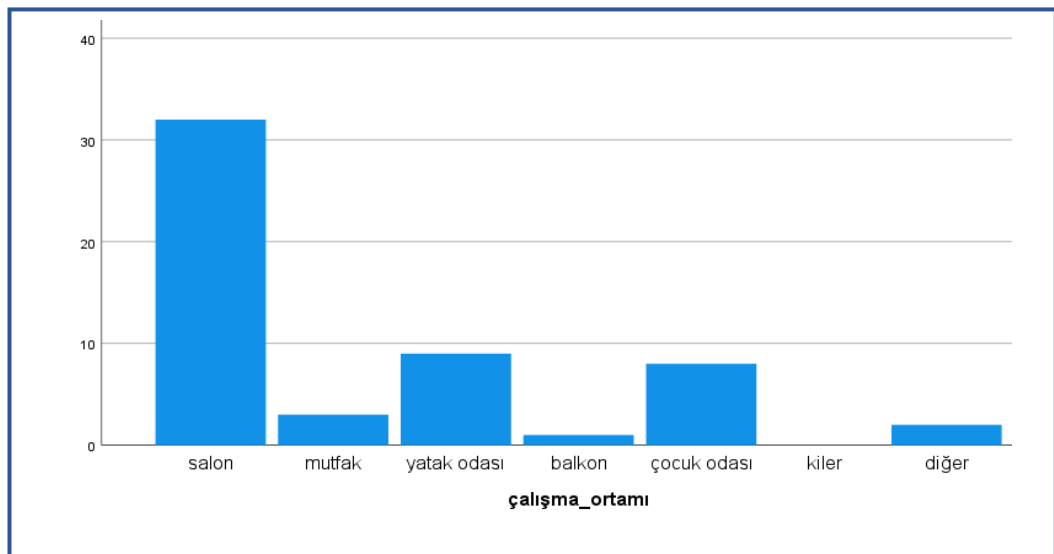
Soru-14 Salgın Döneminde Hane İçinde Çalışma Ortamı Oluşturdunuz Mu?

Şekil 4.14 Çalışma Ortamı Oluşturulması

Grafiğe bakıldığında katılımcıların %63,6'sı pandemi döneminde konutlarında çalışma ortamı oluşturmuştur ancak %36,4'ü ise çalışma ortamı oluşturmamıştır. Evlerinde önceden çalışma ortamı olan katılımcıların pandemi döneminde yeni bir çalışma ortamı oluşturmadığı var olan çalışma alanlarını kullandıklarını düşünülmektedir.

Soru-15 Pandemi Döneminde Evden Çalışma Birimi Olarak En Çok Konutun Hangi Odasını Kullandınız?

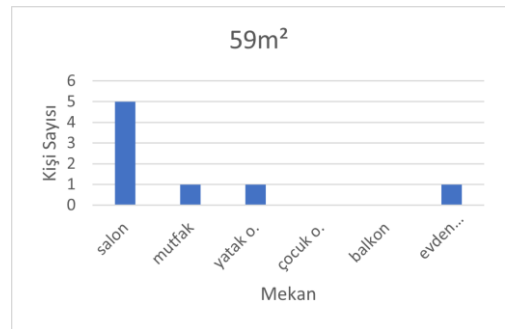
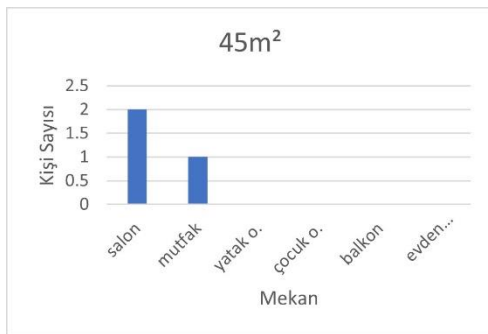
Şekil 4.15 Evde Çalışılan Mekanlar

Ankete katılan katılımcıların pandemi döneminde çalışmak için evin mekânlarından en çok salonu tercih ettikleri görülmüştür. Daha sonrasında ikinci sırada yatak odası yüksek değere sahiptir. Üçüncü sırada çocuk odası yer almıştır. Mutfak ve diğer mekânlar yaklaşık olarak iki kişi tarafından tercih edilirken balkonda çalışan katılımcı sayısı ise 1 kişi olarak gözlenmiştir. Katılımcılardan kilerde çalışan olmamıştır çünkü dairelerin planlarına bakıldığında kiler amaçlı kullanılan mekân bulunmamaktadır.

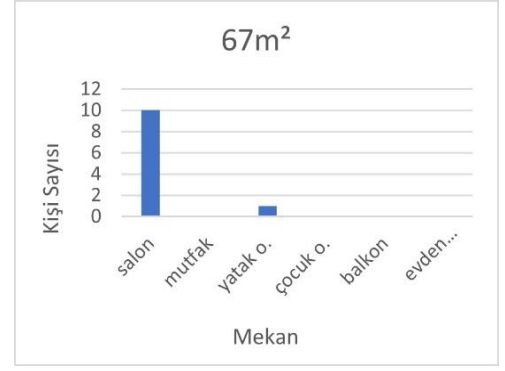
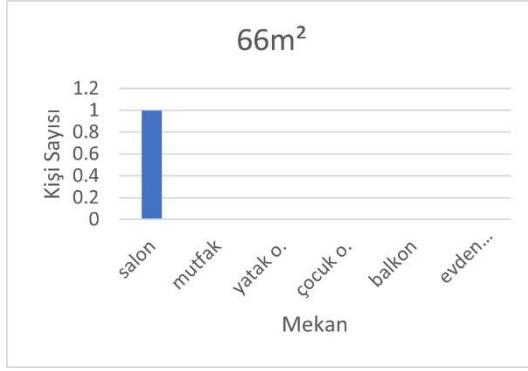
Tablo 4.3 Katılımcı-Metrekare Sayısı

		N
m2_scale	45.00	3
	59.00	8
	66.00	1
	67.00	11
	99.00	32

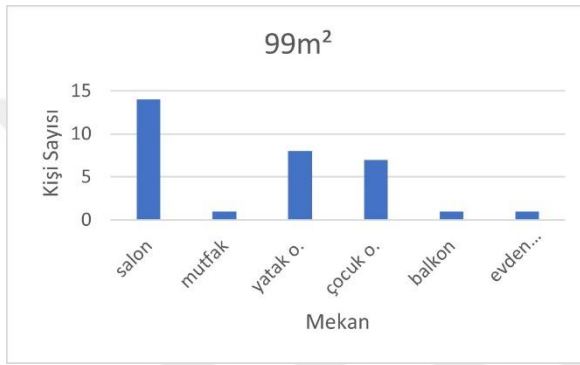
Tablo 4.3'te konut metrekarelerine göre katılımcı sayıları gösterilmiştir. Bu veriler ve aşağıdaki grafikler ile katılımcıların metrekareye göre evinde hangi mekân kullandıkları açıklanmıştır. Buna göre 45m²'lik konutlarda yaşayan katılımcılardan (tablo 4.3) N=3 katılımcı olduğu ve 2 kişinin salonda 1 kişinin ise mutfakta çalıştığı bilgisine ulaşılmıştır (şekil 4.16). 59 m²'li konutlarda N=8 (tablo 4.3) katılımcının ankete katkı sağladığı ve 5 kişinin salonda çalıştığı, 1 kişinin mutfakta, 1 kişinin yatak odasında ve 1 kişinin de evden çalışmadığı gözlenmiştir (şekil 4.17).

Şekil 4.16 45 ve 59m²'li Konutlarda Çalışma Ortamı Dağılımı

Şekil 4.17 66 ve 67m²'li Konutlarda Çalışma Ortamı Dağılımı

Şekil 4.18 99m²'li Konutlarda Çalışma Ortamı Dağılımı

66m²'lik konutlarda oturan 1 kişi ankete katılmıştır ve evden çalışma ortamı olarak salonu tercih etmiştir.

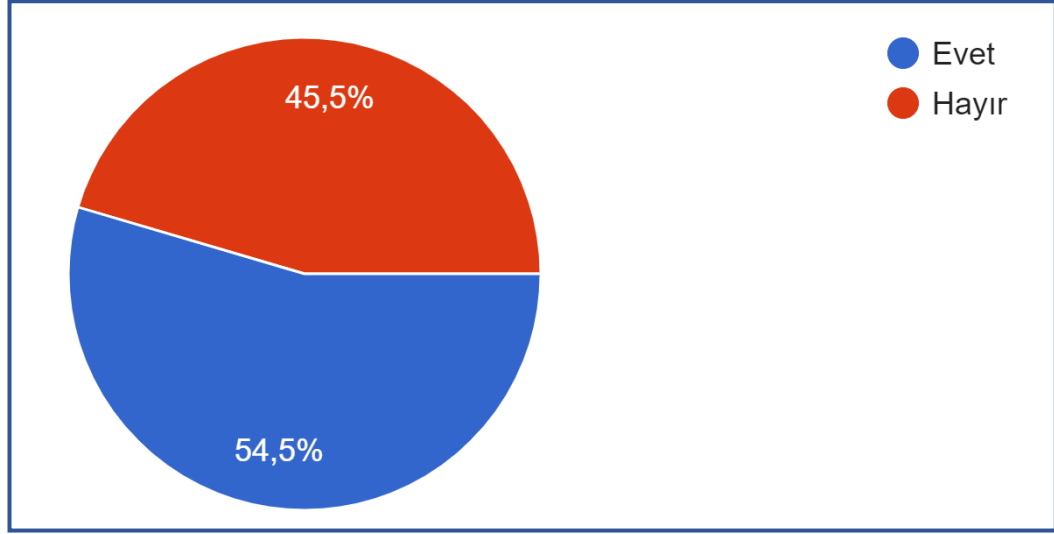
67m²'li konutlarda oturan katılımcıların N=11 (tablo 4.3) kişi oldukları gözlenmiştir ve 10 katılımcının salonda, 1 kişinin yatak odasında çalıştığı bilgisine ulaşılmıştır (şekil 4.19). 99m²'li konutlarda oturan katılımcılar ise çoğunluğu oluşturmuştur ve N=32 (tablo 4.3) katılımcı çalışmaya destek sağlamıştır. Bu katılımcılardan 14 kişinin salonda çalıştığı, 1 kişinin mutfakta, 1 kişinin balkonda, 8 kişinin yatak odasında, 1 kişinin evden çalışmadığı, 7 kişinin ise çocuk odasında çalıştığı gözlenmiştir.

Yukarıda açıklanmış olan veriler doğrultusunda Covid-19 pandemisi sonrasında 55 katılımcıdan alınan cevaplara göre daire tipolojileri ve kullanım analizleri yapılmıştır (tablo 4.4). Tablo 4.2'de gösterilen Covid-19 pandemisi öncesinde evlerin yeme-içme, dinlenme, yatma, uyuma gibi eylemleri sağladığı işlev analizine çalışma eylemi de eklenmiştir. Bu durumda mevcut işlev analizi tablosuna tablo 4.4'te çalışma eylemi de işaretlenerek evlerin plan tipolojine ve çalışılan mekânlara çalışma eyleminin etkisi gösterilmiştir.

Tablo 4.4 Konutların Pandemi Sürecinde Değişen İşlev Analizi

	Pandemi Öncesi	Pandemi Sonrası
A T i p i	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma - Çalışma
B T i p i	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma - Çalışma
C T i p i	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma - Çalışma
D T i p i	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma - Çalışma
E T i p i	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma	 - Yeme-İçme - Dinleme - Uyuma - Çalışma

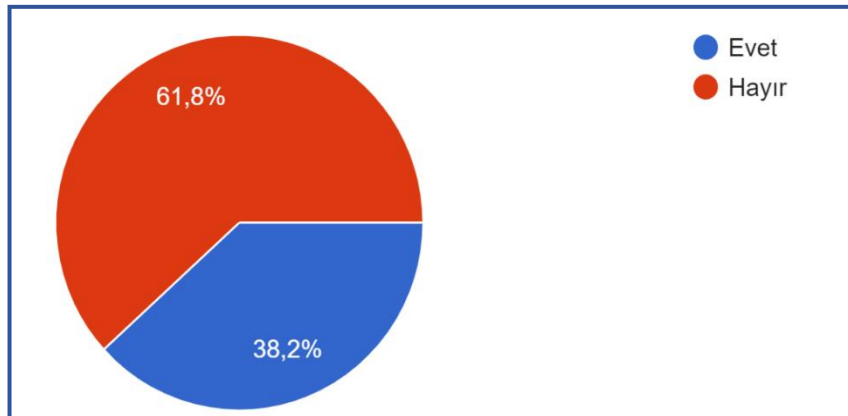
Soru- 16 Salgın Döneminde Evden Çalışmak İçin Bir Organizasyon Yaptınız Mı?

Şekil 4.19 Pandemi Döneminde Evden Çalışma Organizasyonu

Ankete katılan katılımcıların %45,5'lik oranla pandemi döneminde çalışma ortamı oluşturmak amacıyla bir değişiklik yapmadıkları gözlenmiştir. Ancak %54,5'lik dilimi oluşturan katılımcılar ise pandemi döneminde çalışma ortamı oluşturmak amacıyla çeşitli mekânsal organizasyonlar yaptıklarını belirtmişlerdir.

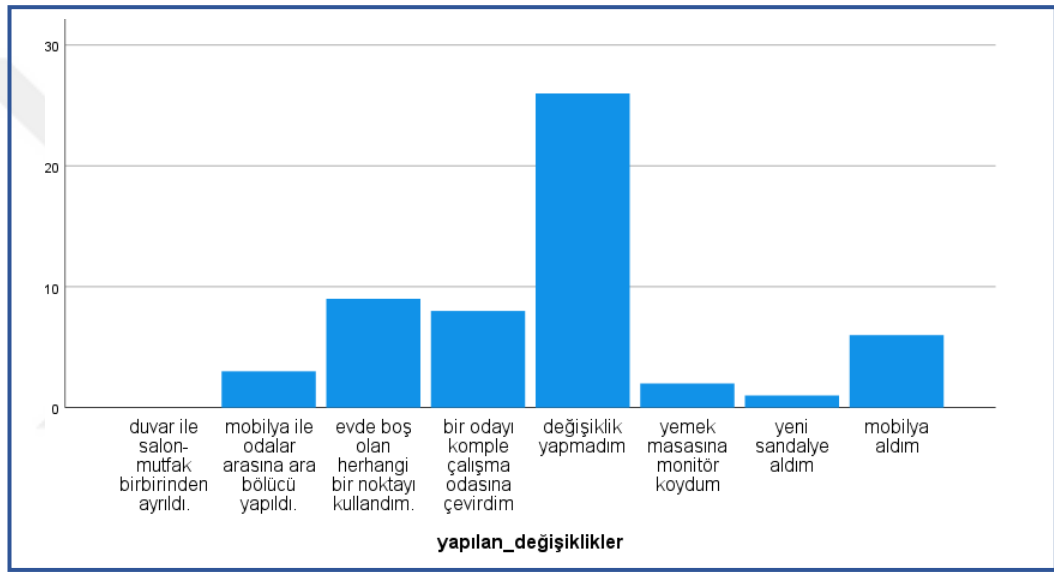
Soru- 17 Salgın Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak İçin Yeni Mobilya Aldınız Mı?

Şekil 4.20 Pandemi Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak Amacıyla Mobilya Alınması

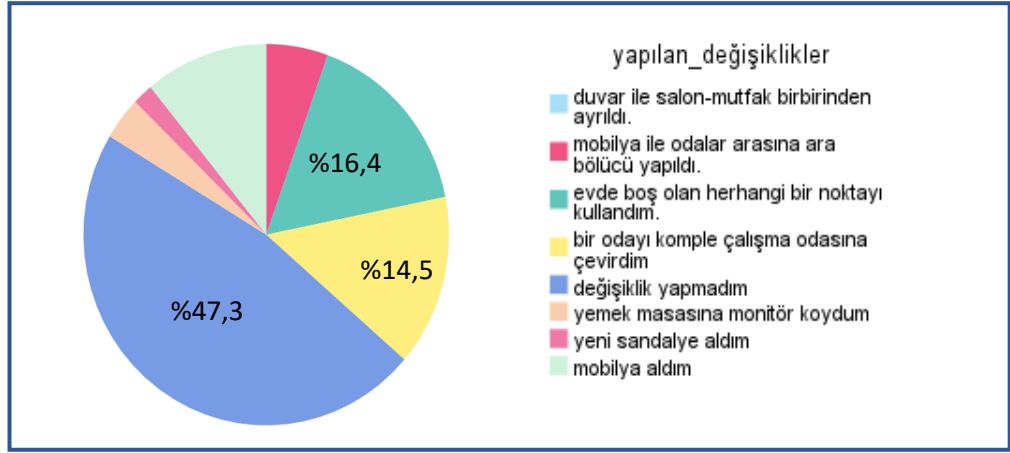
Katılımcıların vermiş olduğu cevaplara göre %61,8'i Covid-19 döneminde çalışma ortamı oluşturmak amacıyla mobilya alımı yapmamıştır. Ancak %38,2'lik dilime sahip katılımcı sayısı ise evlerinde pandemi döneminde çalışma ortamı oluşturmak amacıyla mobilya alımını yapmış oldukları gözlenmiştir. Pandemi döneminde çalışma ortamı oluşturmak için mobilya almayan kullanıcıların ise mevcut mobilya ve eşyalarından faydalanarak yeni çalışma ortamları oluşturdukları düşünülmektedir.

Soru- 18 Salgın Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak İçin Ne Gibi Değişiklikler Yaptınız?

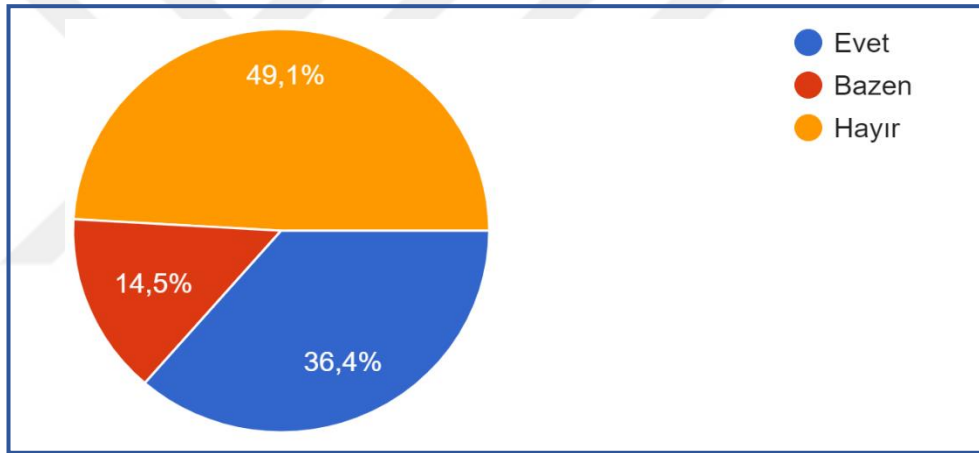
Şekil 4.21 Pandemi Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak İçin Yapılan Değişiklikler

Yapılan ankete göre katılımcıların çoğunluğunun evlerinde çalışma ortamı oluşturmak amacıyla çeşitli değişiklikler yaptığı gözlenmiştir. Evde boş olan herhangi bir mekân parçasını kullanan katılımcılar ikinci sırada çoğunluğu oluşturmaktadır. Üçüncü sırada ise bir odayı komple çalışma odasına çeviren katılımcılar yüksek oranı oluşturmuştur. Şekil 4.23'te bulunan sütun grafiğe bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun evlerinde çalışma ortamı oluşturmak üzere değişiklik yapmamış olduğu ve 16. sorunun verileri ile örtüşmediği düşünülebilir olsa da şekil 4.24'te aktarıldığı üzere evinde fiziksel değişiklik yapan katılımcılar toplam katılımcıların %52,7'sini oluşturmaktadır.

Şekil 4.22 Pandemi Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak İçin Yapılan Değişiklikler-2

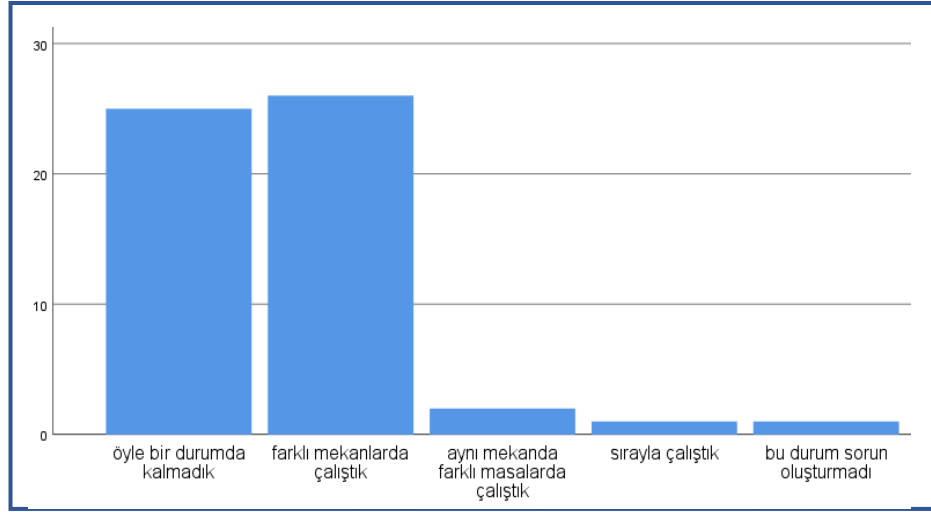
Soru- 19 Konutunuz İçinde Aynı Anda Birden Fazla Kişi Çalışmak Durumunda Kaldı Mı?

Şekil 4.23 Konut İçinde Birden Fazla Kişinin Aynı Anda Çalışma Oranı

Küçük metrekaireli konutlarda yaşayan ve ankete katılan 55 katılımcıdan %49,1'lik dilimi pandemi döneminde aynı anda aynı mekânda birden fazla kişiyle çalışmak zorunda kalmamıştır ancak %36,4'lük dilimde yer alan katılımcılar birden fazla kişiyle aynı ortamda çalışmak zorunda kalmışlardır. %14,5'lik dilimde yer alan katılımcılar ise bazı durumlarda Covid-19 döneminde aynı mekânda birden fazla kişiyle çalışmak durumunda kalmışlardır.

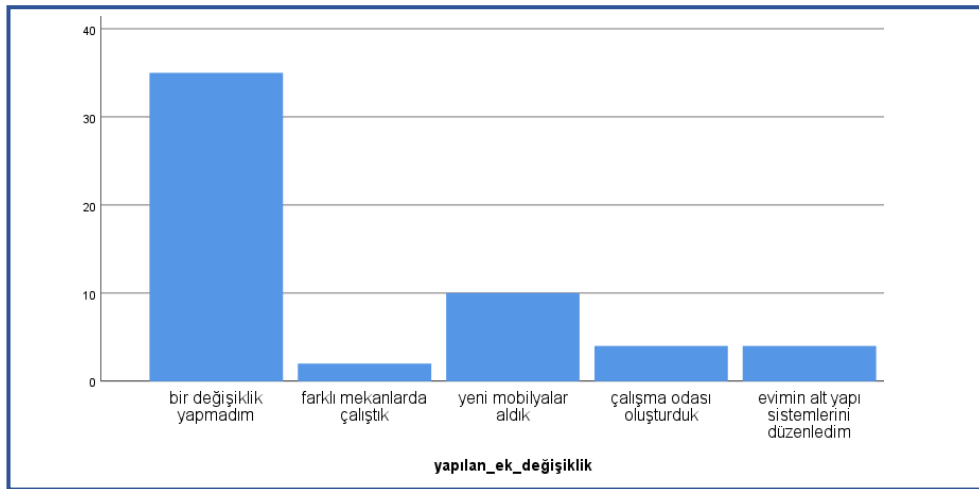
Soru- 20 Birden Fazla Kişinin Aynı Anda Çalışması Durumunda Sorunu Nasıl Çözdünüz?

Şekil 4.24 Birden Fazla Kişinin Aynı Çalışma Durumuna Çözüm Yöntemi

Grafikteki verilere bakıldığında küçük metrekareli konutlarda yaşamayı tercih eden ve ankete katılan katılımcıların çoğunluğunun pandemi döneminde evde tüm bireylerin çalışmak durumunda kaldıklarında farklı mekânlarda çalışmayı tercih ettikleri gözlenmiştir. Birden fazla kişinin aynı anda çalışma mecburiyetinde kalmayan katılımcılar ikinci çoğunluğu oluşturmuştur. İki katılımcının aynı mekânda farklı masalarda çalıştığı tespit edilmiştir. Bir katılımcının sırayla çalıştığı, bir katılımcının ise bu durumun sorun oluşturmadığını belirttiği tespit edilmiştir.

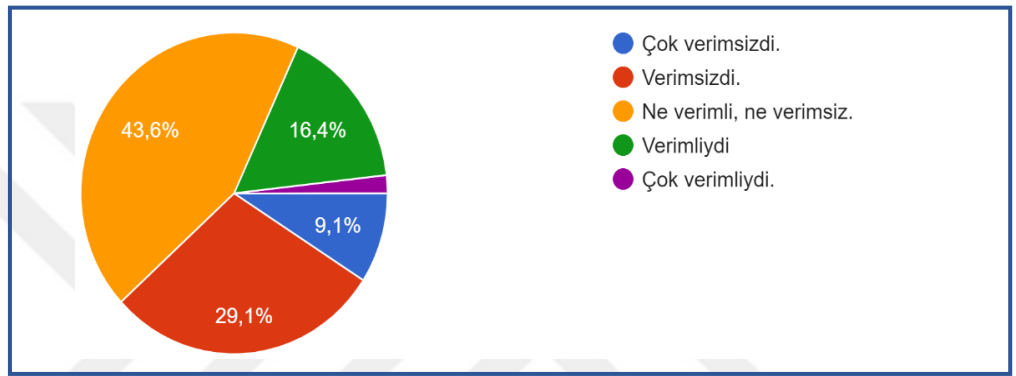
Soru- 21 Pandemi Döneminde Çalışma Ortamı Oluşturmak İçin Konut İçinde Başka Ne Değişiklikler Yaptınız?

Şekil 4.25 Pandemi Döneminde Evde Yapılan Ek Değişiklikler

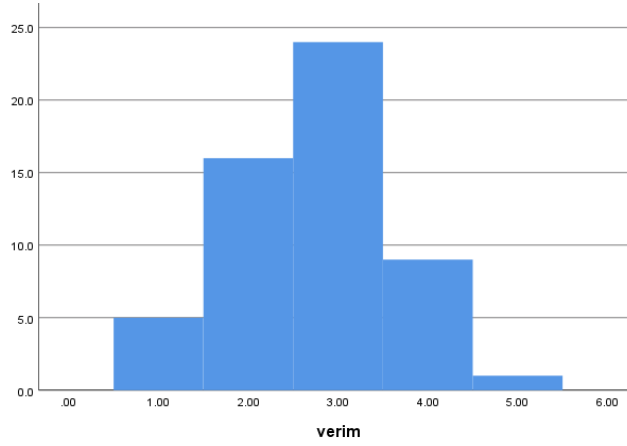
Anket çalışmasında grafikte aktarılan cevaplara göre katılımcılardan 38 kişi çoğu pandemi döneminde evlerinde çalışma ortamı oluşturmak için ek bir değişiklik yapmamıştır. 10 katılımcının ise bu dönemde çalışma mekânı oluşturmak için yeni mobilyalar aldığı gözlenmiştir. 3 katılımcı pandemi döneminde çalışma ortamı oluştururken, 3 katılımcı ise bu dönemde evini alt yapısını çalışma ortamı oluşturmak amacıyla düzenlemiştir. 1 katılımcı ise pandemi döneminde farklı mekânlarda çalışıldığını belirtmiştir.

Soru- 22 Evden Çalışma Zorunluluğu Çalışma Verimliliğinizi Nasıl Etkiledi?

Şekil 4.26 Evden Çalışma Zorunluluğu Verim İlişkisi

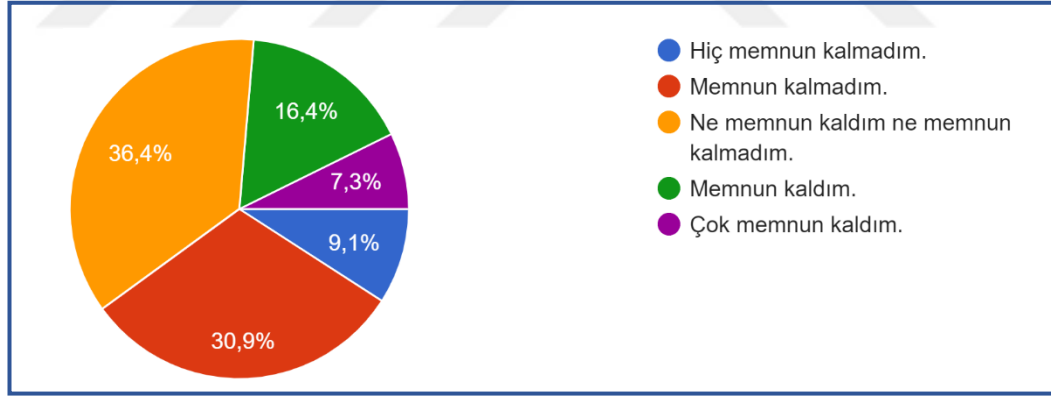
Anket sonuçlarına bakıldığında (şekil 4.28) katılımcılar %43,6 oranla çekimser cevap vermiş ve evden çalışmanın ne verimli olduğunu ne de verimsiz olduğunu belirtmiştir. Bu sonucun ardından en yüksek %29,1'lik sonuç ile katılımcılar çalışma ortamlarının verimsiz olduğunu belirtmişlerdir. %9,1 oranında katılımcıların evden çalışma zorunluluğu olması durumunda verim alamadıkları gözlenmiştir. Ankete katılan katılımcıların %16,4'ü bu durumu verimli olarak değerlendirmiştir. Ancak evden çalışma zorunluluğunu verimli olarak değerlendiren katılımcı sayısı oranı grafikten de anlaşıldığı üzere çok azdır.

Şekil 4.27 Katılımcı Verim Dağılımı Oranı

Şekil 4.29’da katılımcıların vermiş olduğu cevaplara göre, verilen cevapların dağılımının düzenli olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcıların anket cevaplarında ortalama cevaplar verdikleri, verilerin belirli bir düzende ve sistematikte elde edildiği tespit edilmektedir.

Soru- 23 Salgın Döneminde Kendi İmkanlarınızla Oluşturduğunuz Çalışma Alanından Memnun Kaldınız Mı? Sizin İçin Yeterli Konfor Sağladı Mı?

Şekil 4.28 Çalışma Ortamı Memnuniyet Oranı

23. sorunun cevaplarına bakıldığında (şekil 4.28) %9,1’lik dilimi oluşturan katılımcı grubun oluşturdukları çalışma ortamından hiç memnun olmadıkları belirlenmiştir. %30,9’luk dilimde bulunan katılımcılar ise oluşturdukları veya var olan çalışma mekânlarından pandemi döneminde memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Ancak %36,4’lük oranla katılımcıların verim sorusunda olduğu gibi kararsız kaldıkları ve ne memnun kaldım ne memnun kalmadım olarak cevapladıkları görülmüştür. Aynı

soruya verilen yanıtlara bakıldığında %16,4'lük oranla katılımcıların çalışma ortamlarından verim aldıkları görülmüştür. Katılımcıların %7,3'lük oranını ise çalışma ortamlarından çok memnun olan katılımcılar oluşturmaktadır.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda evden çalışmak durumunda kalan kullanıcıların evlerini bu anlamda nasıl organize ettikleri, ne gibi değişiklikler yaptıkları ve bu konudaki memnuniyetlerine dair cevaplar aranmıştır. Verilen cevaplar doğrultusunda katılımcıların pandemi döneminde çalışma ortamlarındaki verimleri araştırılmış ve memnuniyet durumları sorgulanarak, katılımcıların vermiş olduğu cevaplar ve verilerin ortalama değerleri grafiklere yansıtılmıştır. Yukarıdaki açıklanan değerler her soru için kendi içinde sonuçlandırılmış verilerdir. Bu verilerin ortak analizleri aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

Tablo 4.5 Çalışma Ortamı Oluşturulması ile Verim ve Memnuniyet Oranları

	çalışma_ortamı_oluşturma	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
verim_scale	evet	35	2.8571	.87927	.14862
	hayır	20	2.5000	.94591	.21151
memnuniyet_scale	evet	35	3.6000	.94558	.15983
	hayır	20	2.7500	.96655	.21613

Anket sorularında katılımcıların evlerinde çalışma ortamı oluşturup oluşturmamalarına göre, oluşturdukları mekânlardan verim alıp almadıkları ve yine oluşturdukları çalışma alanlarından memnun olup olmadıkları birlikte değerlendirilmiştir. Bu sonuçlara göre (tablo 4.5) 55 katılımcıdan, 35 katılımcının çalışma ortamı oluşturduğu ve bu ortamdan aldıkları verim ortalamasının çalışma ortamı oluşturmayan ve verim almayan katılımcılardan fazla olduğu tespit edilmiştir. Verimlilik değerlerine bakıldığında ortalama değerinin 2.8 değerle (tablo 4.5) ortalamasının altında kaldığı görülmüştür. Ancak memnuniyet oranlarında çalışma ortamlarından verimli olan katılımcıların ortalama değerinin 3.6 olması katılımcıların çoğunluğunun evden çalışma konusunda memnun olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yine aynı şekilde çalışma ortamı oluşturan katılımcıların memnuniyet oranlarının, çalışma ortamı oluşturmayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.6 Çalışma Ortamı Oluşturulması İle Verim ve Memnuniyet Oranları Dağılımı

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					
		F	Sig.	t	df	Significance One-Sided p	Two-Sided p	Mean Difference	Std. Error Difference
verim_scale	Equal variances assumed	.105	.747	1.410	53	.082	.164	.35714	.25332
	Equal variances not assumed			1.382	37.311	.088	.175	.35714	.25851
memnuniyet_scale	Equal variances assumed	.065	.799	3.181	53	.001	.002	.85000	.26717
	Equal variances not assumed			3.162	38.954	.002	.003	.85000	.26881

Bu durumda katılımcıların verim ve memnuniyet sorularına verdikleri cevaplara göre sonuçların homojen dağıldığı görülmektedir ve T-Testi sonucuna göre (tablo 4.6) evinde çalışma ortamı oluşturan katılımcılar (Ort. = 2.85, SS= .87), evinde çalışma ortamı oluşturmayan katılımcılardan (Ort. =2.50 SS= 0.94) daha çok verim almıştır $t(53) = 1.410, p=.164$. Aynı şekilde evinde çalışma ortamı oluşturan katılımcılar (Ort. = 3.60, SS= .94), çalışma ortamı oluşturmayan katılımcılara göre (Ort. = 2.75, SS= .96), bulundukları ortamdan daha az memnun kalmışlardır $t(53) = 3.181, p= .002$.

Tablo 4.7 Ortalama Metrekare

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
m2_scale	55	45.00	99.00	83.2364	19.35723
Valid N (listwise)	55				

SPSS sonuçlarına bakıldığında tablo 4.7’den de görüleceği gibi ankete katılan katılımcıların kullanmış oldukları küçük metrekareli konutların taban alanı ortalaması 83.23m²’dir. Standard sapması ise 19,35 olarak bakıldığında katılımcıların farklı metrekarelere sahip dairelerde oturdukları görülmektedir.

Tablo 4.8 Metrekare, Verim ve Memnuniyet Korelasyonu

		verim_scale	memnuniyet_s cale	m2_scale
verim_scale	Pearson Correlation	1	.382**	-.128
	Sig. (2-tailed)		.004	.350
	N	55	55	55
memnuniyet_scale	Pearson Correlation	.382**	1	-.016
	Sig. (2-tailed)	.004		.910
	N	55	55	55
m2_scale	Pearson Correlation	-.128	-.016	1
	Sig. (2-tailed)	.350	.910	
	N	55	55	55

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

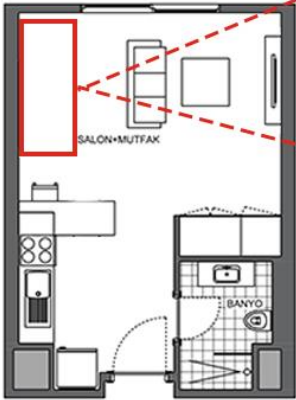
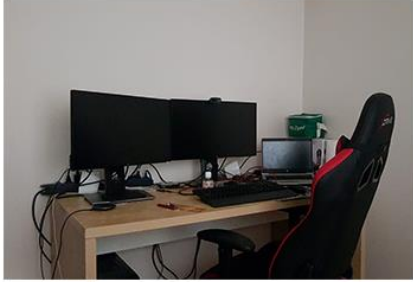
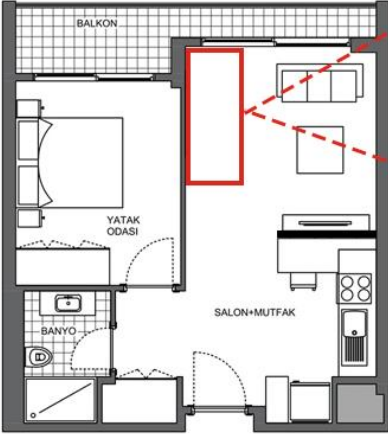
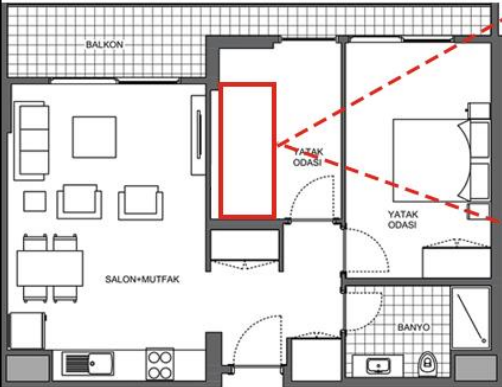
Verilerin ortak analizlerine bakıldığında (tablo 4.7) metrekareye bağlı olarak verim ve memnuniyet arasında ilişki olmadığı görülmektedir, $r_{\text{partial}} = .350$, $p = -.100$. Bu sonuçla beraber pandemi döneminde evden çalışma ortamı oluşturulması üzerine katılımcıların vermiş olduğu memnuniyet cevapları ile yaşadıkları metrekare arasında ilişki açıklanamamaktadır, ($r_{\text{partial}} = .910$, $p = -.016$). Bu değerlerin katılımcı sayısının yeterli olup olmamasına bağlı olarak değişebileceği göz ardı edilmemelidir. Bununla beraber katılımcıların pandemi döneminde evden çalışma verimliliklerini ve memnuniyetlerini etkileyebilecek başka etkenlerin olabileceği de düşünülmektedir. Sonuçlara bakıldığında çalışma ortamından verim alan veya alamayan katılımcıların aynı şekilde memnuniyet için verdikleri cevaplara göre aralarında ilişki bulunmadığı görülmektedir, $r_{\text{partial}} = .53$, $p = 0.004$. Buna göre memnuniyet ve verimlilik arasında ilişki olmayıp, evden çalışma prensibinden memnun oldukları ancak tam olarak verim alamadıkları şeklinde yorumlanabilmektedir.

Ankete katılan katılımcıların evde oluşturdukları çalışma ortamları konusunda bilgi edinmek için mekâna ilişkin fotoğraf görselleri istenmiştir. Bu bilgiyi elde etmenin amacı pandemi döneminde yeni oluşturulan çalışma ortamlarının biçim ve niteliğine ilişkin veri toplamaktır. Pandemi nedeniyle bütün gününü evde geçiren katılımcıların özel hayatın gizliliği ilkesine dayanarak evlerinin içinden fotoğraf paylaşımı yapmaya gönüllü olmasalar da ankete katılan 55 katılımcıdan 6 katılımcı çalışmaya fotoğraf verisi sunmayı kabul etmiştir. Gönderilen verilere göre bazı katılımcılar salon ve yatak odalarında çalışma alanı oluştururken bazı katılımcıların ise mevcut çalışma alanlarını kullandıkları gözlenmiştir.

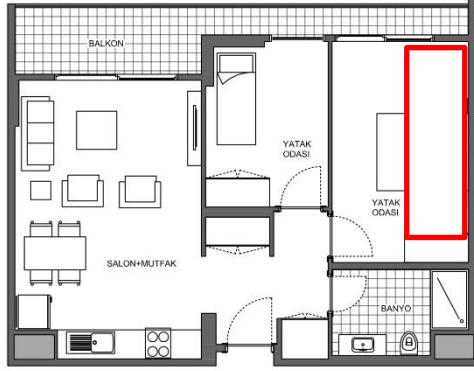
Katılımcıların evde çalışma ortamı oluşturma uygulamalarına yönelik görseller şematize edilerek tablo 4.9’da aktarılmıştır ve bu tabloya göre, 1 adet çalışma alanı 45m²’lik daha önceden mevcut çalışma alanını pandemi döneminde kullanan site sakininden alınmıştır. İkinci örnek ise 67m²’lik konutta yaşayan ve pandemi döneminde evin boş olan herhangi bir mekân parçasını çalışma alanına çeviren katılımcı tarafından paylaşılmıştır. Üçüncü örnek ise yine, çalışma ortamı daha önceden mevcut olan 99m²’lik konuta sahip ve evden çalışan anket katılımcısından alınmıştır. Üç örnekte de katılımcıların çalışma alanlarını kendi çabaları ile oluşturdukları, ya mevcut bir odayı çalışma odasına dönüştürerek çözdükleri ya da mobilya alarak çalışma alanı oluşturdukları gözlenmiştir.

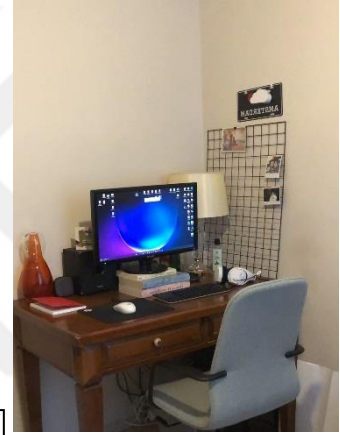
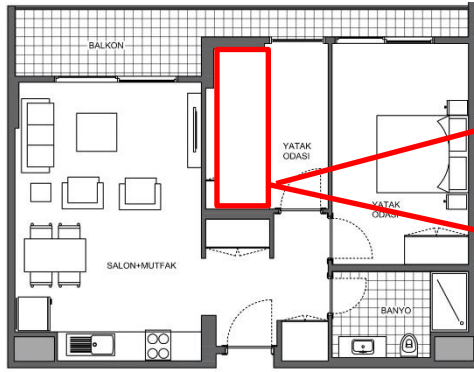
Tablo 4.9 Katılımcılardan Gelen Çalışma Alanları

45m² 1+0
67m² 1+1
99m² 2+1

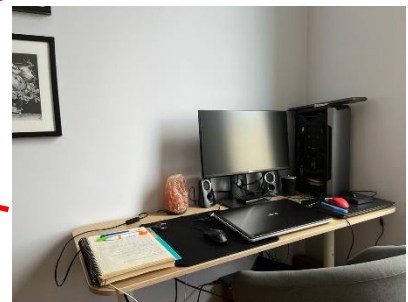
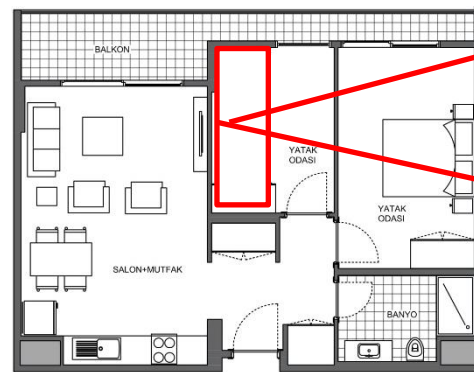
Tablo 4.10 Katılımcılardan Gelen Çalışma Alanları-2

Katılımcı yatak odasında çalışma alanı oluşturmuştur.

Katılımcı çocuk odasında çalışma alanı oluşturmuştur.

Katılımcı çocuk odası olarak tasarlanan mekânda pandemi öncesinde çalışma ortamı oluşturmuş ve pandemi döneminde mevcut çalışma ortamını kullanmıştır.

Yukarıda katılımcılar tarafından paylaşılmış olan fotoğraflarda evlerinde çalışma ortamı yaratmak için kullanıcıların geçici çözümlere yöneldikleri gözlenmiştir. Oysa tasarım kararları bağlamında kalıcı, esnek, farklı kullanımlara uyarlanabilir, adapte edilebilir mekân elemanlarının tasarlanması mümkündür. Katılımcılardan elde edilen görsellere göre bu tarz geçici çözümlerin iç mekânların bütününe uyum göstermeyen alanların yaratılmasına neden olmuş ve bu durum iç mekânda karmaşık tasarımların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Konut iç mekânları, pandemi vb. gibi eve kapanılması gereken, bütün işlerin eve yüklendiği dönemlerde veya evden çalışma prensibinin kalıcı olarak devam edeceği bilgisine dayanarak çalışma alanları oluşturulabilecek şekilde planlanmalıdır. Bu nedenle küçük metrekareli konutların tasarımında mimari mekânı oluşturan tüm elemanların fonksiyonel, esnek, çağın gereksinimleri karşısında adapte olabilir, işlevsel olması gerektiği ve bunun için tasarımcılara önemli görevler düştüğü düşünülmektedir. Bu bağlamda sonuçlar ve öneriler bölümünde çeşitli çözüm örneklerine yer verilecektir.

5 SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Tez kapsamında küçük metrekareli konutlarda Covid-19 pandemisi döneminde evden çalışma durumunda kalan kullanıcıların evin mekânsal organizasyonuna ne şekilde müdahale ettiklerini ortaya koymak ve benzeri durumlarda evin çalışma işlevini karşılamasına yönelik ne tür öneriler olabileceğini tartışmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle literatür incelemesi yapılarak tarihsel süreç içindeki pandemiler, Covid-19 pandemisinin yarattığı etkiler tartışılmış, ev kavramının fiziksel ve duysal boyutu araştırılmış ve pandemi döneminde küçük metrekareli evler içinde oluşturulan çalışma ortamları irdelenmiştir. Literatür taramasından elde edilen bilgilere göre tarihsel süreç içerisinde birden fazla pandemi yaşanmış ve hepsi de gündelik hayatı olumsuz etkilemiştir. Pandemiler nedeniyle insanların alışkanlıkları değişim göstermiş, yeni düzenlemeler gelmiştir. Bu durumda pandemiden korunmak amacıyla mekânsal düzenlemeler yapılmış, salgından korunmak amacıyla evler insanlar için yeniden şekillenmiş ve önem kazanmıştır. Özellikle Covid-19 pandemisi ile evden çalışmaya geçiş süreci hız kazanmış ve birçok şirket yeni çalışma prensibi olarak evden çalışma kavramını benimsemiştir. Literatür taramasından elde edilen bilgiler ve sonuçlar gereğince daha sonrasında nicel araştırma yöntemi olan anket çalışması yapılmıştır. Bu anket çalışması ile pandemi döneminde ev içinde çalışma ortamlarının oluşturulmasıyla evde oluşan fiziksel değişimler saptanmaya çalışılmıştır. Katılımcılara sorulan 23 soruluk çoktan seçmeli ve ucu açık sorular sonucunda pandemi döneminde katılımcıların evlerinde çalışma ortamı oluşturmak için ne gibi değişiklikler yaptıkları, bu dönemden memnun olup olmadıkları ve oluşturdukları çalışma mekânlarından aldıkları verim saptanmaya çalışılmıştır.

Yapılan anket çalışmasının sonuçlarına göre, 55 katılımcıdan 35 katılımcının pandemi döneminde evlerinde çalışma ortamı oluşturmak amacıyla fiziksel değişiklik yaptıkları saptanmıştır. Pandemi döneminde çalışma ortamı oluşturan veya mevcut çalışma ortamını bu süreçte kullanan katılımcıların, evden çalışma

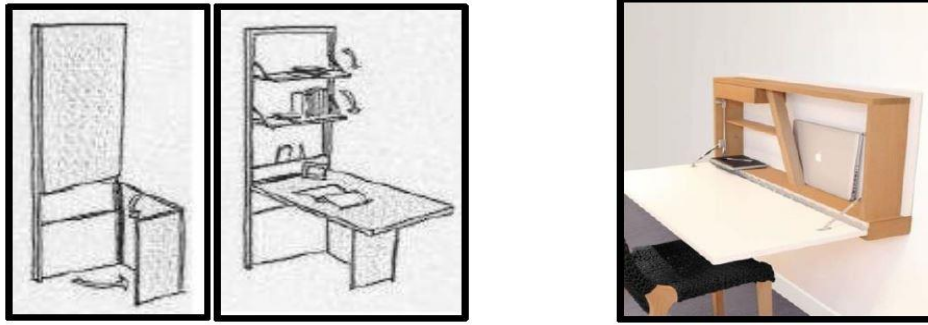
prensibinden verim aldıkları ve çalıştıkları mekânlardan memnun oldukları anlaşılmıştır. Ancak çalışma alanı oluşturmak için değişiklik yapmayan katılımcıların pandemi döneminde evden çalışma konusunda verimsiz oldukları ve içinde bulundukları mekândan memnun kalmadıkları tespit edilmiştir.

Anket bulguları incelendiğinde katılımcıların evde çalışma ortamları yaratma konusunda mekânsal değişimlere çok fazla ihtiyaç duymadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte katılımcıların, aniden gelişen evden çıkma yasakları sebebiyle bu düzeni kurmaya vakit bulamadıkları ve uygun zaman ayıramadıkları düşünülmektedir. Her katılımcı evinde çalışma ortamı düzeni oluşturacak ekonomik gücü veya iş yerlerinin sağladığı imkanlara erişememiş olduğu da göz ardı edilmemelidir. Aynı zamanda bu katılımcıların çalışma ortamı oluşturmak amacıyla evlerinde küçük metrekareden dolayı uygun mekânı yaratabilecek imkanlara sahip olmadıkları düşünülmektedir.

Ayrıca anket sonuçlarına göre pandemi döneminde birden fazla kişinin aynı anda aynı mekânlarda çalışmak zorunda oldukları ancak bu katılımcıların çalışmak için farklı mekânlara yöneldikleri gözlenmiştir. Buradan yola çıkarak anket sonuçları mekânın farklı kullanımlara olanak vermesinin önemini ortaya koymuştur. Bu bağlamda literatür taramasında ve nicel araştırma yöntemi olan anket çalışmasında elde edilen bulgular açıklandıktan sonra Covid-19 pandemisinin ev içinde çalışmayı zorunlu kıldığı ve bundan sonraki yıllarda da benzer durumların yaşanabileceği öngörüsünden hareketle küçük metrekareli konutların tasarım kararlarında esnek, fonksiyonel, dönüştürülebilir, işlevsel, adapte edilebilir olma gibi kriterlerin öncelikli iç mekân tasarım kararları olması gerektiği düşünülmelidir. Yeni konut mekânı tasarımlarında evin farklı kullanımlara yönelik olarak adapte edilebilir olması önemli bir kriter olarak ele alınmalıdır. Özellikle küçük metrekareli konutlarda mekân esnekliği, mekânın farklı eylem alanlarına dönüşebilme potansiyeli, mekânın işlevselliği ön planda tutulmalıdır. Evin farklı kullanımlara imkan vermesine ilişkin yerli ve yabancı kaynaklarda çeşitli örnekler bulunmaktadır. Bu örneklerden yola çıkılarak mekansal ve mobilya düzeyinde küçük metrekareli konutlarda ev içi mekan düzenlemelerinin pandemi gibi olağanüstü durumlarda yeniden şekillenebilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Şekil 5.1’de gösterildiği üzere mekânda bölücü olarak kullanılan duvar elemanına monteli ince bir dolap sistemi ile küçük metrekareli evlerde insanlar istedikleri gibi çalışma alanları oluşturabilmektedir. Ofis ve çalışma ihtiyacı duyulduğunda dolabın üstünde bulunan ve çalışma masasını tutan kilit açılarak raf aşağıya doğru çekildiğinde çalışma alanı ortaya çıkabilmektedir. İhtiyaç duyulmadığı durumda ise modüler sistem kapatılarak duvarda dekoratif bir raf veya dolap olarak kullanılabilir.

Şekil 5.1 Duvara Monteli Katlanır Çalışma Masası Brown, 1993 (Kaynak: Kürşat, 2006).

Küçük metrekareli evlerde kullanılabilecek bir diğer çalışma alanı örneği şekil 5.2’de gösterildiği gibi dolap içine gizlenerek tasarlanabilmektedir. Evin bir bölümünde tasarlanan ve çok fonksiyonlu olan dolapların içleri kitaplık, kıyafet dolabı, TV alanı gibi işlevlere sahip olarak tasarlanırken bir bölümü de çalışma nişi olarak kullanılmıştır. Böylelikle çalışma ihtiyacı olduğunda dolabın çalışma nişi açılarak küçük bir ev-ofisi oluşturulabilmektedir. Çalışma ihtiyacı olmadığında ise dolap kapatılarak çalışma alanı görüntüsü evin içinden kaldırılabilir.

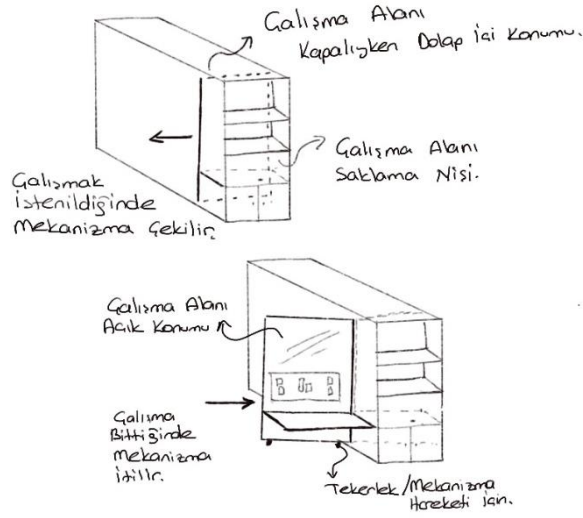

Şekil 5.2 Dolap İçi Çalışma Alanı Bauten, 2014

Şekil 5.3'te gösterildiği gibi mekânda bölücü eleman olarak kullanılan sabit dolap mobilyaları depolama gereksinimini karşılarken kitaplık olarak görev yapmakta ve gerektiğinde çalışma ortamına dönüşebilmektedir. Ofis ihtiyacı duyulmadığında ise sistem yerine geri itilerek (Şekil 5.4) kapatılmış ve ev içinde tasarlanmış bir dolap görüntüsü ortaya çıkmıştır.

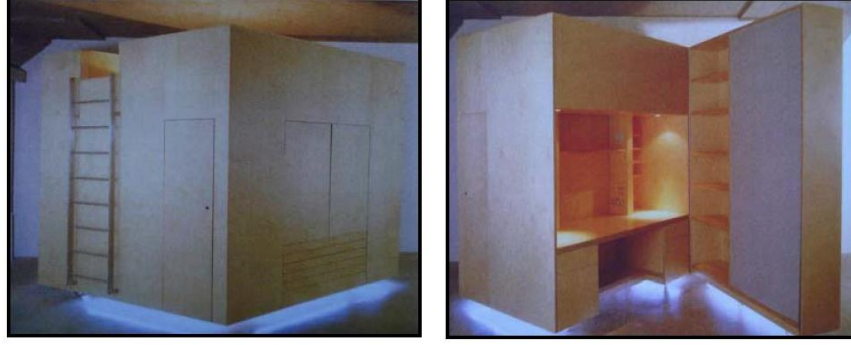
Şekil 5.3 Dolap İçi Çalışma Alanı-2 Origami House (Dikeç, 2013)

Şekil 5.4 Dolap İçi Çalışma Ortamı Şeması

Şekil 5.5'te gösterildiği üzere yine dolap içinde bir çalışma modül tasarlanabilmektedir. Böylelikle yapı elemanlarından bağımsız bir çalışma alanı ortaya çıkartılmıştır. Bütün bir sistem olarak tasarlanan bu modül farklı işlevleri bir arada bulundurmaktadır. Londra'da bir loft içinde tasarlanan bu modül küçük

metrekareli bir mekân içinde yatma-dinlenme alanı ile yaşam alanını birbirinden ayırmak için ara bölücü olarak kullanılmıştır. Şekil5.5'te görüldüğü üzere dolap içi çalışma modülü aynı zamanda ev içinde küçük bir ofis oluşturarak, ofis ihtiyaçlarının giderilmesi için ise kendi içinde depolama alanına sahiptir.

Şekil 5.5 Yapı Elemanlarından Bağımsız Çalışma Modülü (Altınok, 2007)

Şekil 5.6'da gösterilen sistemde yatma-dinlenme alanı, çalışma alanı ve yaşam alanı bir arada olan mekânlarda yatma-dinlenme alanı mekanizma yardımı ile kaldırılarak ihtiyaç duyulmadığı zamanlarda kullanımı çalışma alanına dönüşecek şekilde tasarlanmıştır. Şekil 5.6'da gösterildiği gibi gündüz çalışma alanı ihtiyacı hissedildiğinde mekanizma yardımı ile yatma-dinlenme alanı tavanda oluşturulan bir yuva içine çekilerek ortaya çalışma alanı çıkartılmıştır. Böylelikle mekân ihtiyaç duyulduğunda çalışma alanı olarak kullanılabilirken, çalışma ihtiyacı olmadığı zamanlarda dinlenme ve yatma alanı olarak da kurgulanabilmektedir.

Şekil 5.6 Kayar Mekanizmalı Yatma-Çalışma Alanı (Kürşat,2006)

Bu tez çalışması kapsamında Covid-19 pandemisi ve pandemi nedeniyle ev içinde oluşan fiziksel değişimler işlenmiştir. Pandemi ile hayata girmiş evden çalışma kavramı tez çalışmasının inceleme başlığı olmuş ve bu kapsamda ev içindeki çalışma ortamları incelenmiştir. Çalışma pandemi döneminde küçük metrekareli konutlarda oluşturulan çalışma ortamlarının incelenmesine yönelik, evin pandemi fiziksel anlamda değişime uğradığını öngörerek hazırlanmıştır. Evin fiziksel ve duyuşsal anlamından hareketle evlerde oluşabilecek değişimlerin irdelenmesi ve bu konularda evlerin nasıl tasarlanması gerektiğine dair araştırmaların ve tasarım çalışmalarının yapılması için başlangıç olması gerektiği düşünölmüştür.

Yukarıda verilen örneklerden de yola çıkarak Küçük metrekareli konutların tasarımında çok işlevli kullanımlara olanak sağlayacak esnek, dönüşebilir, adapte olabilir çözümlerin ortaya konması gerekmektedir. Küçük metrekareli konutların, içinde yaşan bireye ihtiyacı olan tüm desteği sağlamalı, kullanıcıya içinde yaşarken ihtiyacı olan tüm işlevleri sunabilmelidir. Bu durumda evin efektif kullanılabilmesi, çok amaçlı ve fonksiyonel şekilde tasarlanması gerekmektedir. Özellikle küçük metrekareli konutların aynı ortamda birden fazla ihtiyaca hizmet sağlaması açısından tasarımlarının bahsedilen kavramlar ile sentezlenerek yapılması gerektiği düşünölmektedir. Bu çalışma, Covid-19 döneminde küçük metrekareli ortamlarda çalışma ortamlarının oluşturulmasına yönelik araştırma ve nicel verilerin analizlenmesi sonucu oluşan bulguları içermektedir. Çalışma kapsamında evin çalışma ortamı barındırması ile sınırlı tutulduğu pandemi vb. süreçlerin evin farklı işlev gruplarında da değişimlere neden olduğu, buna yönelik araştırmaların gerekliliği, özellikle küçük metrekareli konutlarda kullanım alanlarının kısıtlı olmasından kaynaklı nedenlerle farklı kullanım amaçlarına istenilen düzeyde hizmet etmesi gerektiği düşünölmektedir.

Tez çalışması kapsamında yapılan anket bulgularından ve literatür taramasından edinilen bilgilerden küçük metrekareli konutların mekân tasarımlarının farklı kullanımlara olanak verecek şekilde daha efektif ve ekonomik çözümlere cevap verecek şekilde tasarlanması gerektiği çıkarımı yapılabilir. Bu kapsamda evin mekânsal organizasyonuna yönelik bazı tasarım önerileri geliştirilmiştir. Bu önerilere göre küçük metrekareli konutların kısıtlı alan kullanımında mekanlarının farklı işlevlere hizmet etmesi gerektiğinde;

- Esneklik; Evin yukarıdaki örneklerde olduğu gibi bir mekânının farklı işlevlere hizmet verebilecek şekilde esnek kullanımlara olanak sağlayacak şekilde kurgulanması,
- Kişisel mekân – niş oluşturulması; farklı işlevlerin aynı anda kullanımında kişisel mahremiyeti sağlamak amaçlı evlerin içinde var olan nişler ve kör noktalar kişisel çalışma mekanları olarak tasarlanması,
- Mekân elemanlarının çok işlevli kullanımı; tavanda veya duvarda oluşturulabilecek mekanizmalı tasarımlar ile mekânların birden fazla işlevi kullanıcıya sağlayabilecek şekilde uyarlanabilir biçimde tasarlanması,
- Çalışma alanı olarak balkon, veranda, teras gibi birimlerin kapatılarak çalışma alanlarına dönüştürülmesi gibi öneriler sunulabilir.

Küçük metrekaireli konutların birden fazla işleve aynı anda hizmet etmek durumunda kalmasında mobilya düzeyinde de çözümler yapılarak fonksiyonel şekilde kullanılabileceği bilinmelidir. Buna göre; .

- Modülerlik; Çalışma mobilyaları modüler tasarlanarak evin farklı mekanlarına taşınabilir şekilde kurgulanabilir. Pandemi döneminden sonra evden çalışma hayatının kalıcı olması göz önüne alınarak, çalışma alanları için ergonomik açıdan uzun süreli kullanımlarda kullanıcıya konforlu, adaptasyonu sağlayan, aynı zamanda ev halkı tarafından ortak kullanılabilir olan çalışma masası ve oturma düzenlerinin veya modüllerinin tasarlanması, modüllerin farklı kullanım amaçları için dönüştürülebilir olması sağlanabilir. Mekânların bölünebilmesine ve çeşitli müdahale olanaklarına imkân verecek şekilde modüler duvar sistemlerinin geliştirilmesi,
- Bölücü elemanların farklı işlevleri; duvar elemanlarının tuğla, gaz beton vb. yıkılmaz, dönüştürülemez veya esnetilemez malzemeler yerine dolap, mobilya olarak tasarlanarak birden fazla işleve sahip donatılar olarak çok fonksiyonlu şekilde tasarlanması,
- Bölünebilirlik; özellikle evin merkezi olarak kabul edilen salonların farklı işlevleri sağlayacak şekilde bölünebilir biçimde katlanır paravanlar veya separatörler ile parçalara ayrılabilmesi,
- Duvarlarda veya evlerin kullanılmayan kör noktalarında kullanılmadığı zaman kapatılabilen, ihtiyaç halinde ise açılıp kullanılabilen çalışma alanları

veya farklı işlevlere olanak sağlayan mobilya tasarımlarının yapılması, gibi tasarı önerileri ve stratejileri geliştirilebilir.

Tez kapsamında Covid-19 döneminde küçük metrekareli konutlarda çalışma ortamlarının oluşturulmasına yönelik tasarım önerilerinin sunulması, literatürde yer alan bilgilerden ve anket çalışmasında elde edilen verilerin analiz çalışmasının sentezlenmesi sonucu oluşturulmuştur. Pandemi gibi durumlarda evin farklı işlevlere hizmet edebilmesi için iç mekân tasarımının farklı işlevlere hizmet edebilecek şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Pandemi vb. durumların tüm mekân organizasyonlarında değişimlere neden olabileceği görüşünden hareketle, bu değişimlerin ortaya konması ile elde edilen verilerin yeni konut tasarımları için kaynak olabileceği düşünülmektedir. Evin anlamsal ve fiziksel değişimine benzer değişimlerin farklı mekân gruplarında (örneğin ofis mekânlarında) pandemi sürecinin etkileri izlenmiştir. Bu nedenle farklı mekân gruplarına ilişkin benzer çalışmalar yapıp tasarım stratejileri geliştirilebilir. Bu nedenle benzer çalışmalar, farklı mekân uygulamaları özelinde de geliştirilebilir. Tez çalışması ayrıca evin farklı boyutlarda ele alınması nedeniyle de bu konuda literatür kaynağı olabilecek niteliktedir. Çalışmadaki nicel veri toplama tekniklerine benzer yaklaşımlarla farklı mekânlardaki kullanıcılara ilişkin veriler toplanabilir. Bu bağlamda tez çalışması gelecekte yapılacak benzer çalışmalara yönelik açık bir kaynak olarak gösterilebilir.

KAYNAKLAR

- Acar, E. & Adam, M. “Kapitalistleşme Sürecinde Gecekondu”, *Mimarlık Dergisi*, 3 (1978):32-34.
- Altınok, Zeynep, H., *Belirsizlikten Doğan Esneklik Kavramının Konut İç Mekân ve Donatı Elemanları Tasarımına Etkileri*, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- Akaş, C., “Zaman Sularında Argos Cogito Bir Anatomi Dersi, Ev”, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 18), 135-36,
- Akinci, T., *Başlangıç 2020 Sıfır Noktası: Felaketler, Koronavirüs Ve Dünya Savaşı*”, (İstanbul: Destek Yayınları, 2020),
- Aslan, R., Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19, *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi* Ayrıntı, 8(85), (2020):35-41
- Aslan, S., *Günümüz Konut Tasarımı için: Kullanıcı-Tasarımcı Etkileşiminde Kültür Etkeninin İzmit Örneğinde İrdelenmesi ve Bir Yöntem Önerisi*, Doktora Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2000.
- ATEŞ, A., “Konut Yaşama Mekânlarında Renk ve Aydınlatma”, *Dergipark*, Sayı 2, Cilt 6, 2020, 15.09.2021< <https://dergipark.org.tr/tr/pub/my/issue/64389/858248>>
- Bektaş, C., *Türk Evi*, (İstanbul: Yem Yayınları, 2013).
- Botton, A., *Mutluluğun Mimarisi*, (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2007).
- Boyd K. M., “Diease, Illness, Sickness, Health, Healing And Wholeness: Exploring Some Elusive Concepts”, *Medical Humanities*, Sayı 1, Cilt 26, 2020< <https://mh.bmj.com/content/26/1/9>>
- Bozkurt, Y., & Aşkin, R., Zeybek, Z., “Covid-19 Pandemisi: Psikolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 37(özel sayı), (2019):304-318
- Budak, F., Korkmaz, Ş., “Covid-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği”, *Dergipark*, Sayı 1, Cilt 1, 2020, 26.05.2020< <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sayod/issue/54364/738657>>

Bulhaz, B., *Küçük Konutlarda İç Mekân Analizi: Ankara 'da İki Konut Örneği*, T.C. Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara, 2014.

“Coronavirus disease 2019 (COVID-19)”, Centers for Disease Control and Prevention, 13.06.2020<<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/how-covid-spreads.html> >

Cooper Marcus, C., (1976). “The House as a Symbol of The Self, Environmental Psychology 2nd Edition People and Their Physical Settings”, Editörler Proshansky, İttelson Rivlin, New York, 435-448

C. Culp Jr, W., “Coronavirus Disease 2019: In Home Isolation Room Construction”, Texas A&M University College of Medicine, Department of Anesthesiology, Temple, Texas, 2020

Dağlı, O., *Korona Virüs Salgını ve Çin-Afrika İlişkilerine Olası Etkileri*, 27 Mart 2020, AFAM-Afrika Araştırmacıları Derneği, 05.05.2020<<https://afam.org.tr/koronavirus-salgini-ve-cin-afrika-iliskilerine-olasi-etkileri/>>

Dalga, P., *Geçmişten Günümüze Ofislerin Gelişimi*, T.C Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Mimarlık Anabilim Dalı, İç Mimarlık Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

Dikmen, Asiye, U., “Covid-19 Epidemiyolojisi: Pandemiden Ne Öğrendik”, *Dergipark*, Sayı 29, Cilt 4, 2020.26.05.2020<<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bshr/issue/53693/715153>>

Degasis, M., *Konut Alanı Yaşam Alanı İlişkisi Açısından Küçük Konutlar*, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006.

Dikeç, I., *Küçük Konutların İç Mekân Tasarımında İşlevsellik Bağlamında Esneklik: Nef Flats Levent 163 Örneği*, İTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013.

Dinçbaş, Kuzu, G. & Akdeniz, Gül, A., “Germir’de Tarihi Mehmet Pehlivan Evi’nin Başodası’ndaki Sabit Mobilyaların Değerlendirilmesi”, *Megaron Dergisi*, 14(1):87-1, İstanbul, YTU Mimarlık Fakültesi, 2019, 87-102<https://www.researchgate.net/publication/346953511_Germir'de_Tarihi_Mehmet_Pehlivan_Evi'nin_Basodasi'ndaki_Sabit_Mobilyalarin_Degerlendirilmesi>

Doğan, M., *Büyük Türkçe Sözlük*, (Ankara: Birlik Yayınları, 1986), S: 335.

Dörtler & Turuthan & Ünlü, “Küçük Konutta Yaşam”, Kam 1988 Sempozyumu, ODTÜ Konut Araştırma Merkezi, Ankara, 1988.

- Ergin, E., *Hazır Ofislerin İç Mekân Tasarım Yaklaşımları*, Türkiye Cumhuriyeti Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık Ana Sanat Dalı, Adana, 2012.
- ERGÜN, Nazan, A., *İstanbul'da 90'lardan Günümüze Gelişen Konut Tipleri, Mekân Çözümleri ve Tercihlerin Karşılaştırılmalı Analizi*, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2010.
- Ernault, L., *Constantinople et la Turquie*, (Paris: Book on Demand Ltd., 2015).
- Göker Mehmet E. & Turan Ş., "Covid-19 pandemisi Sürecinde Problemli Teknoloji Kullanımı", *Dergipark*, Covid-19 Özel Sayısı 108, Cilt 5, 2020, 05.10.2020<
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/estudamhsd/issue/56854/767526>>
- Gölgedar, C., *Küçük Konut Mekânları Kapsamında Kısıtlı İç Mekân Tasarım İlkelerinin İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalı, Ankara, 2011.
- Güzel P. & Yıldız K. & Esdentaş M. & Zerengök D., "Know-How" to Spend Time in Home Isolation During Covid-19; Restrictions and Recreational Activities, Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Manisa, 2020.
- Gümrükçüoğlu, Bozkurt, Y., (2019). Koronavirüs Döneminde Güncel Hukuki Meseleler Sempozyumu, İs
- Holmdahl B., Hurtig E., (2000). The Design Process as A Paradigm, Culture and Space in The Home Environment, Critical Evaluations and New Paradigms an International Symposium 1997, Cenkler Matbaası, İstanbul, 19-26
- Karakoyun, Funda "Home Ofis -Evden Çalışma- Yöntemi ve Vergi Hukukundaki Düzenlemeler", *Dergipark*, Sayı 29, Cilt 12, 2016.
- KAYA, İ. ve SİVRİ, H. (1988). Türkiye'de Küçük Konut Üretimi Çağdaş Konut ve Kentsel Çevre Arayışları, ODTÜ KAM 1988 Sempozyumu Yayınlanmamış Bildiri, Ankara
- KUBAN, D. (2018). *"Türk Ahşap Konut Mimarisi 17.-19. Yüzyıllar"*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3. Basım, İstanbul
- KÜÇÜKERMEN, Ö. ve GÜNER, Ş. (1995). *"Türk Mirasında Türk Evleri"*. İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- MERRIAM-WEBSTER. 2020, Outbreak vs. Epidemic: Spreading Illness
- MORAL, D. (2002), Edmund Husserl Founder of Phenomenology Y.T.Ü. Fen, Polity, Malden, s:5.

Pekpostalci, A., *Tarihi Perspektif İçinde ‘Ev Kavramı*, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2009.

POPLE, N., „ Small Houses: Contemporary Residential Architecture, Perspektif Yayıncılık, Ankara.2004.

Sacco Antonio M., Caputo F., Ricci P., Sicilia F., De Aloe L., Bonetta Filippo C., Cordasco F., Scalise C., Cacciatore G., Zibetti A., Gratteri S., Aquila I., (2020). The Impact Of The Covid-19 Pandemic on Domestic Violence: The Dark Side of Home Isolation During Quarantine, University of “Magna Gracia” of Catanzaro, Institute of Medicine, Italy

Salebi, S., *Konutlarda Kısıtlı Mekân Tasarımına Çağdaş Yaklaşımlar*, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Bilim Dalı Ankara, 2015.

Sahil, S., Kurt, S., (1996). Mekânin Sosyal Karakterinin Apartman Daireleri Ve Ankara Yüksel Caddesinde İncelenmesi, Viii, Uluslararası Yapı Ve Yaşam Fuar & Kongresi, 21-21 Nisan, Bursa, 291-299.

Sayar, Hamdi, M., (2020). Marcus Aurelius Ve Lucius Verus Dönemlerinde M.S. 165-180 Yılları Arasında Görülen Büyük Salgın. İstanbul Üniversitesi, Tarih Dergisi, İstanbul- <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/1261920>

Sen-Crowe, B. &Elkbuli, A., (2020). Social Distancing During The Covid-19 Pandemic: Staying Home Safe Lives, Kendall Regional Medical Center, Florida, Usa Siqueira Donalsonso, T. L., Dos Santos, P. A., Silva Floro, L. R., Moreira Medeiros, A. P., Da Silva Vitor, J., Riberio Veis, V., Vocal Self- Perception Of Home Office Workers During The Covid-19 Pandemic, Universidade De São Paulo, Speech Hearing And Language Disorder Department, Faculdade De Odontologia, Brazil, 2020

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). Covid-19 (Sars-Cov-2 Enfeksiyonu) Rehberi. https://Covid19bilgi.Saglik.Gov.Tr/Depo/Rehberler/Covid-19_Rehberi.Pdf (Erişim Tarihi: 02 Mayıs 2020).

Tuan, Y. (2015). “Kaçış”, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2015

Tiftikçi, İ., *Covid-19 Pandemi Sürecinin Acil Tıp Asistanlarının Eğitime Ve İş Gerginliğine Etkisi*, T.C. Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Antalya, 2020.

Uşma G., “Anadolu’daki Geleneksel Türk Evlerinin Plan, Cephe ve Süsleme Özellikleri Bağlamında İncelenmesi”, *Dergipark*, Sayıs 6, S 227-259, 2021, 01.03.2022< <http://arts.artuklu.edu.tr/en/download/article-file/1783878>>

Yildirim, S., 2020, Salgınların Sosyal-Psikolojik Görünümü: Covid-19 (Koronavirüs) Pandemi Örneği, Uluslararası Balkan Üniversitesi Eissn: 1308-2140 <https://Dx.Doi.Org/10.7827/Turkishstudies.43585>

Yılmaz, Ö. 2013, 1847-1848 Kolera Salgını Ve Osmanlı Coğrafyasındaki Etkileri, *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 2(5): 37-53

İNTERNET KAYNAKLARI

- (URL-1) <https://www.netflix.com/title/81273378?s=i&trkid=255824129>
- (URL-2) https://tr.wikipedia.org/wiki/Salgınlar_listesi Erişim tarihi: 12.10.2020
- (URL-3) <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/q-a-coronaviruses> Erişim tarihi: 12.10.2020
- (URL-4) https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf Erişim tarihi: 12.10.2020
- (URL-5) [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it) Erişim tarihi: 14.10.2020
- (URL-6) <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51864424> Erişim tarihi: 20.10.2020
- (URL-7) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1348252> Erişim tarihi: 11.05.2021
- (URL- 8): <https://www.medicana.com.tr/haber-detay/10119/korona-virus-riskine-karsi-14-kural> Erişim tarihi: 14.06.2020
- (URL-9): <https://www.haberturk.com/new-york-domino-park-a-sosyal-mesafe-cemberi-cizildi-haberler-2686216> Erişim tarihi: 11.13.2021
- (URL- 10): https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Samsun_Piazza_ATM_b%C3%B6l%C3%BCm%C3%BCnde_sosyal_mesafe_uyar%C4%B1lar%C4%B1.jpg Erişim tarihi: 24.11.2021
- (URL-11): <https://tr.euronews.com/2021/04/27/barcelona-da-yap-lan-covid-19-da-5-bin-kisilik-konser-deneyi-sonucland-bulas-belirtisi-yok> Erişim tarihi: 24.11.2021
- (URL- 12): <https://tr.euronews.com/2020/05/29/restoranlar-pandemide-nas-l-cal-sacak-fotograflarla-sosyal-mesafeyi-koruyacak-yarat-c-fiki> Erişim tarihi: 24.11.2021
- (URL- 13): <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sinema-salonlari-acildi-mi-son-dakika-sinemalar-ne-zaman-aciliyor-6519495/1> Erişim tarihi: 24.11.2021

(URL-14): <https://www.gazeteduvar.com.tr/forum/2020/05/08/pandemi-kent-mekân-yasam-ve-gelecek> Erişim tarihi: 08.05.2020

(URL-15): <https://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/kapadokya-yer-alti-sehirleri-187> Erişim Tarihi: 07.07.2021

(URL-16): <https://dunyalilar.org/catalhoyuk-ile-tanisin-tarihin-ilk-sehri.html/> Erişim Tarihi: 07.07.2021

(URL-17) <https://www.insaatim.com/gelenekli-turk-evinin-kaynaklari/> Erişim tarihi: 22.03.2022

(URL-18) <https://www.gunduzmuhendislik.com/evre-gedizler-2etap-2> Erişim tarihi: 22.03.2022

(URL-19) <https://webdosya.csb.gov.tr/turkce/dosya/kararlar/2005-109.rtf> Erişim tarihi: 14.04.2021

(URL-20) <https://www.enuygun.com/bilgi/studio-daire-yapmak-yasaklandi> Erişim tarihi: 03.05.2021

(URL-21): <https://www.haberturk.com/uzaktan-calisma-kalici-hale-geliyor-2950849-ekonomi> Erişim tarihi: 26.01.2021

(URL-22): https://www.instagram.com/reel/CXbrYrGFQ2_/?utm_medium=copy_link Erişim tarihi: 12.28.2021

(URL-23) : https://www.google.com/imgres?imgurl=x-raw-image%3A%2F%2F%2F30d0199c7445ead34233c4a9d2c331ba5a9101513dedf87df77fd751776bfb08&imgrefurl=https%3A%2F%2Fforestist.org%2FContent%2Ffiles%2Fsayilar%2F126%2F97.pdf&tbnid=0pFdJwZ0DDbtM&vet=12ahUKEwj_qMHonPD2AhV1m1wKHfu5CUgQMygIegUIARDOAQ..i&docid=8riAaUlqC4oxMM&w=479&h=260&q=t%C3%BCrk%20evi%20dolap%20kullan%C4%B1m%C4%B1&hl=tr&ved=2ahUKEwj_qMHonPD2AhV1m1wKHfu5CUgQMygIegUIARDOAQ Erişim tarihi: 31.03.2022

EKLER

EK A: Etik Kurul Anket Onay Formu

EK B: Anket Çalışmasına Dair Site İzin Belgesi

EK C: Anket Soruları

EK D: Anket Cevapları

EK E: Özgeçmiş

EK A: Etik Kurul Anket Onay Formu

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

ETİK KURUL KARARI

Toplantı Tarihi:	23/09/2021
Karar No:	2021/59
Sorumlu Araştırmacı:	Emine Aylin Turna
Araştırma Başlığı:	"Pandemi Sürecinde Küçük Metrekareli Konutlarda Çalışma Ortamlarının Oluşturulması"
Başlangıç Tarihi:	Etik onayı alındıktan sonra
Etik Kurul İzninin Süresi:	1 yıl (Uzatma Hakkı mevcut olarak)

İstanbul Kültür Üniversitesi Etik Kurulu'na değerlendirilmek üzere başvuruda bulunduğunuz yukarıda künyesi yazılı projenizin başvuru dosyası ve ilgili belgeleri, Üniversitemiz "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu" tarafından araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Notlar:

- Araştırmanın başlangıç tarihinin gecikmesi durumunda Etik Kurulu'na başvurularak t
- Araştırmanın gerçekleştirileceği birimlerin yöneticilerinden de ayrıca izin alınması gerekli olabilir.
- Araştırmaya katılan kurum dışı merkezlerden ayrıca idari izin alınması gerekmektedir.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Rauf Yıldız

Başkan

EK B: Anket Çalışmasına Dair Site İzin Belgesi

TC. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ YÜKSEK LİSANS ENSTİTÜSÜ'ne

Evre Gedizler 1. Kısım Sitesi Yönetimi olarak 1900000492 numaralı öğrenciniz Sn. Emine Aylin TURNA'nın Covid -19 döneminde küçük metre kareli konutlarda çalışma ortamlarının oluşturulması üzerine yaptığı tez çalışması kapsamında sitemizde anket çalışması yapılmasına izin verilmiştir.

Gereği bilgilerinize rica olunur.

26.11.2021

Evre Gedizler 1. Kısım Site Yönetimi.

EK C

ANKET SORULARI

Küçük Metrekareli Konutlarda Çalışma Alanlarının Oluşturulması

Cinsiyetiniz?

- Kadın
- Erkek
- Diğer

Yaşınız?

- 18-20
- 21-25
- 26-30
- 31-35
- 36-45
- 46-55
- 56 ve üstü

Medeni Durumunuz?

- evli
- bekar
- boşanmış

Evinizde sizinle birlikte kaç kişi yaşamaktadır?

- 1
- 2
- 3
- 4 ve üzeri

Yaşadığınız evdeki pozisyonunuz nedir?

- Anne
- Baba
- Çocuk
- Dede

- Büyükanne
- Diğer

Çocuk sayınız?

- 1
- 2
- 3 ve üstü

Mesleğiniz Nedir?

Kısa yanıt.....

Mesleğinizi hangi sektörde yerine getiriyorsunuz?

- Özel sektör
- Kamu sektörü
- Serbest
- Diğer

Mesleğinizde günlük çalışma süreniz ne kadar?

- 6-7 saat
- 8-9 saat
- 9-11 saat
- 12 ve üzeri

Salgın döneminde evden çalışma mecburiyetinde kaldınız mı?

- Evet
- Hayır
- Bazen
- Salgından önce de evde çalışıyordum

Konutunuzun daire tipi nedir?

- Stüdyo
- 1+1 daire
- 2+1 daire

Konutunuz kaç metrekaredir?

- 45 m2
- 59 m2
- 66 m2

- 67 m2
- 99 m2

Pandemi döneminde evde geçirdiğiniz süre ne kadar arttı?

- 2-4 saat
- 5-7 saat
- 9-11 saat
- Bütün gün

Salgın döneminde hane içinde çalışma ortamı oluşturdunuz mu?

- Evet
- Hayır

Pandemi döneminde evden çalışma birimi olarak en çok konutun hangi odasını kullandınız?

- Salon
- Mutfak
- Yatak odası
- Balkon
- Kiler
- Çocuk odası
- Diğer

Salgın döneminde evden çalışmak için bir organizasyon yaptınız mı?

- Evet
- Hayır

Salgın döneminde çalışma ortamı oluşturmak için yeni mobilya aldınız mı?

- Evet
- Hayır

Evden çalışma ortamı hazırlamak için ne gibi değişiklikler yapıldı?

- Duvar ile mutfak-salon birbirinden ayrıldı
- Mobilya ile odalar arasına ara bölücü yapıldı
- Evde boş olan herhangi bir noktayı kullandım
- Bir odayı komple çalışma odasına çevirdim
- Değişiklik yapmadım

Konutunuz içinde aynı anda birden fazla kişi çalışmak durumunda kaldı mı?

- Evet

- Hayır
- Bazen

Biden fazla kişinin aynı anda çalışması durumunda sorunu nasıl çözdünüz?

Kısa yanıt...

Pandemi döneminde çalışma ortamı oluşturmak için konut içinde başka ne değişiklikler yaptınız?

Kısa yanıt...

Evden çalışma zorunluluğu çalışma verimliliğinizi nasıl etkiledi?

- Çok Verimsizdi
- Verimsizdi
- Ne verimli, ne verimsiz
- Verimliydi
- Çok verimliydi

Salgın döneminde kendi imkanlarınızla oluşturduğunuz çalışma alanından memnun kaldınız mı? Sizin için yeterli konfor sağladı mı?

- Hiç memnun kalmadım
- Memnum kalmadım
- Ne memnun kaldım ne memnun kalmadım
- Memnun kaldım
- Çok memnun kaldım

EK D

ANKET CEVAPLARI

Küçük Metrekareli Konutlarda Çalışma Alanlarının Oluşturulması

Cinsiyetiniz?

- **Kadın**
- **Erkek**
- **Diğer**

Yaşınız?

- **18-20**
- **21-25**
- **26-30**
- **31-35**
- **36-45**
- **46-55**
- **56 ve üstü**

Medeni Durumunuz?

- **evli**
- **bekar**
- **boşanmış**

Evinizde sizinle birlikte kaç kişi yaşamaktadır?

- **1**
- **2**
- **3**
- **4 ve üzeri**

Yaşadığınız evdeki pozisyonunuz nedir?

- **Anne**
- **Baba**
- **Çocuk**
- **Dede**

- **Büyükanne**
- **Diğer**

Çocuk sayınız?

- **1**
- **2**
- **3 ve üstü**

Mesleğiniz Nedir?

Kısa yanıt.....

Mesleğinizi hangi sektörde yerine getiriyorsunuz?

- **Özel sektör**
- **Kamu sektörü**
- **Serbest**
- **Diğer**

Mesleğinizde günlük çalışma süreniz ne kadar?

- **6-7 saat**
- **8-9 saat**
- **9-11 saat**
- **12 ve üzeri**

Salgın döneminde evden çalışma mecburiyetinde kaldınız mı?

- **Evet**
- **Hayır**
- **Bazen**
- **Salgından önce de evde çalışıyordum**

Konutunuzun daire tipi nedir?

- **Stüdyo**
- **1+1 daire**
- **2+1 daire**

Konutunuz kaç metrekaredir?

- **45 m2**
- **59 m2**
- **66 m2**

- **67 m2**
- **99 m2**

Pandemi döneminde evde geçirdiğiniz süre ne kadar arttı?

- **2-4 saat**
- **5-7 saat**
- **9-11 saat**
- **Bütün gün**

Salgın döneminde hane içinde çalışma ortamı oluşturdunuz mu?

- **Evet**
- **Hayır**

Pandemi döneminde evden çalışma birimi olarak en çok konutun hangi odasını kullandınız?

- **Salon**
- **Mutfak**
- **Yatak odası**
- **Balkon**
- **Kiler**
- **Çocuk odası**
- **Diğer**

Salgın döneminde evden çalışmak için bir organizasyon yaptınız mı?

- **Evet**
- **Hayır**

Salgın döneminde çalışma ortamı oluşturmak için yeni mobilya aldınız mı?

- **Evet**
- **Hayır**

Evden çalışma ortamı hazırlamak için ne gibi değişiklikler yapıldı?

- **Duvar ile mutfak-salon birbirinden ayrıldı**
- **Mobilya ile odalar arasına ara bölücü yapıldı**

- **Evde boş olan herhangi bir noktayı kullandım**
- **Bir odayı komple çalışma odasına çevirdim**
- **Değişiklik yapmadım**

Konutunuz içinde aynı anda birden fazla kişi çalışmak durumunda kaldı mı?

- **Evet**
- **Hayır**
- **Bazen**

Biden fazla kişinin aynı anda çalışması durumunda sorunu nasıl çözdünüz?

Kısa yanıt...

Pandemi döneminde çalışma ortamı oluşturmak için konut içinde başka ne değişiklikler yaptınız?

Kısa yanıt...

Evden çalışma zorunluluğu çalışma verimliliğinizi nasıl etkiledi?

- **Çok Verimsizdi**
- **Verimsizdi**
- **Ne verimli, ne verimsiz**
- **Verimliydi**
- **Çok verimliydi**

Salgın döneminde kendi imkanlarınızla oluşturduğunuz çalışma alanından memnun kaldınız mı? Sizin için yeterli konfor sağladı mı?

- **Hiç memnun kalmadım**
- **Memnum kalmadım**
- **Ne memnun kaldım ne memnun kalmadım**
- **Memnun kaldım**
- **Çok memnun kaldım**

